

NØDLIDENDE BANKERS KRISEHÅNDTERING

Forfattere: Jonas Henriksen, Mikkel Hagel og Tobias Kristensen

Vejleder: Henrik Bjørn

Specialeafhandling på cand.merc.aud-studiet, specialiseringen Capital Markets, Aalborg Universitet

Indhold

1 Emne, problemformulering, metode og retskilder.....	4
1.1 Forkortelser.....	8
2 Kapitalkrav i pengeinstitutter	11
2.1 Juridisk grundlag	12
2.2 CRR's minimumskapitalkrav	13
2.3 Kapitalbufferkrav.....	14
2.3.1 Kapitalbevaringsbufferen	14
2.3.2 Den virksomhedsspecifikke kontracykliske kapitalbuffer	15
2.3.3 G-SIFI buffer for globalt systemisk vigtige institutter	15
2.3.4 SIFI buffer for danske systemisk vigtige institutter	15
2.4 Instituttets individuelle solvensbehov	16
2.5 Kapitalgrundlaget	20
2.5.1 Egentlig kernekapital.....	21
2.5.2 Hybrid kernekapital	26
2.5.3 Supplerende kapital	28
2.5.4 Nedskrivningsegnete passiver	30
2.6 Risikovægtede eksponeringer.....	32
2.6.1 Standardmetoden	32
2.6.2 Den interne rating-baserede metode (IRB).....	35
2.6.3 Kreditrisikoreduktion	37
2.7 Kapitalkrav – kort fortalt	40
3 Casegennemgang – Østjysk Bank A/S	43
3.1 Opsummering på forløbet.....	51
3.1.1 Så langt var banken fra at opfylde kapitalkravene	53
4 Krisehåndtering i pengeinstitutter	55

4.1 Tidlig indgriben	56
4.2 Krisehåndtering	57
4.3 Nedskrivning og konvertering af kapitalinstrumenter	59
5 Kapitalforhøjelse og optagelse af hybrid samt supplerende kapital	63
5.1 Kapitalforhøjelse	63
5.2 Hybrid og supplerende kapital.....	68
5.3 Opsummering og vurdering af redskabet	70
6 Securitisering som redskab til krisehåndtering.....	73
6.1 Traditionel securitisering.....	75
6.2 Syntetisk securitisering.....	79
6.3 Kreditrating.....	81
6.4 Refinansieringsregister	82
6.5 Vurdering af securitisering som redskab til krisehåndtering.....	84
7 Sammenlægning med andet pengeinstitut	86
7.1 Fusion	86
7.2 Virksomhedsoverdragelse (tilførsel af aktiver)	90
7.3 Sammenlægning ifølge FIL	92
7.4 Østjysk Banks sammenlægning med Sparekassen Vendsyssel.....	93
7.4.1 Alternativet til virksomhedsoverdragelsen – fusion.....	95
7.5 Vurdering af sammenlægning som løsning i kriseramte banker	98
8 Finansiell Stabilitet og finansiell stabilitet.....	100
8.1 Restrukturering og afvikling af visse finansielle virksomheder	101
8.2 Indskyder- og investorgarantiordningen.....	105
8.3 Bankpakke-aktiviteter.....	106
8.4 Opsummering og vurdering.....	109
9 Refleksioner om fremtiden	112

10 Konklusion	118
11 Abstract.....	123
12 Anvendte retskilder.....	124
13 Litteraturoversigt	127

1 Emne, problemformulering, metode og retskilder

Da finanskrisen brød ud omkring år 2008, var pengeinstitutter genstand for megen opmærksomhed. Flere pengeinstitutter endte med at måtte afvikles gennem bankpakker eksempelvis EBH Bank, Løkken Sparekasse og mange flere.¹ I kølvandet på finanskrisen begyndte Basel-komitéen at arbejde på et nyt sæt regulering til at styrke den finansielle robusthed på tværs af pengeinstitutter og dermed forhåbentligt forhindre endnu en finanskrise.² Basel-komitéens arbejde har resulteret i stramninger på mange områder for den finansielle sektor blandt andet for så vidt angår kravene til den kapital, som pengeinstitutter skal 'polstre' sig med. I dette speciale vil vi se nærmere på de kapitalkrav banker skal leve op til og derudover også, hvordan det skal håndteres, når kravene ikke overholdes samt hvilke redskaber, der kan anvendes for igen at opfylde kapitalkraven. Vi vil i specialet anvende en case-baseret tilgang til den regulering mv. vi behandler. Vi tager primært udgangspunkt i en højaktuel case i form at Østjysk Bank A/S, som den 21. december 2017 via en selskabsmeddelelse offentliggjorde, at banken efter en inspektion fra Finanstilsynet måtte konstatere, at den ikke længere overholdt lovens krav til kapitalen.³ Derudover bruger vi andre cases og referencer hvor relevant.

Vores problemformulering lyder som følger:

Vi vil analysere nogle nærliggende redskaber, der kan anvendes af banker, som er i krise på grund af brud med kapitalkravsreglerne. Vi vil løbende vurdere redskabernes effekt samt konsekvenser.

For at besvare problemformuleringen må vi nødvendigvis inddrage adskillige retskildetyper herunder EU-traktater, EU-forordninger, EU-direktiver, love, lovbekendtgørelser og bekendtgørelser. Årsagen hertil er, at alle disse retskilder påvirker eksempelvis bankers kapitalkrav og de krisehåndteringsregler, der træder i kraft i visse tilfælde. Med så bred anvendelse af retskilder finder vi det relevant først at redegøre for disses karakteristika samt indbyrdes hierarki.⁴

En EU-traktat er en folkeretlig aftale, som indgås mellem stater, og som derfor som udgangspunkt binder staterne og ikke borgerne i de pågældende lande. I dette speciale vil EU-funktionstraktaten (= Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsområde), herefter TEUF, blive

¹ "Se listen over de krakkede danske banker her", artikel fra Ritzau bragt på www.nordjyske.dk den 30. januar 2013

² "History of the Basel Committee" af 14. april 2018. Tilgængelig på Bank of International Settlements' hjemmeside: www.bis.org, under BCBS' historie. Basel-komitéen er en del af BIS

³ Selskabsmeddelelse nr. 11/2017 offentliggjort af Østjysk Bank A/S den 21. december 2017

⁴ Hansen, Lone L. & Erik Werlauff: Den juridiske metode – en introduktion, kapitel 3

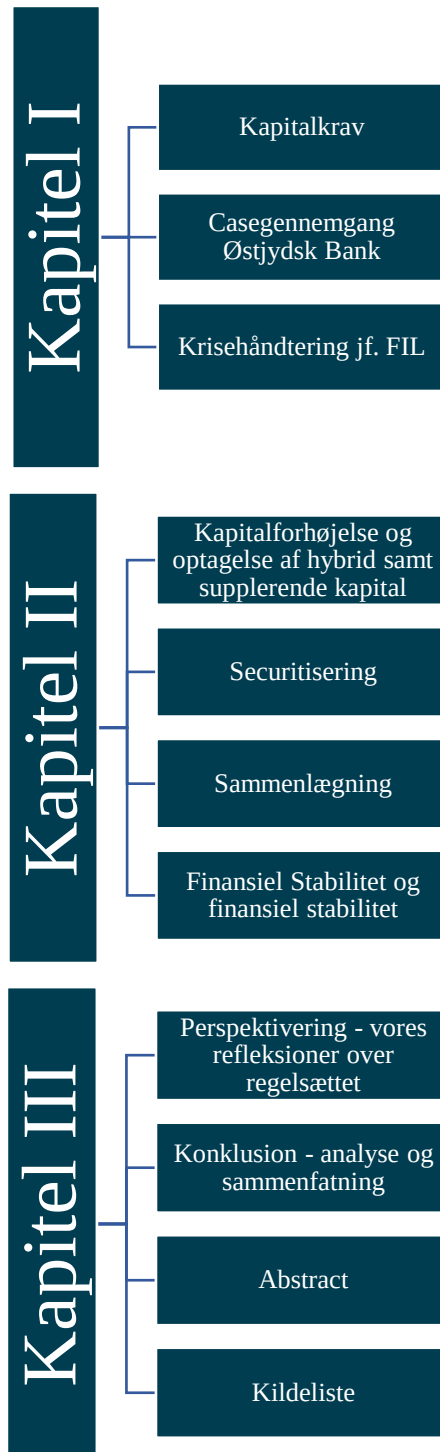
inddraget. En forordning og et direktiv er begge retskilder, som udstedes af EU efter vedtagelse i henholdsvis EU's ministerråd og parlament. En forordning har samme retsvirkning som en dansk lov, det vil sige, at den fra sin virkning er gældende for danske personer, virksomheder og myndigheder. Direktiver har modsat forordninger ikke direkte retsvirkning, men skal i stedet implementeres i dansk ret, hvilket som oftest sker via love. Medlemsstaterne i EU er forpligtet til, inden for en nærmere bestemt tidsfrist, at få implementeret direktivet.⁵ Eksempler på forordning og direktiv af relevans for denne opgave er CRR og CRD, som vi kommer yderligere ind på.

En lov er en retskilde, der udstedes af Folketinget, og hvad der indgår i en lov, giver rettigheder og forpligtelser for danske personer og virksomheder. Når der skal ændres i en lov, sker det som udgangspunkt ved udstedelse af ændringslove, som i princippet blot kan indeholde én enkelt ændring. For at skabe overblik over en oprindelig lov og de efterfølgende ændringslove, gøres der brug af lovebekendtgørelser. Lovebekendtgørelser er virkningsmæssigt en lov, men indholdsmæssigt en opsamling af hovedlov med hertil hørende ændringslove. Bekendtgørelser, som ej må forveksles med lovebekendtgørelser, er en retsforskrift, der kan hjemles til i en lov. Såfremt der er hjemlet til indholdet i en bekendtgørelse, har den retsvirkning, ligesom en lov har det. Udstederen vil ofte være det relevante ministerium eller styrelse, og derved er en stor del af kompetencen for det pågældende område overdraget fra Folketinget til en anden part. Ofte er bekendtgørelser af høj detaljegrad og skal eventuelt ajourføres ofte, hvilket kan være årsagen til, at informationen dels ikke ønskes i selve loven, og dels at en anden part end Folketinget har retten til at udstede bekendtgørelsen.

Ud over retskilder gør vi også brug af bøger, artikler, hjemmesider for fx offentlige myndigheder og lignende. I tilfælde hvor vi anvender disse kilder, vil vi løbende vurdere validiteten af kilden. Er vi i tvivl om validiteten, noterer vi dette ved brug af kilden, såfremt kilden bruges til at underbygge en central pointe i specialet.

Specialet inddeles i tre kapitler. Kapitel I vil indeholde det retlige og teoretiske grundlag, som vi vurderer, er nødvendigt for på optimal vis at kunne forstå de redskaber, der behandles i kapitel II. Opgaven afsluttes med kapitel III, som vil indeholde en perspektivering samt konklusion på specialet. Strukturen for specialet er illustreret i nedenstående figur:

⁵ Hansen, Lone L. & Erik Werlauff: Den juridiske metode – en introduktion, kapitel 3

Der kan inddrages flere aspekter i besvarelsen af den valgte problemformulering, men efter vores mening er det ikke alle aspekter, der er lige væsentlige. Af nærliggende aspekter, som vi har fravalgt, kan nævnes regnskabsregulering, børsret, særlige regler for SIFI-institutter (inddrages i lav grad), øvrige kreditinstitutter end banker og krisehåndtering i bredere forstand end

håndtering af manglende opfyldelse af kapitalkrav. Det er vores opfattelse, at fravalget af ovenstående aspekter resulterer i et mere fokuseret speciale, uden at det forventes at ændre konklusionen på specialet i væsentlig grad. Herudover er det væsentlig at pointere, at der i denne afhandling er fokus på akut afværgelse af krise som følge af manglende opfyldelse af kapitalkrav og ikke på langsigtede løsninger for så vidt angår god bankdrift.

1.1 Forkortelser

ABCP: Asset Backed Commercial Paper

ABL: Aktieavancebeskatningsloven

ABS: Asset Backed Security

BRRD: Bank Recovery and Resolution Directive/Krisehåndteringsdirektivet

CDS: Credit Default Swap

CRD: Capital Requirement Directive/Kapitalkravsdirektivet

CRR: Capital Requirement Regulation/Kapitalkravsforordningen

ECAI: European Credit Assessment Institution/Kreditvurderingsbureau

FIL: Lov om finansiell virksomhed

FSB: Financial Stability Board

FUL: Fusionsskatteloven

G-SIFI: Global Systemically Important Financial Institution

LCR: Liquidity Coverage Ratio

LL: Ligningsloven

NEP: Nedskrivningsegnete passiver

OIV: Objektiv indikation på værdiforringelse

RAL: Lov om restrukturering og afvikling af visse finansielle virksomheder

SIFI: Systemically Important Financial Institution

SL: Selskabsloven

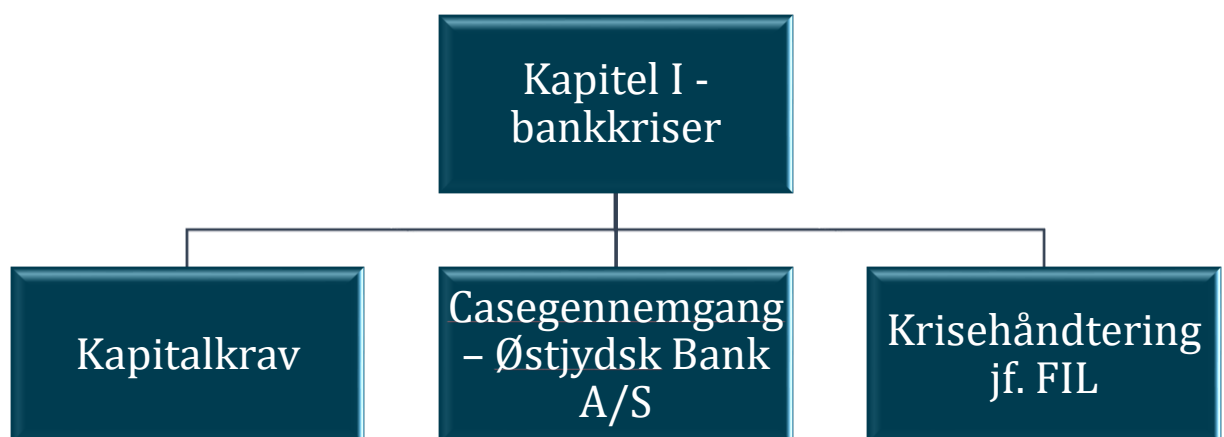
SPV: Special Purpose Vehicle

SSPE: Standardized Special Purpose Entity

Kapitel I

Kapitalkrav, krisehåndtering og Østjydsk Bank

I dette kapitel vil vi se nærmere på dele af den særregulering, som banker er underlagt, så både vi og læserne af dette speciale står bedre rustet til kapitel II, hvor vi dykker ned i nogle relevante redskaber til krisehåndtering. Vi indleder kapitlet med at gå i dybden med kravene til en banks kapital, da disse krav er anledningen til, at en bank klassificeres som kriseramt. Dernæst gennemgår vi en højaktuel case, Østjysk Bank A/S, som i flere år har kæmpet en kamp for at overholde kapitalkravene. Afslutningsvist redegør vi for nogle af de særregler, der gør sig gældende, når en bank ikke længere opfylder kapitalkravene og dermed er i krise.

2 Kapitalkrav i pengeinstitutter

Kapitalkrav er en vigtig del af den regulering, danske pengeinstitutter er underlagt, og emnet er afgørende for krisehåndtering i pengeinstitutter. Kapitalkrav bruges bl.a. til at definere, hvornår en bank er i krise, og det er kapitalprocenterne, en banks soliditet måles på. Kapitalprocenten beregnes for tre forskellige kategorier af kapital og beregnes ved følgende brøk:

$$\text{Kapitalprocent} = \frac{\text{Kapitalgrundlag}}{\text{Samlede risikovægtede eksponeringer}}$$

De tre forskellige typer kapital, der udgør kapitalgrundlaget, er illustreret herunder:

Figur 1: Oversigt over kapitaltyper

De risikovægtede eksponeringer, som kapitalen måles imod, kan opgøres på to forskellige måder; standardmetoden og IRB-metoden. IRB-metoden stiller store krav til instituttets procedurer samt de redskaber og systemer, instituttet har til rating af engagementerne, hvorfor det er meget få danske banker, der kan anvende denne metode. Denne afhandling vil derfor lægge vægt på standardmetoden i forbindelse med redegørelsen for de risikovægtede eksponeringer.

Afsnittet om kapitalkrav er omfattende, hvorfor det kan være en fordel at læse den afsluttende opsummering først. Strukturen på afsnittet er angivet nedenfor:

Figur 2: Oversigt over strukturen for kapitalkravsafsnit

Indledningsvist gennemgår vi dog det juridiske grundlag for kapitlet. Her er flere retskilder i spil, og afsnittet skal give læser et overblik over disse. Herefter vil vi forklare de specifikke kapitalkrav. Dette opdeles i afsnit om CRR's minimumskapitalkrav, CRD's kapitalbufferkrav og afslutningsvist forklarer vi, hvordan det individuelle solvensbehov opgøres.

Efterfølgende gennemgås kapitaltyperne og metoden for opgørelse af de risikovægtede eksponeringer.

Kapitlet sluttet af med en kort opsummering af et ellers komplekst område. Her kan læser få et komprimeret indblik i området og alle de forhold, som kapitlet har gennemgået i detaljer.

2.1 Juridisk grundlag

Kapitalkrav til banker er reguleret af såvel dansk lovgivning som EU-lovgivning. Uanset om der er tale om en regel beskrevet i dansk lovgivning eller EU-lovgivning, skal pengeinstitutterne

respektere og overholde denne. Det forhold, at man skal afsøge flere forskellige retskilder for at vide, om noget er tilladt/påbudt eller ej, medvirker til at øge kompleksiteten på området.

En stor del af de regler, der gælder i dag, er opstået som et resultat af Basel-komitéens arbejde. I komitéen sidder 28 medlemmer bestående af centralbanker fra hele verden herunder den europæiske centralbank (ECB), som repræsenterer Danmark. Medlemmerne omfatter udover ECB eksempelvis USA, Tyskland, Frankrig og Kina. Basel-komitéens anbefalinger er ikke lov og har i første omgang ingen reel retsvirkning.⁶ Når Basel-komitéen har udfærdiget sine anbefalinger, skal medlemslandene implementere disse i deres lovgivning. EU håndterer denne proces for Danmark og de øvrige EU-lande, og der foregår en politisk proces i forbindelse med lovgivningsarbejdet, hvorfor Basel-reglerne ikke nødvendigvis implementeres 100% i lovgivningen. Senest er regelsættet kaldet Basel III trådt i kraft i 2014, og komitéen offentliggjorde i december 2017 forslag til et nyt regelsæt (Basel IV).

På kapitalkravs-området findes EU-reglerne i forordningen CRR og direktivet CRD. Eftersom CRD er implementeret i FIL, vil vi primært benytte os af den danske lovtekst som grundlag for CRD-regelsættet med henblik på at få danske særregler med. EU-lovene har forrang på dette område, hvorfor en dansk særregel må vige, hvis denne er i modstrid med et EU-direktiv eller en EU-forordning.

2.2 CRR's minimumskapitalkrav

CRR's minimumskapitalkrav er som følger:⁷

- Egentlig kernekapitalprocent: 4,5%
- Kernekapitalprocent: 6%
- Samlet kapitalprocent: 8%

De tre typer kapital forklares grundigt i afsnittene herfor. Kapitalsammensætningen er illustreret i figur 1.

Kapitaltyperne holdes op imod den samlede risikoeksponering, hvorved de forholdsmæssige nøgletal kan beregnes.

⁶ ”FAKTA: Den magtfulde Basel-komité”, artikel bragt på Dagbladet Børsens hjemmeside www.borsen.dk den 24. maj 2016

⁷ CRR art. 92, stk. 1

$$\text{Egentlig kernekapitalprocent} = \frac{\text{Egentlig kernekapital}}{\text{Samlede risikovægtede eksponeringer}}$$

Formlen for kernekapitalprocenten og samlet kapitalprocent følger samme princip, hvorved kun brøkens tæller ændres.⁸

2.3 Kapitalbufferkrav

Udover CRR's minimumskapitalkrav gælder yderligere bufferkrav fastsat i CRD/FIL. Overordnet set er der 4 kapitalbuffer, som tilsammen udgør det kombinerede kapitalbufferkrav:

- Kapitalbevaringsbufferen, FIL § 125 a, stk. 3
- Den virksomhedsspecifikke kontracykliske kapitalbuffer, FIL § 125 a, stk. 4
- G-SIFI buffer for globalt systemisk vigtige institutter, FIL § 125 a, stk. 5
- SIFI buffer, FIL § 125 a, stk. 6

Derudover skal instituttet opfylde et NEP-krav, som vil blive forklaret sidst i dette afsnit om kapitalbufferkrav.

Det kombinerede kapitalbufferkrav skal opfyldes med egentlig kernekapital, hvorved CRR's egentlige kernekapitalkrav på 4,5% herigennem forøges. Det kombinerede kapitalbufferkrav ligger ydermere ud over det individuelle solvensbehov (behandles i afsnit 2.4).⁹

For Danske Bank, som er det største danske pengeinstitut, udgjorde det kombinerede kapitalbufferkrav i 2017 på 4,25% (1,25% kapitalbevaringsbuffer og 3% SIFI buffer), hvorved Danske Banks egentlige kernekapitalprocent skulle udgøre 8,75%.

2.3.1 Kapitalbevaringsbufferen

Kapitalbevaringsbufferen skal udgøre mindst 2,5% af de samlede risikovægtede eksponeringer og skal som nævnt dækkes af egentlige kernekapital¹⁰. Kapitalbevaringsbufferen har været under indfasning siden 2015 (startede på 0%) og er fuldt indfaset i 2019. I 2017 var satsen 1,25%, og i 2018 er den 1,875%¹¹.

⁸ CRR art. 92, stk. 2

⁹ FIL § 125 a, stk. 7

¹⁰ FIL § 125 a, stk. 3

¹¹ Lov om ændring af Lov om Finansiell virksomhed, lov nr. 268 af 25. marts 2014, § 23, stk. 1

2.3.2 Den virksomhedsspecifikke kontracykliske kapitalbuffer

Den virksomhedsspecifikke kontracykliske kapitalbuffer skal udgøre en nærmere defineret procentsats af de samlede risikovægtede eksponeringer.¹² Erhvervsministeren offentliggør kvartalsvist den kontracykliske buffersats, som bl.a. baseres på ”kreditcyklus, risiciene som følge af overdreven udlånsvækst og særlige forhold i den nationale økonomi”.¹³ Denne kapitalbuffer er dermed særdeles konjunkturfølsom, hvilket også vurderes at være hensigten med denne buffer. Det Systemiske Risikoråd har anbefalet Erhvervsministeren at aktivere denne buffer i første kvartal 2019, hvilket Erhvervsministeren har valgt at gøre.¹⁴

2.3.3 G-SIFI buffer for globalt systemisk vigtige institutter

Globale SIFI'er udpeges én gang om året på baggrund af en vurdering udarbejdet af FSB¹⁵. Dette krav er trådt i kraft 1. januar 2016. Globale SIFI'er bestemmes bl.a. ud fra dets størrelse, dets forbundethed i det finansielle system, grænseoverskridende aktiviteter mv.¹⁶ Erhvervsministeren fastsætter G-SIFI buffersatsen, og den er afhængig af den underkategori, instituttet er placeret i. Den 21. november 2017 offentliggjorde FSB listen over G-SIFI institutter i 2018, og her var ingen danske institutter i blandt.¹⁷

2.3.4 SIFI buffer for danske systemisk vigtige institutter

Et institut kvalificerer som dansk SIFI, såfremt instituttet i to på hinanden følgende år overskrider én eller flere af nedenstående betingelser:¹⁸

- 1) Instituttets balance udgør mere end 6,5% af Danmarks BNP
- 2) Instituttets udlån i Danmark udgør mere end 5% af de danske penge- og realkreditinstitutters samlede udlån i Danmark
- 3) Instituttets indlån i Danmark udgør mere end 3% af de danske pengeinstitutters samlede indlån i Danmark¹⁹

¹² FIL § 125 a, stk. 4

¹³ FIL § 125 f

¹⁴ Pressemeldelse fra Erhvervsministeriet af 14. marts 2018: ”Fastsættelse af den kontracykliske buffer for 1. kvartal 2019”. Tilgængelig på Erhvervsministeriets hjemmeside

¹⁵ FIL § 125 g

¹⁶ FIL § 310

¹⁷ Financial Stability Board's notat af 21. november 2017: ”2017 list of global systemically important banks”. Tilgængelig på FSB's hjemmeside, www.fsb.org

¹⁸ FIL § 308, stk. 2

¹⁹ Erhvervsministeriet: ”Evaluerings af danske SIFI-regler”, publiceret den 19. december 2017

Et institut, som er kvalificeret som SIFI, skal ligge under de ovennævnte tærskler i to på hinanden følgende år for at ophøre som SIFI.²⁰ Det er dog muligt for Erhvervsministeren at se bort fra 2-års-reglen og egenhændigt beslutte, at et institut enten bliver SIFI eller ophører med at være SIFI, hvis instituttet på et år bevæger sig væsentligt over eller under grænserne.²¹

Erhvervsministeren fastsætter SIFI buffersatsen.²² Den 2. oktober 2017 fastsatte Erhvervsministeren SIFI buffersatserne for de 7 (inkl. Spar Nord, som blev udpeget som SIFI den 19. december 2017) danske SIFI'er for 2018. Buffersatsen differentieres afhængig af instituttets systemiskhed. DLR Kredit A/S og Sydbank A/S, som har lavest systemiskhed, pålægges et SIFI bufferkrav på 1%, mens Danske Bank med en systemiskhed på 41,5 pålægges et SIFI bufferkrav på 3,0%.²³

Såfremt et institut er pålagt et G-SIFI bufferkrav såvel som et lokalt SIFI bufferkrav, skal det højeste bufferkrav finde anvendelse²⁴.

2.4 Instituttets individuelle solvensbehov

Instituttet skal ikke udelukkende holde øje med kapitalprocenterne, bufferkravene og NEP-kravet. I FIL fastslås det, at instituttets bestyrelse og direktion har til opgave at vurdere om kapitalgrundlaget er tilstrækkeligt ud fra de konkrete risici og øvrige forhold, der gør sig gældende for det specifikke institut. På baggrund af denne vurdering skal de opgøre instituttets individuelle solvensbehov. Dette kan ikke være lavere end CRR's kapitalprocent.²⁵ Såfremt bestyrelsen når frem til, at instituttet har behov for et tillæg til 8%-kravet, skal dette tillæg bestå af 56% egentlige kernekapital og i alt 75% kernekapital.²⁶ Den forholdsmæssige fordeling af kapitalgrundlaget skal dermed holdes konstant inden for fastsatte grænser.

Finanstilsynet har udarbejdet en såkaldt 8+ model, som arbejder med to søjler i solvensbehovet. Søjle I tager udgangspunkt i CRR-kravet på 8%, som tager højde for almindelige risici som følge af metoden for opgørelsen af risikovægtede eksponeringer (behandlet i separat afsnit i denne rapport). Søjle II skal adressere særlige risici, som er gældende for instituttet, og som

²⁰ FIL § 308, stk. 4

²¹ FIL § 208, stk. 3 og 5

²² FIL § 125 h

²³ Pressemeddelelse fra Erhvervsministeriet af 2. oktober 2017: "Meddelelse om fastsættelse af SIFI-bufferkrav for 2018". Tilgængelig på Erhvervsministeriets hjemmeside.

²⁴ FIL § 125e, stk. 2

²⁵ FIL § 124, stk. 1 og stk. 2

²⁶ Bekendtgørelse om kapital til opfyldelse af det individuelle solvenstillæg for pengeinstitutter og realkreditinstitutter, nr. 1587 af 3. december 2015, § 2

ligger ud over de sædvanlige risici. Denne metode kan anvendes af pengeinstitutterne til at opgøre det individuelle solvensbehov og giver dermed et indblik i den praktiske metode til opgørelsen heraf og dermed de justeringer, institutterne foretager for at opgøre deres solvensbehov.²⁷

Det centrale for institutternes opgørelse af det individuelle solvensbehov er, at dette skal være forsigtigt og fremadrettet.

I henhold til 8+ metoden skal institutterne opgøre sine særlige risici inden for 8 risikoområder:²⁸

1) Indtjening

Solvensbehovet vurderes ud fra basisindtjeningen i forhold til udlån og garantier før nedskrivninger og kursreguleringer. Helt konkret skal instituttet her vurdere risikoen for, at basisindtjeningen som første buffer ikke kan dække tab på udlån og garantier. Basisindtjeningen kan opgøres enten ud fra det seneste årsregnskab eller ud fra et bestyrelsesgodkendt budget for det kommende år. I denne forbindelse skal der også tages højde for volatiliteten i basisindtjeningen. Et institut af Østjysk Bank A/S' størrelse bør ifølge vejledningen afsætte et tillæg i søjle II, hvis deres basisindtjening er lavere end 1% af udlån og garantier.

2) Udlånsvækst

Den forventede fremtidige udlånsvækst skal indgå i vurderingen af solvensbehovet, således at der tages højde for de fremadrettede risici. Såfremt der forventes en udlånsvækst for det kommende år på mere end 10%, skal der tages højde herfor i form af et søjle II tillæg.

3) Kreditrisici

Kreditrisiciene er opdelt i hhv. kreditrisiko for store kunder med finansielle problemer, øvrige kreditrisici og kreditrisikokoncentration.

8+ metoden arbejder med 5 bonitetskategorier i forbindelse med denne opgørelse. Kun den dårligste bonitetskategori medfører sædvanligvis nedskrivning jf. de regnskabsregler, der har været gældende indtil 2018. Dette skema er gengivet herunder:²⁹

²⁷ Vejledning om tilstrækkeligt kapitalgrundlag og solvensbehov for kreditinstitutter af 13. oktober 2017; VEJ nr. 9981 af 13/10/2017, afsnit 2.

²⁸ Vejledning om tilstrækkeligt kapitalgrundlag og solvensbehov for kreditinstitutter af 13. oktober 2017; VEJ nr. 9981 af 13/10/2017

²⁹ Vejledning om tilstrækkeligt kapitalgrundlag og solvensbehov for kreditinstitutter af 13. oktober 2017; VEJ nr. 9981 af 13/10/2017, bilag 2

Karakter	Beskrivelse
3	Kunder med utvivlsom god bonitet
2a	Kunder med normal bonitet
2b	Kunder med visse svaghedstegn
2c	Kunder med væsentlige svaghedstegn men uden OIV
1	Kunder med objektiv indikation på værdiforringelse = OIV

Jf. Finanstilsynets vejledning skal instituttet i forbindelse med opgørelsen af sit individuelle solvensbehov som minimum gennemgå alle eksponeringer med karakteren 2c og 1, som overstiger 2% af instituttets kapitalgrundlag i forbindelse med opgørelsen af sin kreditrisiko for store kunder. Dermed kan en eksponering godt nedskrives mere i forbindelse med solvensopgørelsen end i regnskabet, eftersom der skal tages højde for forsigtigt, skønnede fremadrettede tab på kunder med karakteren 2c, som ikke har OIV³⁰, og dermed ikke regnskabsmæssigt skulle nedskrives. I forbindelse med implementeringen af IFRS 9 er det vores vurdering, at disse forskelle vil blive reduceret som resultat af IFRS 9's anderledes tilgang.

I forhold til kreditrisikokoncentrationen er det primært risikoen for det uventede tab, der tages højde for. Ifølge Finanstilsynet resulterer en høj koncentration af eksponeringer inden for en given branche el.lign. i et potentielt større udsving i nedskrivningsprocenterne. Derfor skal der tages højde for denne volatilitet i solvensopgørelsen.

4) Markedsrisici

Markedsrisikoen er risikoen for, at værdien af en portefølje af finansielle instrumenter forringes som følge af kurs- og prisændringer på de finansielle markeder. Den opdeles i hhv. rente-, valuta- og aktierisiko. Der tages udgangspunkt i følsomhedsanalyser og stresstests. For renterisikoen skal der eksempelvis tages stilling til, hvor meget af kernekapitalen der tabes ved en generel rentestigning på 1 procentpoint på alle gældsinstrumenter, og dette skal der tages højde for i opgørelsen af solvensbehovet.

5) Likviditetsrisici

Likviditetsrisikoen er defineret som risikoen for, at et institut ikke har likviditet til at opfylde sine betalingsforpligtelser til tiden. Et evt. søjle II tillæg skal tage højde for de

³⁰ Bekendtgørelsen om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. af 2014 (hidtidigt regelsæt), §§51-53

fundingomkostninger, der vil påløbe i forbindelse med den nødvendige likviditetsfremskaffelse. Der tages udgangspunkt i stresstests i denne forbindelse.

6) Operationelle risici

Operationel risiko defineres som risikoen for økonomiske tab som følge af u hensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedurer, menneskelige eller systemmæssige fejl eller som følge af eksterne begivenheder inklusive retlige risici. Operationelle risici kan eksempelvis opstå som resultat af manglende funktionsadskillelse, risiko for IT-nedbrud, personalets kompetencer og erfaring mv.

7) Gearing

Ifølge Finanstilsynet medfører en høj gearing, at instituttet udsættes for risici knyttet til pludseligt ændrede markedsforhold og prisfald på aktiver. Såfremt instituttets arbejdende kapital er mindre end 65 mia. kr., undtages disse fra at tage højde herfor i forbindelse med opgørelsen af solvensbehovet.

8) Regulatorisk forfald af kapitalinstrumenter

Instituttet skal tage højde for løbetiden af de gældsinstrumenter, der indgår i kapitalgrundlaget i forbindelse med opgørelsen af solvensbehovet. Hvis det vurderes, at instituttet vil få udfordringer med at erstatte kapitalinstrumentet med et instrument af samme kvalitet og størrelse, skal der indarbejdes et søjle II tillæg i solvensbehovet.

Derudover omfatter vejledningen yderligere krav til institutter, der anvender IRB-metoden i forbindelse med opgørelsen af de risikovægtede eksponeringer.

Bankerne skal hvert år udarbejde og offentliggøre en risikorapport, der kortlægger bankens risici. Heri forklarer bankens ledelse ligeledes, hvordan det individuelle solvensbehov er opgjort pr. statusdagen. Med henblik på at konkretisere Finanstilsynets 8+ metode har vi anvendt Østjysk Banks risikorapport pr. 31. december 2016.

Banken opgjorde sit individuelle solvensbehov således:

Søjle I krav	8%
Tillæg for lav basisindtjening	0%
Tillæg for udlånsvækst	0%
Tillæg for kreditrisici	3,4%
Tillæg for markedsrisici	0,1%
Tillæg for likviditetsrisici	0%
Tillæg for operationelle risici	0%
Tillæg for høj gearing	0%
Tillæg for regulatorisk forfald af kapitalinstrumenter	0%
Individuelt solvensbehov pr. 31.12.2016	11,5%

Tillægget for markedsrisiko er konkret beregnet på baggrund af bankens eksponeringer i aktier eller fremmed valuta. Den er opgjort på baggrund af stresstests.

Kreditrisikoen medfører det største tillæg i søjle II. Som det fremgår af det senere afsnit 3 om Østjysk Banks forløb, har banken især været eksponeret over for erhvervsvirksomheder og især ejendomme. Den høje koncentration medfører et højere tillæg, som beskrevet ovenfor.

2.5 Kapitalgrundlaget

Som forklaret tidligere er kapitalgrundlaget sammensat af 3 typer kapitalgrundlagsinstrumenter. Fælles for disse er, at de alle er efterstillet al anden gæld i tilfælde af insolvens eller likvidation.

De generelle krav til kapitalgrundlaget er specificeret i CRR's artikler 72-91. De vigtigste bestemmelser i denne række er artikel 77 og 78, som omhandler reduktion af kapitalgrundlaget – altså instituttets indfrielse af kapitalinstrumenterne.

Et institut skal have myndighedernes godkendelse, inden instituttet foretager reduktion, indfrielse eller genkøb af egentlige kernekapitalinstrumenter. Instituttet skal ligeledes have myndighedernes godkendelse, inden det foretager førtids-indfrielse, indfrielse ved udløb, tilbagebetaling eller genkøb af enten hybride kernekapitalinstrumenter eller supplerende kapitalinstrumenter.³¹ Dette må dog ikke ske tidligere end 5 år efter udstedelsesdatoen, medmindre der foreligger

³¹ CRR art. 77

myndighedsgodkendelse, som kun gives, såfremt der er sket en ændring i den gældende skattebehandling, som medfører væsentlige ændringer for det udstedende institut, eller der sker en ændring i behandlingen af instrumentet, som vil medføre en om-kvalificering af instrumentet til kapitalgrundlag af lavere rang. For begge betingelser gælder det, at instituttet ikke med rimelighed kunne forudse disse ændringer på udstedelsestidspunktet.³²

Finanstilsynet kan godkende indfrielse/reduktion/genkøb, såfremt der enten simultant udstedes samme mængde af lignende eller højere rangerende kapital, eller instituttet har kunnet godtgøre over for myndighederne at instituttet efter transaktionen har en rimelig margin ned til kapitalkravene i art. 92.³³ Østjysk Bank anmodede i august 2016 Finanstilsynet om en delvis indfrielse af den statslige hybride kernekapital. Finanstilsynet gav afslag på denne anmodning, eftersom Finanstilsynet ikke var overbeviste om, at Østjysk Bank efter den delvise indfrielse ville have en tilstrækkelig margin ned til det individuelle solvensbehov. Dette forhold er uddybet i afsnit 3.

Eftersom der er specifikke krav til størrelsen for både egentlig kernekapital, kernekapitalen samt kapitalgrundlaget, er det langt fra ligegyldigt, hvordan kapitalinstrumenterne kategoriseres. I de følgende afsnit vil der blive redegjort for hvilke krav, der er til de forskellige typer kapital, samt hvordan den opgøres.

2.5.1 Egentlig kernekapital

Kravene til den egentlige kernekapital er defineret i CRR art. 26-50. Artikel 50 definerer den egentlige kernekapital således:

CRR art. 50:

”Et instituts egentlige kernekapital består af de egentlige kernekapitalposter efter justeringerne i artikel 32-35, fradragene i artikel 36 og undtagelserne og alternativerne i artikel 49 og 79.”

Redegørelsen om egentlige kernekapital vil tage udgangspunkt i artikel 50's struktur.

³² CRR art. 78, stk. 4

³³ CRR art. 78, stk. 1

2.5.1.1 *Egentlige kernekapitalposter*

Egentlige kernekapitalposter omfatter følgende kapitalinstrumenter, som opfylder betingelser specificeret nedenfor:³⁴

- a) Overkurs ved emission i forbindelse med disse instrumenter
- b) Overført resultat såfremt foreslået udbytte er fratrukket, og regnskabet er revisor-godkendt³⁵
- c) Akkumuleret anden totalindkomst såfremt denne straks og uden begrænsninger kan anvendes til dækning af tab
- d) Andre reserver såfremt disse straks og uden begrænsninger kan anvendes til dækning af tab
- e) Midler til dækning af generelle kreditinstitutionsrisici såfremt disse straks og uden begrænsninger kan anvendes til dækning af tab

Den væsentligste forskel fra et almindeligt dansk kapitalselskabs egenkapital er således, at foreslået udbytte skal fragå i opgørelsen. Til gengæld er den væsentligste lighed, at et egentligt kernekapitalinstrument ligeledes er efterstillet al anden kapital i tilfælde af insolvens eller likvidation.³⁶

Et egentligt kernekapitalinstrument skal opfylde en række betingelser for at blive kvalificeret således. Eksempelvis skal instrumentet være fuldt indbetalt, og instituttet må ikke have finansieret købet direkte eller indirekte – ej heller via sikkerhedsstillelser.³⁷

2.5.1.2 *Justeringer af egentlige kernekapitalposter*

Der skal foretages enkelte justeringer af de egentlige kernekapitalposter i forbindelse med opgørelsen.

Positive egenkapitalpåvirkninger som følge af securitisering af aktiver skal udelukkes fra alle kapitalgrundlagsposter.³⁸ Securitiserings er et redskab, der bl.a. kan anvendes til reduktion af de risikovægtede eksponeringer, som afhandlingen vil behandle i afsnit 6. I denne kontekst er det

³⁴ CRR art. 26, stk. 1

³⁵ CRR art. 26, stk. 2

³⁶ CRR art. 28, stk. 1, litra j

³⁷ CRR art. 28

³⁸ CRR art. 32

vigtigt at fremhæve, at såfremt pengeinstituttet realiserer en gevinst fra en sådan transaktion, kan egenkapitaleffekten ikke indgå i den egentlige kernekapital.

Hvis afledte finansielle instrumenter værdiansættes på baggrund af instituttets egen kreditrisiko, skal den andel af dagsværdireguleringen, der skyldes instituttets ændrede kreditrisiko, ikke medtages i opgørelsen af den egentlige kernekapital.³⁹ Alternativt kunne en positiv eller negativ ændring i pengeinstituttets kreditsituation have en ”snebolde-effekt” på kapitalgrundlaget.

Afslutningsvis findes der et generelt forsigtigheds-princip i CRR.⁴⁰ Dette er opstået som en konsekvens af pengeinstitutters generelle krav om at måle aktiver og forpligtelser til dagsværdi. Artikel 34 henviser til det generelle forsigtighedsprincip, som fastsættes i artikel 105, som stiller krav til, hvordan instituttet skal udarbejde en ”forsigtig værdiansættelse”. Artikel 34 fastslår desuden, at efter anvendelse af principperne for forsigtig værdiansættelse, skal instituttet endnu engang vurdere, om de egentlige kernekapitalsposter skal nedjusteres yderligere.

2.5.1.3 Fradrag i egentlige kernekapitalposter

Der skal foretages en række fradrag i opgørelsen af kernekapitalen. Disse er specificeret i CRR artikel 36-47.

Generelt er det et krav, at de aktiver, der skal fratrækkes egenkapitals-reserverne, skal reduceres med de forventede udskudte skatteforpligtelser, der påhviler disse.⁴¹ Et aktiv, der skal fratrækkes med en bruttoværdi på kr. 100, skal reduceres med den udskudte skatteforpligtelse. Hvis det forudsættes, at den udskudte skat heraf udgør kr. 22, skal kapitalgrundlaget dermed reduceres med kr. 78.

Tab i det løbende regnskabsår skal fradrages den egentlige kernekapital.⁴² Når instituttet løbende overvåger den egentlige kernekapital, skal instituttet dermed tage højde for et eventuelt underskud opstået i årets løb. Immaterielle aktiver skal ligeledes fradrages den egentlige kernekapital.⁴³

³⁹ CRR art. 33 og 35

⁴⁰ CRR art. 34 og 105

⁴¹ Eksempelvis CRR art. 37, litra a)

⁴² CRR art. 36, stk. 1, litra a

⁴³ CRR art. 36, stk. 1, litra b og art. 37

Derudover skal instituttet fradrage dets besiddelse af egne kernekapitalinstrumenter allerede fra det tidspunkt, der gives tilsagn om køb heraf,⁴⁴ samt en række fradrag for besiddelser af kernekapitalinstrumenter i andre finansielle virksomheder.⁴⁵ Dog skal kapitalbesiddelser i finansielle virksomheder i form af emissionspositioner, som er i bankens besiddelse i maksimalt 5 dage, ikke fratrækkes den egentlige kernekapital.⁴⁶

Der er forskel på opgørelsen af fradraget afhængig af, om instituttets kapitalandel kategoriseres som væsentlig eller ej. En væsentlig kapitalandel i denne sammenhæng defineres som minimum 10% - og hvis instituttet har snævre forbindelser til en enhed, skal denne behandles ligeså uanset størrelsen af kapitalandelen (i så fald er det blot et krav, at der ejes kapitalandele i enheden).⁴⁷

Såfremt instituttet ejer en væsentlig kapitalandel eller har snævre forbindelser til enheden, der ejes kapitalandele i, skal hele besiddelsen fradrages. Det er mere kompliceret at opgøre fradraget af besiddelser af instrumenter i enheder, som instituttet ikke ejer en væsentlig andel i. Her opstilles to faktorer a) og b), som ganget med hinanden giver det relevante fradrag:

Faktor a) fremkommer ved at opgøre de samlede besiddelser af kapitalgrundlagsinstrumenter i enheder i den finansielle sektor, som instituttet ikke har en væsentlig kapitalandel i. Den del af dette beløb, som overstiger 10% af instituttets egen egentlige kernekapital før fradrag af væsentlige kapitalbesiddelser i enheder i den finansielle sektor, udgør faktor a).⁴⁸

Faktor b) fremkommer ved at dividere værdien af instituttets direkte, indirekte og syntetiske besiddelser af egentlige kernekapitalinstrumenter i enheder, som instituttet ikke har en væsentlig kapitalandel i, med den samlede værdi af alle kapitalgrundlagsinstrumenter i den finansielle sektor, som er i instituttets besiddelse. Det sidste er uden hensyntagen til, hvilken type kapitalgrundlagsinstrument der er tale om, samt hvorvidt instituttet har en væsentlig kapitalandel eller ej i enheden.⁴⁹

⁴⁴ CRR art. 36, stk. 1, litra f

⁴⁵ CRR art. 36, stk. 1, litra g-i og art. 43-46

⁴⁶ CRR art. 47

⁴⁷ CRR art. 43

⁴⁸ CRR art. 46, stk. 1, litra a

⁴⁹ CRR art. 43, stk. 1, litra b

Dette beløb fordeles forholdsmæssigt ud på samtlige besiddelser af egentlige kernekapitalsinstrumenter i enheder, som instituttet ikke ejer en væsentlig kapitalandel i.⁵⁰

Den del af besiddelserne, der ikke overstiger 10% af instituttets egen egentlige kernekapital – altså resten fra faktor a) – skal ikke fradrages, men i stedet risikovægtes i overensstemmelse med reglerne herfor.⁵¹

2.5.1.4 Undtagelser og alternativer

CRR artikel 48 omhandler undtagelser til fradrag i relation til henholdsvis udskudte skatteaktiver og besiddelser af kapitalgrundlagsinstrumenter i finansielle virksomheder.

Følgende instrumenter kan være omfattet af denne undtagelse:⁵²

- a) Udskudte skatteaktiver afhængig af fremtidig rentabilitet såfremt disse udgør maksimalt 10% af instituttets egentlige kernekapitalgrundlag før fradrag af udskudte skatteaktiver, væsentlige kapitalbesiddelser i finansielle virksomheder samt hybride kernekapitalsfradrag, som ikke kunne indeholdes i den hybride kernekapital.
- b) Væsentlige kapitalbesiddelser i andre finansielle virksomheder (>10% af den pågældende enheds egentlige kernekapital) såfremt disse besiddelser højst udgør 10% af dette instituts egentlige kernekapital opgjort på samme måde som ovenfor i a).

Såfremt disse instrumenter tilsammen ikke overstiger et defineret tærskelbeløb, kan instituttet undlade at fradrage beløbet i den egentlige kernekapital. Tærskelbeløbet opgøres som 17,65% af den egentlige kernekapital opgjort efter art. 32-36 – dvs. efter fradrag, men før brug af de undtagelser, der er beskrevet her.⁵³

Hvis instrumenter overstiger tærsklen, kan instituttet ikke selv vælge, hvor meget der ikke fradrages. CRR art. 48 stk. 3 fastslår, at der skal være samme forhold mellem udskudte skatteaktiver afhængig af fremtidig rentabilitet og væsentlige kapitalbesiddelser i finansielle virksomheder i såvel den del, der indeholdes i tærsklen og den del, der fratrækkes. Illustreret ved nedenstående eksempel:

⁵⁰ CRR art. 43, stk. 3

⁵¹ CRR art. 43, stk. 4

⁵² CRR art. 48, stk. 1

⁵³ CRR art. 48, stk. 2

	Udskudte skatteaktiver afhængig af fremtidige rentabilitet	Væsentlige kapitalbesiddelser i finansielle virksomheder	Sum heraf	17,65% tærskel, som er givet i dette eksempel
Total	Kr. 400 / 40%	Kr. 600 / 60%	Kr. 1000	Kr. 600
Fradrages ikke egentlig kernekapital	Kr. 240	Kr. 360	Kr. 600	
Fradrages egentlig kernekapital	Kr. 160	Kr. 240	Kr. 400	

Som vist er det kun den del, der ligger ud over tærskelværdien, der fradrages det egentlige kernekapitalgrundlag, og dermed påvirker den egentlige kernekapitalprocent negativt.

Den andel, som undtagelsen anvendes på, og som dermed ikke fradrages den egentlige kernekapital, skal risikovægtes med 250%, hvilket reducerer fordelene ved at bruge denne undtagelse.⁵⁴

2.5.2 Hybrid kernekapital

Den anden del af kernekapitalen udgøres af den hybride kernekapital. Kravene til den hybride kernekapital er defineret i CRR art. 51-61. Artikel 61 definerer den hybride kernekapital således:

CRR art. 61:

”Et instituts egentlige kernekapital består af de hybride kernekapitalposter efter fradrag af de i artikel 56 nævnte poster og efter anvendelse af artikel 79.”

Redegørelsen om hybrid kernekapital vil tage udgangspunkt i artikel 61’s struktur.

2.5.2.1 Hybride kernekapitalposter

Betingelserne for at et instrument kan kvalificeres som hybrid kernekapital er oplistet i CRR artikel 52, som omfatter 16 betingelser. Mange af dem er dog tilsvarende egentlige kernekapitalinstrumenter – eksempelvis skal de være fuldt indbetalt, før de kan tælle med, instituttet må ikke have finansieret købet. Derudover er hybrid kernekapital efterstillet alt anden kapital end egentlig kernekapital i tilfælde af likvidation eller insolvens.⁵⁵

⁵⁴ CRR art. 48, stk. 4

⁵⁵ CRR art. 52 hhv. litra a, litra b-c-e og litra g m.fl.

Hybride kernekapitalinstrumenter er perpetuale,⁵⁶ hvorved de reelt har ubegrænset løbetid. Som beskrevet i indledningen til kapitalgrundlagsafsnittet, er det ydermere et krav, at Finanstilsynet skal give tilladelse til, at der sker indfrielse af hybride kernekapitalsinstrumenter.⁵⁷ I bestemmelserne, der regulerer instrumenterne, må det ej heller fremgå, at instrumenterne vil blive indfriet i andre tilfælde end likvidation eller mindre tilbagekøb af instrumenterne.⁵⁸ Der må heller ikke være indfrielsesincitamenter som eksempelvis rentetrapper.

Det er en afgørende betingelse, at instrumenternes hovedstol ved en udløsende hændelse kan nedskrives permanent eller midlertidigt – eller alternativt konverteres til egentlige kernekapital.⁵⁹ En udløsende hændelse opstår, når den egentlige kernekapitalprocent falder til under 5,125% eller en højere grænse, såfremt en sådan er fastsat i de bestemmelser, der regulerer instrumentet.⁶⁰ Eksempelvis havde Østjydsk Bank hybride kernekapitalinstrumenter, hvor den udløsende hændelse var defineret som 7% i egentlig kernekapitalprocent.⁶¹ Nedskrivningen af disse fandt sted i efteråret 2017. Inden nedskrivning eller konvertering finder sted, skal såvel myndigheder som indehaverne af instrumenterne underrettes om situationen.⁶² Denne nedskrivnings- eller konverteringsret er en væsentlig forskel på hybride kernekapitalinstrumenter i forhold til rene gældsinstrumenter.

Før et institut begynder at beskæftige sig med hybride kernekapitalinstrumenter, skal det sikre sig, at det har indhentet alle nødvendige forhåndstilladelser med henblik på at udføre konvertering fra hybrid kernekapital til egentlig kernekapital, samt at der ikke er nogen vedtægter, ejer-aftaler el.lign., der forhindrer konverteringen.⁶³

Afslutningsvist er det væsentligt, at investor ikke nødvendigvis har krav på en udlodning på baggrund af instrumentet⁶⁴ – for de fleste hybride kernekapitalinstrumenters tilfælde vil disse udlodninger være renter. Såfremt instituttet er i kapital- eller likviditetsproblemer, kan instituttet undlade at tilskrive og udbetale renterne på hybride kernekapitalinstrumenter.

⁵⁶ CRR art. 52, stk. 1, litra g

⁵⁷ CRR art. 77, litra b

⁵⁸ CRR art. 52, stk. 1, litra i-j-k

⁵⁹ CRR art. 52 stk. 1, litra n

⁶⁰ CRR art. 54, stk. 1, litra a

⁶¹ Østjydsk Banks årsrapport 2016, note 28

⁶² CRR art. 54, stk. 5

⁶³ CRR art. 54, stk. 6-7

⁶⁴ CRR art. 52, stk. 1, litra l

2.5.2.2 Fradrag i hybride kernekapitalposter

Instituttet skal fradrage visse poster i forbindelse med opgørelsen af den hybride kernekapital:

- a) Besiddelser (direkte/indirekte/syntetiske) af egne hybride kernekapitalinstrumenter
- b) Besiddelser af hybride kernekapitalinstrumenter i enheder i den finansielle sektor, som også har besiddelser i førstnævnte pengeinstitut. Formålet fra lovgivers side er at forhindre krydsejerskaber med henblik på kunstigt at øge kapitalgrundlaget
- c) Besiddelser af hybride kernekapitalinstrumenter i enheder i den finansielle sektor, som instituttet ikke har en væsentlig kapitalandel i
- d) Besiddelser af hybride kernekapitalinstrumenter i enheder i den finansielle sektor, som instituttet har en væsentlig kapitalandel i
- e) Elementer, der skal fradrages den supplerende kapital, men som ikke kan indeholdes heri

Fradraget for besiddelser af hybride kernekapitalsinstrumenter fra enheder i den finansielle sektor fungerer meget lig fradraget for besiddelser af egentlige kernekapitalsinstrumenter. For besiddelser i enheder, hvor instituttet har en væsentlig kapitalandel, fradrages hele besiddelsen. For de andres vedkommende beregnes fradraget på samme måde – blot med hybride kernekapitalinstrumenter, som tæller i brøken for faktor b.⁶⁵ De besiddelser, der ikke overstiger 10% af instituttets egentlige kernekapital, risikovægtes efter disse regler.⁶⁶

2.5.3 Supplerende kapital

Den sidste del af kapitalgrundlaget udgøres af supplerende kapital. Kravene til den supplerende kapital er defineret i CRR art. 62-71. Artikel 71 definerer den supplerende kapital således:

CRR art. 71:

”Et instituts supplerende kapital består af instituttets supplerende kapitalposter efter fradrag af de i artikel 66 nævnte poster og efter anvendelse af artikel 79.”

Redegørelsen om supplerende kapital vil tage udgangspunkt i artikel 71's struktur.

⁶⁵ CRR art. 60

⁶⁶ CRR art. 60, stk. 4

2.5.3.1 Supplerende kapitalposter

Supplerende kapitalposter består af såvel kapitalinstrumenter som efterstillede lån samt overkurser i forbindelse med disse. For at kunne kvalificere som supplerende kapital, skal den være fuldt indbetalt, og hverken instituttet eller dets tilknyttede og associerede virksomheder må have finansieret lånet/instrumentet⁶⁷.

Supplerende kapital skal ydermere være efterstillet al anden kapital bortset fra kernekapital, og afslutningsvis skal der være tale om en oprindelig løbetid på minimum 5 år – og som for andre kapitalgrundlagsinstrumenter må der ikke være nogen indfrielsesincitamenter.⁶⁸

I forhold til indfrielse gælder samme regler som for hybrid kernekapital.⁶⁹

I modsætning til kernekapital er supplerende kapital amortisabel. Det har betydning for, hvor meget den supplerende kapital kan tælle med i de sidste 5 år af dets løbetid. Man beregner først en faktor på baggrund af nominel værdi på førstedagen af de resterende 5 år divideret med antallet af kalenderdage i den 5-årige periode. Denne faktor ganges med de resterende antal kalenderdage i løbetiden.⁷⁰ Hvis lånet eksempelvis har en nominel værdi på kr. 1.000 5 år før udløbet, og der nu er 4 år tilbage af lånet, vil regnestykket se således ud:

$$\frac{1000}{5 \times 365} \times (4 \times 365) = 800$$

2.5.3.2 Fradrag i supplerende kapitalposter

Fradragene i de supplerende kapitalposter er lig fradragene i den hybride kernekapital. Dvs. fradrag for besiddelser af egne instrumenter, fradrag for krydsejerskab og fradrag for besiddelser af supplerende kapitalgrundlagsinstrumenter i enheder i den finansielle sektor (også her samme metode som for hybrid kernekapital).⁷¹

⁶⁷ CRR art. 63, litra a-c

⁶⁸ CRR art. 64, hhv. litra d og g-h

⁶⁹ CRR art. 63, litra j

⁷⁰ CRR art. 64 - I artikel 64, litra a fremgår det, at den nominelle værdi skal ganges med de resterende antal dage i 5-års perioden. Det er imidlertid en oversættelsesfejl jf. den engelske version: “the nominal amount of the instruments or subordinated loans on the first day of the final five year period of their contractual maturity **divided** by the number of calendar days in that period”

⁷¹ CRR art. 66

2.5.4 Nedskrivningsegne passiver

Finanstilsynet har via EU's krisehåndteringsdirektiv (BRRD)⁷² mandat til at fastsætte et krav til størrelsen af et instituts nedskrivningsegne passiver (NEP).⁷³ BRRD definerer nedskrivningsegne passiver som *"de passiver og kapitalinstrumenter, der ikke kvalificerer som egentlige eller hybride kernekapitalinstrumenter eller supplerende kapitalinstrumenter i et institut (...), der ikke er udelukket fra anvendelsesområdet for bail-in-redskabet i medfør af artikel 44, stk. 2"*.⁷⁴

Bail-in redskabet er forklaret i BRRD artiklerne 43 og 44. Formålet med dette redskab er, at rekapitalisere instituttet gennem konvertering af gæld til egenkapital eller til at nedbringe hovedstolen på instituttets gældsforpligtelser. Nogle typer fordringer kan aldrig være NEP – det drejer sig eksempelvis om medarbejderforpligtelser, dækkede indskud eller dækkede obligationer.

I direktivet beregnes NEP-andelen således:⁷⁵

$$\frac{\text{Samlet kapitalgrundlag tillagt nedskrivningsegne passiver}}{\text{Instituttets samlede kapitalgrundlag og forpligtelser (passiver)}}$$

Til forskel fra kapitalkravsprocenterne beregnes NEP ikke i forhold til de risikovægtede eksponeringer, men i stedet den samlede værdi af hele passivsiden.

Finanstilsynet har udarbejdet en vejledning, hvori de redegør for, hvordan danske banker skal forholde sig til BRRD-kravene. I denne vejledning forklarer Finanstilsynet, at alle danske banker får et såkaldt NEP-tillæg til deres individuelle solvensbehov. Dette tillæg skal opfyldes af nedskrivningsegne passiver, som ikke er kapitalgrundlagsinstrumenter. Finanstilsynet har overordnet fastlagt, at NEP-tillægget vil udgøre 3,5-6% individuelt for hvert pengeinstitut med et gennemsnitligt NEP-tillæg på 4,7%.

NEP-tillægget består af to individuelle tillæg; tabsabsorberingstillæg og rekapitaliseringsbeløb. Sammen med kapitalkravet og kapitalbufferne udgør disse det samlede NEP-grundlag.⁷⁶ Der skelnes mellem SIFI og ikke-SIFI. Som defineret i afhandlingens afgrænsning vil SIFI reglerne

⁷² Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/59/EU om "regelsæt for genopretning og afvikling af kreditinstitutter"

⁷³ BRRD art. 45, stk. 1

⁷⁴ BRRD art. 2, nr. 71. I BRRD benævnes de nedskrivningsegne passiver som "nedskrivningsrelevante passiver"

⁷⁵ BRRD art. 45, stk. 1, 2. pkt.

⁷⁶ Notat udarbejdet af Finanstilsynet den 30. oktober 2017; "Principper for fastsættelse af NEP-krav for mindre institutter"

ikke blive behandlet yderligere. NEP-tillægget indføres fra 2018 og forventes fuldt indført ultimo 2021.⁷⁷

Tabsabsorberingstillægget beregnes på baggrund af 8+ modellen, som anvendes ved opgørelsen af solvensbehovet. Her foretages nogle justeringer primært vedr. større eksponeringer, som resulterer i et tillæg.⁷⁸

Rekapitaliseringsbeløbet opgøres som 8% af de risikovægtede eksponeringer på udlån og garantier over 5 mio. kr. i bonitetskategorierne 1, 2c og 2b⁷⁹ i forhold til instituttets samlede risikovægtede eksponeringer.⁸⁰ Dermed skal kunder, som blot har ”visse svaghedstegn”, medtages i denne opgørelse.

For at kunne kvalificeres som et nedskrivningsegnet passiv – som ikke allerede indgår i kapitalgrundlaget – skal følgende 5 betingelser være opfyldt:⁸¹

- 1) Forpligtelsen har en restløbetid på mindst 1 år
- 2) Forpligtelsen hidrører ikke fra et derivat
- 3) Gældsinstrumentet er udstedt og fuldt indbetalt med midler, der ikke direkte eller indirekte er finansieret af pengeinstituttet
- 4) Forpligtelsen er ikke en forpligtelse over for pengeinstituttet selv, og dette har ikke stillet sikkerhed eller garanti for forpligtelsen
- 5) Forpligtelsen hidrører ikke fra indskud, som er foranstillet simple kreditorer i konkursordenen jf. § 13 i Lov om restrukturering og afvikling af visse finansielle virksomheder og kapitel 10 i konkursloven. Jf. konkursloven vil dette eksempelvis være medarbejderforpligtelser eller leverandøraftgifter⁸²

⁷⁷ Notat udarbejdet af Finanstilsynet den 30. oktober 2017; ”Principper for fastsættelse af NEP-krav for mindre institutter”

⁷⁸ Notat udarbejdet af Finanstilsynet den 30. oktober 2017; ”Principper for fastsættelse af NEP-krav for mindre institutter”

⁷⁹ Hhv. ”kunder med objektiv indikation for værdiforringelse (OIV)”, ”kunder med væsentlige svaghedstegn, men uden OIV” og ”kunder med visse svaghedstegn”, jf. Finanstilsynets Vejledning om tilstrækkelig basiskapital og solvensbehov for kreditinstitutter, bilag 1 (VEJ nr. 9981 af 13. oktober 2017).

⁸⁰ Notat udarbejdet af Finanstilsynet den 30. oktober 2017; ”Principper for fastsættelse af NEP-krav for mindre institutter”

⁸¹ FIL § 267

⁸² Konkursloven, §§ 95 og 96

2.6 Risikovægtede eksponeringer

Det opgjorte kapitalgrundlag skal som nævnt ses i forhold til summen af instituttets risikovægtede eksponeringer. Alle eksponeringer, som ikke er fratrullet direkte i kapitalgrundlaget, skal risikovægtes.⁸³

Der findes to metoder til risikovægtning af eksponeringer; standardmetoden og den interne rating metode (IRB). Begge metoder har hjemmel i CRR, og mens CRR forklarer standardmetoden specifikt og beskriver, hvordan eksponeringerne skal vægtes i henhold til kreditvurderinger, udstikker CRR regler og krav til de metoder og beregninger, der skal anvendes til at anvende IRB.

2.6.1 Standardmetoden

Standardmetoden beskrives i CRR's afsnit 2, kapitel 2. Her er kreditvurderinger fra ECAI's⁸⁴ centrale for, hvilken vægt en eksponering tildeles. Såfremt der ikke forelægger en sådan vurdering, er der en generel regel for eksponeringsklassen. Samtidig indeholder standardmetoden enkelte undtagelser eller særlige forhold vedrørende klassen.

Overordnet set opdeles eksponeringerne i 17 eksponeringsklasser.⁸⁵ Nedenstående tabel giver et komprimeret overblik over disse klasser og deres vægtning:

Eksponeringsklasse	Hovedregel/ingen ECAI vurdering	Hvis kreditvurderet af ECAI	Særlige forhold/undtagelser
Eksponeringer mod centralregeringer eller centralbanker⁸⁶	Risikovægtes 100%.	0-150% afhængig af kreditkvalitetstrin.	Eksponeringer mod ECB vægtes 0%. Eksponeringer mod EU-landes centralbanker vægtes 0%.
Eksponeringer mod regionale eller lokale myndigheder⁸⁷	Behandles enten som eksponeringer mod institutter eller centralregeringer og -banker.	Se hhv. centralregeringer/banker og institutter.	EBA fører en database over de myndigheder, der behandles som centralbanker.
Eksponeringer mod offentlige enheder⁸⁸	Risikovægtes på baggrund af det kreditkvalitetstrin, centralregeringen tildeles af et ECAI.	20-150% afhængig af centralregeringens kreditkvalitetstrin. Såfremt centralregeringen ikke	Eksponeringer med en oprindelig løbetid på < 3 måneder vægtes altid 20%.

⁸³ CRR art. 113, stk. 1, 1. pkt.

⁸⁴ Definition på et ECAI, jf. CRR art. 4, stk. 1, litra 98: "Et kreditvurderingsbureau, som er registreret eller godkendt i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 1060/2009 af 16/9 2009 om kreditvurderingsbureauer, eller en centralbank, som udsteder kreditvurderinger, der er undtaget fra anvendelse af forordning nr. 1060/2009".

⁸⁵ CRR art. 112

⁸⁶ CRR art. 114

⁸⁷ CRR art. 115

⁸⁸ CRR art. 116

		er kreditvurderet, tildeles vægt på 100%.	
Eksponeringer mod multilaterale udviklingsbanker⁸⁹	Behandles som institutter, medmindre de er på positivliste i CRR art. 117 stk. 2.	Udviklingsbanker på positivliste vægtes 0%.	
Eksponeringer mod internationale organisationer⁹⁰	Vægtes 0%, såfremt organisationen er på positivliste i CRR art. 118.	0%	
Eksponeringer mod institutter⁹¹	Risikovægtes 20-150% på baggrund af det kreditkvalitetstrin, centralregeringen i instituttets hjemland tildeles af et ECAI. Såfremt landet ikke er kreditvurderet vægtes eksponeringen 100%.	Eksponeringer med oprindelig løbetid over 3 måneder: 20-150% afhængig af kreditkvalitetstrin. Det bedste af de 6 kreditkvalitetstrin udløser en vægt på 20%, de tre lavest rangerede trin udløser en vægt på 100% eller derover. Under 3 måneder: 20-150% afhængig af kreditkvalitetstrin. 3 af de 6 kreditkvalitetstrin udløser en vægt på 20%, 1 trin udløser en vægt på 100% eller derover.	Eksponeringer med en oprindelig løbetid på max. 3 måneder mod institutter uden kreditvurdering fra ECAI vægtes 20%.
Eksponeringer mod selskaber⁹²	Risikovægtes 100%. Hvis selskabet har hjemsted i et land, hvor eksponeringer over for centralregeringen ville have resulteret i en højere vægt, anvendes denne i stedet.	Risikovægtes 20-150% afhængig af kreditkvalitetstrin.	
Detaileksponeringer⁹³	Vægtes 75%, såfremt eksponeringen opfylder kravsspecifikationen i CRR art. 123.		Hvis eksponeringen ikke opfylder kravene, tilhører det en anden eksponeringsklasse. Aktier kan aldrig være detaileksponeringer. Leasingaftaler kan til

⁸⁹ CRR art. 117. Multilaterale udviklingsbanker er eksempelvis Den Internationale Finansieringsinstitution, Den Interamerikanske Udviklingsbank m.fl.

⁹⁰ CRR art. 118. Positivlisten omfatter eksempelvis EU og Den Internationale Valutafond

⁹¹ CRR art. 119-121

⁹² CRR art. 122

⁹³ CRR art. 123. For at kvalificere som detaileksponering skal 3 krav opfyldes: a) skal være mod fysiske personer eller SMV, b) en af mange eksponeringer med ens karakteristika således risiciene på disse udlån er reduceret, c) det samlede beløb som låntager skylder instituttet (ekskl. pant-sikrede ejendomslån) må ikke overstige 1 mio. EUR.

			gengæld godt være på listen.
Eksponeringer sikret ved pant i fast ejendom⁹⁴	Ved pant i beboelsesejendomme: Eksponeringen vægtes 35% på den del af eksponeringen der ligger under 80% af belåningsværdien ⁹⁵ af den faste ejendom. Ved pant i erhvervsejendomme vægtes eksponeringen 50% på den del, der ligger under 60% af belåningsværdien af den faste ejendom.		De nationale myndigheder kan fastsætte en højere vægtning hvis dette skønnes nødvendigt.
Eksponeringer ved misligholdelse⁹⁶	Usikrede misligholdte ⁹⁷ eksponeringer vægtes 100-150%.		
Eksponeringer forbundet med særlig høj risiko⁹⁸	Vægtes 150%. Eksponeringerne omfatter: investering i venture kapital selskaber, nogle investeringer i alternative investeringsfonde, private Equity investeringer og spekulativ finansiering af fast ejendom.		Derudover kan flere typer eksponeringer omfattes af klassen hvis der er en stor risiko for tab som følge af låntagers restance.
Eksponeringer i form af SDO'er og særlig dækkede realkreditobligationer⁹⁹	Såfremt betingelserne opfyldes og obligationen ikke er kreditvurderet af et ECAI, vægtes eksponeringen 10-100% afhængig af den risikovægt, en eksponering mod udstedende institut ville have fået.	Såfremt betingelserne opfyldes og obligationen er kreditvurderet af et ECAI, vægtes eksponeringen 10-100% afhængig af obligationens kreditkvalitetstrin.	CRR art. 129 indeholder en detaljeret beskrivelse over hvad der skal til, for at obligationen kan vægtes som beskrevet. Danske realkreditobligationer vil sædvanligvis kvalificere.
Poster, der repræsenterer securitiseringspositioner	Securitiseringspositioner vægtes med 1.250% hvis al væsentlig risiko ikke er overdraget til tredjemand.		

⁹⁴ CRR art. 124-126

⁹⁵ Definition "belåningsværdi" jf. CRR art. 4, stk. 1, litra 74: "En fast ejendoms værdi som fastsat gennem en forsigtig vurdering af de fremtidige salgsmuligheder under hensyn til bl.a. ejendommens holdbarhed på lang sigt, de almindelige og de lokale markedsforhold, ejendommens nuværende brug og alternative anvendelsesmuligheder".

⁹⁶ CRR art. 127

⁹⁷ Definition "misligholdelse" jf. CRR art. 178: Hvis instituttet anser det for usandsynligt at låntageren vil indfri alle sine gældsforpligtelser over for instituttet uden at der eksempelvis realiseres sikkerheder, eller hvis låntager har været i restance i mere end 90 dage.

⁹⁸ CRR art. 128

⁹⁹ CRR art. 129

Eksponeringer mod institutter og selskaber med kortsigtet kreditvurdering fra ECAI¹⁰⁰	N/A	Såfremt et ECAI har udført en kortsigtet kreditvurdering, vægtes denne 20-150% afhængig af kreditkvalitetstrinnet.	
Eksponeringer i form af andele eller aktier i CIU'er¹⁰¹	Vægtes med 100%.	Vægtes 20-150% afhængig af kreditkvalitetstrin.	Der kan også anvendes en gennemsnitsmetode til vægtningen, som baseres på CIU'ens eksponeringer.
Aktieeksponeringer¹⁰²	Vægtes som hovedregel med 100%.		Som beskrevet andetsteds er der særlige regler for aktiebesiddelser i andre finansielle virksomheder.
Andre poster¹⁰³	Materielle aktiver: 100% Periodeafgrænsningsposter: 100% Likvide midler: 20% Kontante midler: 0% Guldbarrer, der opbevares i egne boksanlæg eller hos tredjemand: 0%		Minimumslejebyrder (eventualforpligtelser) medtages som eksponeringer.

Som det fremgår af tabellen, kan der være fordele forbundet med at anmode et ECAI om at kreditvurdere eksponeringerne. Til gengæld kan instituttet også risikere, at en eksponering skal vægtes 150% i stedet for 100% som følge af kreditvurderingen. Institutterne kan ikke være selektive i denne forbindelse – vælger instituttet at benytte et ECAI til at kreditvurdere et aktiv i en eksponeringsklasse, skal kreditvurderingsbureauet vurdere samtlige eksponeringer i klassen, og instituttet skal anvende disse. Samtidig skal ECAI'et og dets vurderinger benyttes konsistent over tid.¹⁰⁴

2.6.2 Den interne rating-baserede metode (IRB)

I stedet for at anvende standard-metodens standardiserede satser og udpege et ECAI, kan institutterne søge om tilladelse til at anvende en intern rating-baseret metode (IRB-metode). Her vil det være institutternes egne beregninger og estimater, der ligger til grund for risikovægtningen

¹⁰⁰ CRR art. 131

¹⁰¹ CRR art. 132 / Definition CIU: et kollektivt investeringsinstitut, jf. CRR art. 4, litra 7).

¹⁰² CRR art. 133

¹⁰³ CRR art. 134

¹⁰⁴ CRR art. 138

i stedet for standardvægtninger og kreditvurderinger. Som følge af at virksomheden reelt selv definerer vægtningen af eksponeringerne, stilles der store krav til de systemer, der anvendes, og metoden bag beregningerne med henblik på at sikre, at eksponeringerne får en retvisende risikovægtning.

Et institut skal have en særlig tilladelse fra Finanstilsynet for at kunne anvende IRB-metoden.¹⁰⁵ Finanstilsynet skal i denne forbindelse vurdere flere forhold, herunder hvorvidt de interne rating-systemer giver en relevant vurdering af de specifikke risici, og at de interne rammer er passende, hvilket bl.a. indebærer en kredit risikokontrolenhed, der er ansvarlig for rating-systemet, samt at instituttet har dokumenteret ratingsystemerne og effektiviteten af deres design.¹⁰⁶

Eksponeringerne inddeles i 7 eksponeringsklasser:¹⁰⁷

- Eksponeringer mod centralregeringer og centralbanker
- Eksponeringer mod institutter
- Erhvervseksponeringer
- Detaileksponeringer
- Aktieeksponeringer
- Poster, der repræsenterer securitiseringspositioner
- Andre aktiver

For hver eksponeringsklasse gælder der en specifik formel for beregning af risikovægtningen. Forklaring heraf ligger uden for denne rapports rammer. Formlerne arbejder dog i høj grad med 3 nøglebegreber, som er relevante for forståelsen af IRB-metoden, og som giver et indblik i beregningerne:

- ”PD”/”probability of default” er sandsynligheden for, at en modpart over et tidsrum på et år misligholder sine forpligtelser¹⁰⁸
- ”LGD”/”Loss given default” er tabet ved en eksponering som følge af modpartens misligholdelse i forhold til det udestående tilgodehavende ved misligholdelsen¹⁰⁹
- ”M”/”Maturity” er løbetiden

¹⁰⁵ CRR art. 143

¹⁰⁶ CRR art. 144

¹⁰⁷ CRR art. 147

¹⁰⁸ CRR art. 4, nr. 54

¹⁰⁹ CRR art. 4, nr. 55

Ved anvendelse af interne ratings opnår institutterne typisk lavere eksponeringsværdier, hvor med solvensbehovet alt andet lige bliver nemmere at opfylde. Forskellen på en eksponerings værdi ved brug af standardmetoden og IRB-metoden har fokus fra lovgivers side i øjeblikket. Basel-komitéen offentliggjorde i december 2017 deres anbefalinger til fremtidig bankregulering, og her var der især fokus på et output-floor, som vil medføre, at en eksponerings værdi jf. IRB-metoden som minimum skulle udgøre 72,5% af eksponeringsværdien, såfremt standardmetoden havde være anvendt.¹¹⁰

2.6.3 Kreditrisikoreduktion

CRR giver mulighed for at reducere risikovægtningen af aktiverne – både efter standardmetoden og IRB metoden – såfremt instituttet har anvendt en anerkendt teknik for kreditrisikoreduktion.¹¹¹ I denne forbindelse tænkes der primært på sikkerhedsstillelser.

Kreditrisikoafdækning kan være både finansieret og ufinansieret. Finansieret kreditrisikoafdækning omfatter eksempelvis sikkerheder i kontantdepoter, livsforsikringspolicer pantsat hos långivende pengeinstitut¹¹² samt børsnoterede aktier og obligationer.¹¹³ Derudover kan sikkerheder i fast ejendom, fordringer og andre former for fysisk sikkerhed tælle som en finansieret kreditrisikoafdæknings-teknik. Et tværgående krav for disse er, at de juridiske forhold vedrørende sikkerheden skal sikre, at instituttet har entydig adkomst til sikkerheden samt indtægter ved realisering af sikkerheden.¹¹⁴ I Danmark er tinglysning af pant sædvanligvis den relevante sikringsakt.

Justeringen for finansieret kreditrisikoafdækning kan opgøres på to måder; den enkle metode og den udbyggede metode. Den enkle metode kan kun anvendes, hvis instituttet i øvrigt opgør sine eksponeringer efter standardmetoden.¹¹⁵ Sikkerheden værdiansættes til en markedsværdi minimum hvert halve år, og hver gang instituttet har grund til at tro, at sikkerhedens værdi er faldet betragteligt.¹¹⁶

¹¹⁰ ”Basel udmelding giver vigtig første afklaring”, artikel publiceret af FinansDanmark (interesseorganisation for danske banker) den 7. december 2017. Tilgængelig på deres hjemmeside www.finansdanmark.dk

¹¹¹ CRR art. 193, stk. 3

¹¹² CRR art. 200

¹¹³ CRR art. 197

¹¹⁴ CRR art. 209, stk. 3, litra a. Denne bestemmelse gælder for fordringer, men lignende bestemmelser findes for ejendomme (art. 208) og anden fysisk sikkerhed (art. 210)

¹¹⁵ CRR art. 222, stk. 1

¹¹⁶ CRR art. 207, stk. 4, litra d), jf. CRR art. 222 stk. 2.

Ved brug af den enkle metode stilles sikkerheden herefter ”i stedet for” lånet – dvs. at den kreditrisikoafdækkede eksponering skal vægtes, som hvis instituttet var eksponeret over for sikkerheden.¹¹⁷ Hvis et udlån på eksempelvis kr. 100.000 er kreditrisikoafdækket ved pant i en beholdning af danske statsobligationer, hvor sikkerhedens værdi er opgjort til at kunne dække hele lånet, skal udlånet dermed risikovægtes som en dansk statsobligation. Jf. foregående afsnit om vægtninger efter standardmetoden skal eksponeringer over for EU-landes centralregeringer vægtes med 0%. Det er dog et krav, at der er en minimumsvægt på 10% på disse eksponeringer¹¹⁸, hvorfor udlånet vil medgå i de risikovægtede aktiver til 10.000 kr. – hvorved en ”besparelse” på 90.000 kr. opnås ved brug af denne regel.

Østjydsk Bank A/S benyttede sig af den udbyggede metode til opgørelsen af den finansielle kreditrisikoreduktion.¹¹⁹ Når den udbyggede metode anvendes, tages der i høj grad hensyn til volatiliteten i sikkerheden.¹²⁰ Værdien af eksponeringen beregnes som den risikovægtede eksponering (efter standardmetode eller IRB) ganget med en volatilitetsfaktor¹²¹, som kan medføre en reduceret værdi.

CRR definerer ufinansieret kreditrisikoafdækning som ”en teknik til kreditrisikoreduktion, hvor reduktionen af kreditrisikoen ved et instituts eksponering skyldes tredjemands forpligtelse til at betale et beløb i tilfælde af låntagers misligholdelse eller andre nærmere angivne kredithændelser”.¹²² Eksempler herpå er garantier eller kreditderivater, som opfylder en række kriterier; eksempelvis at kontrakten ikke indeholder bestemmelser, hvis opfyldelse ligger uden for instituttets kontrol eller giver udbyder ret til at ophæve kontrakten.¹²³

Når der tages højde for eventuel kreditrisikoreduktion, beregnes en risikovægtet eksponering således efter standardmetoden:¹²⁴

$$\max(0, E - G_a) \times r + G_a \times g$$

Faktorerne er forklaret herunder:

E, er eksponeringens værdi uden hensyntagen til vægtningen behandlet i ovenstående afsnit.

¹¹⁷ CRR art. 222, stk. 3

¹¹⁸ CRR art. 222, stk. 5. I andre tilfælde skal eksponeringen vægtes med min. 20% jf. CRR art. 222, stk. 3, 2. afsnit.

¹¹⁹ Østjydsk Banks A/S’ risikorapport 2016, side 32.

¹²⁰ CRR art. 223

¹²¹ CRR art. 224

¹²² CRR art. 4, nr. 59

¹²³ CRR art. 213

¹²⁴ CRR art. 235

G_a , er værdien af kreditrisikoafdækningen justeret for evt. manglende løbetids- eller valuta-match. Såfremt der ikke foreligger sådanne mismatches, værdiansættes kreditrisikoafdækningen til det beløb, udbyder har garanteret at betale i tilfælde af låntagers misligholdelse.

r , er risikovægten for eksponeringer mod låntageren, som behandlet i ovenstående afsnit om standardmetoden.

g , er risikovægten for eksponeringer mod udbyderen (af sikkerhedsstillelsen) jf. standardmetoden, hvis der havde været tale om en eksponering heroverfor.

For IRB-metoden lægges sikkerheden ind i beregningen for den interne rating, hvorfor ovenstående ikke er gældende for institutter, der anvender IRB-metoden.

Konkret kan der være tale om et lån på 100 t.kr., som en privatperson har optaget. Denne persons forældre har afgivet en kaution for 50% af beløbet. Efter standardmetoden vil en eksponering over for en privatperson skulle vægtes 75% (detaileksponering jf. CRR art. 123).

$$(100.000 - 50.000) \times 75\% + 50.000 \times 75\% = 37.500 + 37.500 = 75.000$$

Det vil derfor kun være i tilfælde, hvor ufinansieret kreditrisikoreduktion udøves på tværs af eksponeringsklasser, hvor kreditrisikoreduktionsreglerne medfører en lavere eksponeringsværdi.

Der foreligger en generalklausul i regelsættet om, at en eksponering ikke kan blive pålagt en højere vægtning, end hvis der ikke var stillet sikkerhed.¹²⁵ Alternativt ville en sikkerhed, som skulle vægtes højere end den oprindelige eksponering, kunne have en negativ effekt på kapitalprocenten, hvilket ville give u hensigtsmæssig virkning for institutterne.

Uanset om reglerne for kreditrisikoreduktion i mange tilfælde ikke nødvendigvis giver lavere risikovægtning af eksponeringerne, vil en sikkerhed for et engagement alt andet lige reducere det tillæg, instituttet skal indregne i opgørelsen af sit individuelle solvensbehov (kreditrisiko). Dermed vil sikkerheder medføre et lavere solvensbehov, selvom det ikke nødvendigvis sker i forbindelse med risikovægtningen af aktiverne.

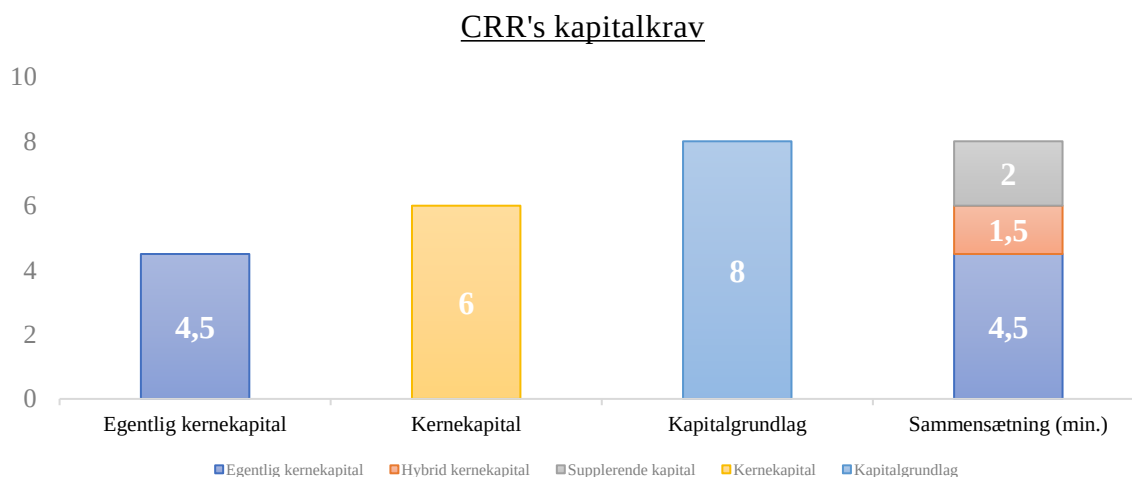
¹²⁵ CRR art. 193, stk. 1

2.7 Kapitalkrav – kort fortalt

Kapitalkravene er centrale for pengeinstitutter, og formålet med regelsættet er at sikre solide og velkonsoliderede pengeinstitutter, som er robuste nok til at modstå finansielle kriser. Som de foregående sider understreger, er der dog tale om komplekse regler. Dette afsnit opsummerer hovedpointerne fra kapitalkravsafsnittet.

Kapitalkravene beskriver, hvor meget tabsabsorberende kapital et institut skal have i forhold til sine risikovægtede eksponeringer. Den tabsabsorberende kapital er opdelt i hhv. egentlig kernekapital, hybrid kernekapital og supplerende kapital. Fælles for alle kapitaltyperne er, at denne kapital er efterstillet alle øvrige forpligtelser i tilfælde af likvidation eller insolvens. Samtidig er der specifikke krav til løbetid og regler for indfrielse, som skal sikre, at kapitalinstrumenterne kan holdes på et stabilt niveau.

CRR kræver et kapitalgrundlag på 8% fordelt således:

Figur 3: Oversigt over minimumskapitalkravene jf. CRR

Egentlig kernekapital er typisk egenkapital, mens hybrid kernekapital og supplerende kapital er gældsinstrumenter, hvor der betales en rente til modparten. I tilfælde af solvensproblemer, kan disse rentebetalinger indstilles, og instrumenterne kan enten nedskrives eller konverteres til kapital af højere kvalitet (aktier – og dermed egentlig kernekapital).

I 2018 er et nyt krav blevet introduceret. Betegnelsen ”nedskrivningsegne passiver” dækker over kapitalgrundlagsinstrumenter samt nedskrivningsegne forpligtelser. Nedskrivningsegne forpligtelser er langfristede gældsforpligtelser, som ikke er kapitalgrundlagsinstrumenter, men som i en krisesituation kan konverteres til egenkapital eller nedskrives med henblik på at

re-kapitalisere instituttet. NEP stammer fra krisehåndteringsdirektivet (BRRD), og når institutterne skal opfylde dette NEP-krav, er det med henblik på at sikre, at de konstant er forberedte på en sådan krisesituation. Finanstilsynet fastsætter NEP-tillægget for institutterne, og gennemsnitligt skal dette udgøre 4,7%.

Derudover er der en række kapitalbuffere, som skal opfyldes med egentlig kernekapital. Bufferkravene har været under løbende indfasning og er fuldt implementeret i 2019. Bufferkravene ligger ud over CRR's mindstekrav og er ligeledes et tillæg udover det individuelle solvensbehov.

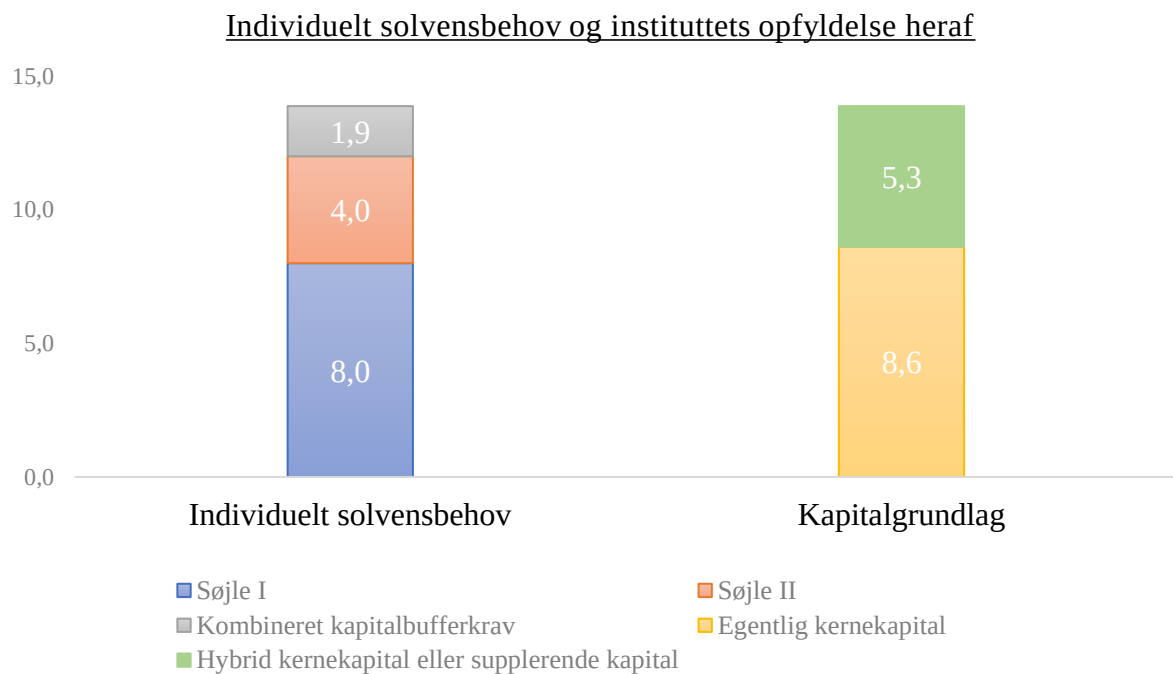
Kapitalgrundlaget skal sammenholdes med de risikovægtede eksponeringer. Alle eksponeringer tildeles en risikovægt. Der findes to metoder; standardmetoden og den interne metode (IRB). Standardmetoden er skematisk og den mest udbredte i Danmark, hvor meget få institutter benytter sig af IRB.

Standardmetoden opdeler alle eksponeringer i 17 klasser, og der er specifikke vægte for hver enkelt klasse. Det er muligt at anvende kreditvurderingsbureauer i denne forbindelse, hvorved instituttet kan opnå en mere præcis vægtning, som i mange tilfælde vil medføre en lavere risikovægt. Eksempelvis vægtes eksponeringer overfor selskaber med 100%, men hvis et kreditvurderingsbureau har vurderet kreditkvaliteten, vægtes eksponeringen med 20-150% alt efter kreditkvaliteten.

Instituttet kan anvende sikkerhedsstillelser som kreditrisikoreduktionsredskab. Den simple metode stiller reelt sikkerhedsstillelsen i stedet for eksponeringen, hvorved der kan opnås en besparelse på risikovægten, hvis sikkerheden kommer fra en eksponeringsklasse (jf. standardmetoden), der har en lavere risikovægt. Den udbyggede metode – som Østjydsk Bank A/S anvendte – tager udgangspunkt i den risikovægtede eksponering og justerer for en volatilitetsfaktor på sikkerheden.

Institutterne skal opgøre et individuelt solvensbehov. Til forskel fra opgørelsen af kapitalprocenterne oven for ser solvensbehovet fremad, og der skal tages højde for fremtidige risici. Finanstilsynet anvender en 8+ model med to søjler. Søjle I udgøres af CRR's 8%-krav, og søjle II udgøres af tillæg, der skal afdække specifikke fremadrettede risici. Hvis man eksempelvis har høj koncentration af engagementer inden for en bestemt sektor – i Østjydsk Banks tilfælde ejendomme – øges kreditrisikoen, og instituttet får et søjle II tillæg.

Nedenstående figur illustrerer, hvorledes et institut med individuelt solvensbehov på 12% med tillæg af et kombineret kapitalbufferkrav på 1,875% skal opfylde dette krav i 2018.

Figur 4: Eksempel på opfyldelse af individuelt solvensbehov

Den egentlige kernekapital skal dermed opfyldes af 4,5% fra søjle I, 2,25% fra søjle II og kapitalbevaringsbufferen på 1,875%.

3 Casegennemgang – Østjydsk Bank A/S

I årene efter finanskrisen var flere danske banker og sparekasser i krise. Heriblandt Løkken Sparekasse, EBH Bank og Roskilde Bank. Fælles for disse tre pengeinstitutter var, at de ikke klarede sig igennem deres respektive kriser. Denne vej gik det også for Østjydsk Bank, der er det seneste danske tilfælde, hvor en bank ikke har været i stand til at styre sig igennem en længerevarende krise. Østjydsk Banks krise var netop en krise, der strakte sig over en længere periode. Derfor har banken ved flere lejligheder aktivt arbejdet med at håndtere sin krise ved anvendelse af flere af de krisehåndteringsmuligheder, der forefindes i den gældende regulering, og som dette speciale senere vil behandle. På baggrund af casens aktualitet og relevans i forhold til den behandlede problemstilling, har vi valgt at benytte casen til i dette speciale at relatere regulering og teori til en problemstilling i praksis.

I det følgende redegøres for forløbet af den konkrete case omkring Østjydsk Bank A/S på baggrund af offentligt tilgængeligt materiale, det være sig årsrapporter, offentliggjorte påbud, redegørelse fra Finanstilsynet, artikler, udtalelser mv. Redegørelsen forløber kronologisk og indledes i 2006 umiddelbart inden den finansielle krise satte sine spor.

Østjydsk Bank A/S skabte i regnskabsåret 2006 bankens bedste resultat nogensinde med et resultat før skat på 90,3 mio. kr. Dette var primært skabt på baggrund af øget forretningsomfang, positive kursreguleringer samt historisk lave nedskrivninger på engagementer.¹²⁶ Det øgede forretningsomfang indebar primært øgede udlån til nye og bestående kunder – gennem regnskabsåret 2006 steg udlånsmassen markant med 47%, mens nedskrivninger på engagementer udgjorde 4,9 mio. kr. svarende til en nedskrivningsprocent i forhold til udlåns- og garantimassen på 0,1%. Bankens solvensprocent udgjorde pr. 31.12.2006 14,5% mod 14% i 2005 trods den stigende vækst i udlånsmassen. Fastholdelsen af solvensprocenten skyldtes årets positive resultat, en kapitalforhøjelse samt optagelse af yderligere supplerende kapital.¹²⁷

I årsrapporten for 2006 udtrykte ledelsen sine forventninger til det efterfølgende regnskabsår. Her forventedes et resultat i omegnen af 80 mio. kr., mens man forventede at udlånsvæksten ville være aftagende i forhold til den realiserede vækst for 2006.¹²⁸ Trods de relativt afdæmpede forventninger til 2007 overgik banken al historik og forventninger og realiserede et resultat før

¹²⁶ Østjydsk Bank årsrapport 2006 s. 10

¹²⁷ Østjydsk Bank årsrapport 2006 s. 10

¹²⁸ Østjydsk Bank årsrapport 2006 s. 11

skat på 102,9 mio. kr., en udlånsvækst på endnu ca. 40% samt atter en gang lave nedskrivninger på engagementer udgørende 0,2% af udlåns- og garantimassen. Solvensprocenten udviklede sig i perioden kun negativt med 0,7 procentpoint trods den markante stigning i balancesummen. Dette skyldtes, at banken foretog endnu en kapitaludvidelse, mens den supplerende kapital ligeledes blev forhøjet, hvilket delvist opvejede den øgede balancesums påvirkning på den samlede kapitalprocent.¹²⁹

Efter bankens gode regnskabsår i 2006 og 2007 opstod der markant mere uro på finansmarkederne, og i 2. halvår af 2008 ramte finanskrisen Danmark, hvilket både afspejles af kurven i C20 indekset samt Østjysk Banks årsregnskab for 2008.

Figur 5: Oversigt over udvikling i OMX C20 i 2008

I den mellemliggende periode frem til og med 2012 fastholdt og forbedrede banken mere eller mindre sine netto rente- og gebyrindtægter, mens nedskrivninger på engagementer steg markant og var direkte årsag til de ringere og ringere resultater, banken skabte.

I 2012 kom banken for første gang efter finanskrisen for alvor i problemer, da nedskrivninger på engagementer steg fra 128 mio. kr. i 2011 til 364 mio. kr. i 2012, og banken realiserede derved også sit første underskud efter finanskrisen på 203 mio. kr. De 364 mio. kr., som banken jf. det aflagte årsregnskab nedskrev i 2012, viste sig imidlertid ikke at være tilstrækkeligt. Finanstilsynet var i maj 2013 på inspektion i banken, hvor Finanstilsynet gennemgik i alt 178 engagementer bestående af samtlige engagementer over 20 mio. kr. samt en stikprøve på 100 engagementer mellem en kvart og 20 mio. kr. I denne forbindelse blev banken påbudt at foretage yderligere nedskrivninger på i alt 342 mio. kr., hvoraf de ca. 127 mio. kr. kunne henføres

¹²⁹ Østjysk Bank årsrapport 2007 s. 10

til regnskabsåret 2012. Banken udstedte derfor supplerende/korrigerende information til årsrapporten for 2012, der for regnskabsåret udviste samlede nedskrivninger på udlån og tilgodehaver på 491 mio. kr. Nedskrivningerne foretaget i 2012 udgjorde 7,2% af den samlede udlåns- og garantimasse.¹³⁰ Finanstilsynet oplyste i sin redegørelse, at der blandt de 78 største engagementer var OIV på 35 engagementer, og at disse primært var ejendomsengagementer i lokalområdet. Bankes eksponering over for ejendomsmarkedet var 16,5%, mens gennemsnittet for gruppe 3 banker var 5,7%. Banken var altså 3 gange så eksponeret over for udsving på ejendomsmarkedet som øvrige banker af samme størrelse som Østjysk Bank. Godt og vel halvdelen af de påbudte yderligere nedskrivninger skyldtes da også, at bankens opgjorte værdier af ejendomme stillet til sikkerhed for udlån var for høje. Herudover kan 25% af de påbudte mernedskrivninger henføres til bankens mindre erhvervs- og privatkunder, hvor banken jf. Finanstilsynets redegørelse har været for optimistiske i forhold til disse kunders tilbagebetalingsevne, som har været baseret på optimistiske budgetter frem for realiserede resultater.¹³¹

Afledt af de omtalte mernedskrivninger jf. ovenfor, var bankens kapitalprocent faldet til 8,7%. Dette er højere end daværende lovkrav på 8%, men dog under det af Finanstilsynet opgjorte individuelle solvensbehov på 11,7% jf. Finanstilsynets meddelelse af 30. maj 2013. I samme meddelelse blev banken påbudt at foretage de nødvendige foranstaltninger med henblik på re-etablere solvensen, således det individuelle krav opfyldtes. Herudover erklærede Finanstilsynet banken for at være under genopretning, hvilket vil sige, at banken inden den 7. juni 2013 skulle indsende en genopretningsplan, hvor bankens planlagte tiltag for at genoprette solvensen blev fremlagt.

Endvidere blev banken af Finanstilsynets pålagt dispositionsbegrænsende foranstaltninger. Dette indebar bl.a., at banken ikke måtte udbetale henholdsvis udbytte eller renter til allerede udstedt aktiekapital såvel som hybrid kernekapital og ansvarlig kapital. De dispositionsbegrænsende foranstaltninger indebar ydermere, at banken ikke måtte påtage sig yderligere væsentlige risici, eksempelvis udlån, dog under hensyntagen til den daglige drift. Samtlige ovenstående påbud stod til at frafalde, når banken igen opfyldte det fastsatte individuelle solvensbehov.¹³²

Med udgangspunkt i den af banken udarbejdede genopretningsplan lykkedes det banken at re-etablere solvensen i 2013, således at det individuelle solvensbehov igen blev opfyldt. Dette

¹³⁰ Supplerende/korrigerende information til årsrapporten for 2012 s. 16

¹³¹ Finanstilsynets redegørelse om inspektion i Østjysk Bank A/S af 30. maj 2013

¹³² Finanstilsynets fastsættelse af solvenskrav og dispositionsbegrænsende påbud af 30. maj 2013

skete bl.a. via en kapitalforhøjelse i september 2013, der tilførte banken et nettoprovenu på 102 mio. kr. Ud over kapitaltilførslen var det tilmed en del af bankens genopretningsplan at arbejde med aktivsiden ved at nedbringe de risikovægtede eksponeringer. På den baggrund frasolgte Østjydsk Bank sine aktier i DLR Kredit A/S til henholdsvis A/S Arbejdernes Landsbank og Nykredit Realkredit A/S. Ud over aktierne i DLR Kredit A/S lykkedes det også banken at sælge sine tre sydlige afdelinger i Vejle, Horsens og Skanderborg til A/S Arbejdernes Landsbank, hvilket yderligere nedbragte bankens risikovægtede eksponeringer.¹³³ Ultimo 2013 var solvensprocenten øget til 16,2%, der i forhold til et opgjort individuelt solvensbehov på 11,9% betød, at banken ikke længere var under genopretning.¹³⁴

2013 bød tilmed på ændringer i bankens ledelse. Jens Vendelbo, der i en 20-årig periode havde været bankens direktør, blev fyret og fritstillet, hvilket ifølge banken selv kom "i forbindelse med offentliggørelsen af periodemeddelelsen for 1. kvartal 2013". I denne periodemeddelelse informerede banken offentligheden om de yderligere nedskrivninger, som Finanstilsynet havde påbudt banken at foretage. Fyringen og den efterfølgende kommunikation er svær at tolke anderledes end, at bankens bestyrelse ikke var tilfredse med bankens håndtering på kreditområdet samt at ansvaret herfor tilhørte Jens Vendelbo. Til at erstatte den fritstillede direktør blev Max Hovedskov udnævnt til ny direktør i banken og dermed ene mand i direktionen. I samme forbindelse blev der iværksat flere tiltag for at forbedre bankens kredithåndtering herunder opdatering af forretningsgange, bistand fra eksterne rådgivere mv. Herudover ansatte banken tilmed en ny leder, der skulle være ansvarlig for kreditområdet. Om iværksættelsen af disse tiltag alene kan tilskrives Max Hovedskov, er uvist.

Pr. 1. januar 2014 trådte det tidligere omtalte kapitalkravsdirektiv CRD IV samt kapitalkravsforordningen CRR i kraft. Disse nye regelsæt på kapitalområdet skærpede ifølge ledelsen kapitalkravene for Østjydsk Bank. Banken kunne i sin årsrapport for 2013 berette om en kapitalprocent pr. 31.12.2013, opgjort efter regelsættene i CRR og CRD på 15%, hvilket var 1,2 procentpoint lavere end efter de på daværende tidspunkt gældende regler.¹³⁵

Finanstilsynet var i 2014 igen på inspektion hos Østjydsk Bank. Inspektionen var en opfølgning på den inspektion, der fandt sted i 2013, der gav anledning til påbud om yderligere nedskrivninger af engagementer. Igen kunne tilsynet konstatere, at banken var særligt eksponeret over

¹³³ Østjydsk Bank Årsrapport 2013 s. 15

¹³⁴ Østjydsk Bank Årsrapport 2013 s. 15

¹³⁵ Østjydsk Bank Årsrapport 2013 s. 15

for ejendomsmarkedet med en samlet eksponering på 17,4% mod et gennemsnit for sammenlignelige institutter på 11,6% (gruppe 3 banker). Resultatet af denne inspektion, som i øvrigt omfattede bankens 87 største engagementer samt 180 stikprøveudvalgte engagementer, var et påbud om behov for yderligere nedskrivninger på 216 mio. kr. Dette yderligere behov for nedskrivninger identificerede Finanstilsynet forskellige årsager til. Forklaringerne var bl.a. følgende fra Finanstilsynet:

- Banken havde i flere tilfælde forøget engagementer som følge af fortsat negativ drift hos kunderne
- Banken havde for tidligt tilbageført nedskrivninger på engagementer
- Engagementer havde udviklet sig negativt i forhold til seneste besøg i foråret 2013
- Banken havde i flere tilfælde overvurderet værdien af projekter
- Banken har på mindre og mellemstore erhvervsengagementer ikke været tilstrækkelig tæt på engagementerne
- Pantsatte aktiver til sikkerhed for engagementer har i flere tilfælde været overvurderede
- Banken nedskriver ikke hurtigt nok

Med påbud om yderligere nedskrivninger på 216 mio. kr. betød det, at bankens kapitalprocent ultimo juni 2014 faldt til 10,2%, som godt nok er over lovens mindstekrav, men lavere end det af Finanstilsynet opgjorte individuelle solvensbehov på 12,9%. Denne omstændighed gav anledning til, at banken endnu engang befandt sig i en genopretningssituation. Derfor fik banken, ligesom under forrige genopretning, påbud om at udarbejde en genopretningsplan, der detaljeret beskriver de tiltag, banken vil gennemføre for at genoprette kapitalen. Denne gang fik banken af Finanstilsynet en uge til at aflevere denne plan.¹³⁶

Igen måtte banken forsøge at genetablere den fornødne kapital ved at have fokus på både aktiver og passiver. Derfor solgte banken i 2014 yderligere aktier i DLR Kredit A/S for 38 mio. kr. for at nedbringe sine risikovægtede eksponeringer. I lighed med tidligere solgte banken i denne omgang også afdelinger fra. Denne gang var det afdelingerne i Randers og Gjerlev, som blev solgt til Jutlander Bank A/S. Salget bidrog både til en reduktion af bankens risikovægtede eksponeringer såvel som tilgang til egenkapitalen på baggrund af det modtagne provenu.¹³⁷ Et

¹³⁶ Finanstilsynets fastsættelse af solvenskrav og dispositionsbegrænsende påbud af 3. juli 2014

¹³⁷ Østjydsk Bank Årsrapport 2014 s. 12

andet tiltag i forbindelse med at genskabe en tilfredsstillende kapitalsituation var at konvertere et lån på ca. 50 mio. kr. i hybrid kapital til egenkapital. På trods af de gennemførte tiltag, som alle her og nu forbedrede bankens kapitalgrundlag, så var det ikke nok til på daværende tidspunkt at opfylde Finanstilsynets opgjorte solvensbehov på 12,9%, og banken gik derved ind i 2015 under genopretning.

Ikke overraskende var Finanstilsynet også her på inspektion for at følge op på de forudgående inspektioner i 2013 og 2014. Situationen var anderledes i forhold til de to tidligere inspektioner, idet banken denne gang allerede var under genopretning, da inspektionen indledtes. Indholdsmæssigt var dette besøg ikke væsentlig anderledes end de forrige, idet Finanstilsynet efterlod banken med et påbud om at foretage yderligere nedskrivninger for ca. 60 mio. kr. primært på baggrund af de samme årsager, som oplyst tidligere. Påbuddet om yderligere nedskrivninger betød, at bankens egentlige kernekapital udgjorde 5,5%, hvilket var over lovens minimumskrav på 4,5%. Finanstilsynet havde imidlertid opgjort behov for tillæg hertil på 4,2% svarende til et samlet krav til bankens egentlige kernekapital på 9,7%, og der var dermed en underdækning på den egentlige kernekapital på 4,2%. Til trods for denne underdækning var bankens samlede kapitalprocent ultimo marts 14%. Dermed var det på daværende tidspunkt sammensætningen af kapitalgrundlaget og ikke den samlede kapitalprocent, der af Finanstilsynet var fastsat til 13,2%, som banken ikke kunne opfylde.¹³⁸

Yderligere fik banken en risikooplysning om, at den overskred tilsynsdiamantens tærskelværdi for store eksponeringer, og dermed kunne banken kun opfylde fire af de fem målepunkter i tilsynsdiamanten.¹³⁹

Som konsekvens af at banken efter dette besøg stadig ikke opfyldte de gældende kapitalkrav, var den således stadig omfattet af de dispositionsbegrænsende påbud og havde endnu engang til opgave at udarbejde en genopretningsplan til indsendelse ved Finanstilsynet.¹⁴⁰ I årsregnskabet for 2015 oplyste bankens ledelse, at den som en del af genopretningsplanen i 2015 havde foretaget en kapitalforhøjelse, der afledte et bruttoprovenu på 83,4 mio. kr. Herudover udstedte banken hybrid kapital for 75 mio. kr. Disse transaktioner kombineret med tidligere nævnte frasalg af afdelinger til Jutlander Bank A/S bevirkede, at banken ultimo 2015 ikke længere var

¹³⁸ Østjydsk Bank Årsrapport 2015 s. 13

¹³⁹ Finanstilsynets redegørelse om inspektion i Østjydsk Bank A/S af 19. maj 2015.

¹⁴⁰ Finanstilsynets redegørelse om inspektion i Østjydsk Bank A/S af 19. maj 2015.

under genopretning, idet kapitalprocenten kunne opgøres til 16,7%, mens den egentlige kerne-kapitalprocent kunne opgøres til 7,5%.¹⁴¹ Ledelsen oplyste endvidere i årsregnskabet for 2015, at denne havde udarbejdet en kapitalplan for perioden ultimo 2015 til ultimo 2019, der efter ledelsen mening viste, at banken var i stand til at opfylde kapitalkravene selv efter 1. januar 2018, hvor den statslige hybridkapital ikke længere kunne tælles med i opgørelsen af kapitalen samt efter den fulde indfasning af bufferkravene jf. CRD i 2019.¹⁴²

I marts 2016 var Finanstilsynet endnu engang på kontrol i banken, hvor udlånene igen blev gennemgået. Tilsynet fandt igen behov for yderligere nedskrivninger. Denne gang i størrelsen 22 mio. kr. pr. ultimo 1. kvartal 2016. Finanstilsynet konstaterede igen, at banken var overeksponeret over for henholdsvis erhvervskunder og især ejendomsengagementer i forhold til sammenlignelige institutter. Tilsynet kunne dog konstatere, at kapitalforholdene i øjeblikksbilledet var tilfredsstillende, samt at banken havde forbedret sig væsentligt på kreditområdet. Dog var tilsynet ikke overbevist om den af ledelsen udarbejdede kapitalplan, og tilsynet gav i denne forbindelse en risikooplysning herom, idet planen efter deres mening opererede med så beskedne en margin, at selv mindre afvigelser ville medføre brud med kapitalbufferkravene.¹⁴³

Umiddelbart efter offentliggørelsen af tilsynets redegørelse om inspektion af 2. august 2016 ansøgte banken Finanstilsynet tilladelse til at indfri 40% af sin statslige hybride kernekapital. Dette med argumentationen om, at en indfrielse ville forbedre bankens indtjening ved besparede renter på instrumenterne. Denne forbedrede indtjening ville gøre banken bedre i stand til at modstå eventuelle fremtidige påbud om mernedskrivninger. Endvidere argumenterede banken for, at en delindfrielse af gælden ville øge sandsynligheden for, at banken realiserede de resultater, der var forudsat i den udarbejdede kapitalplan. Denne ansøgning gav Finanstilsynet dog banken afslag på.¹⁴⁴

I ledelsesberetning i årsrapporten for 2016 beretter ledelsen om, at kapitalforholdene på daværende tidspunkt var tilfredsstillende. Dette tilfredsstillende niveau var dog på baggrund af, at banken i sit kapitalgrundlag medregnede den statslige hybride kernekapital, som pr. 1. januar 2018 ikke længere ville kunne regnes med som kapitalgrundlag. Ledelsen oplyste endvidere, at der af den på daværende tidspunkt gældende "vejledning om tilstrækkeligt kapitalgrundlag og

¹⁴¹ Østjysk Bank Årsrapport 2015 s. 13

¹⁴² Østjysk Bank Årsrapport 2015 s. 13

¹⁴³ Finanstilsynets redegørelse om inspektion i Østjysk Bank af 2. august 2016

¹⁴⁴ Finanstilsynets afgørelse på ansøgning fra Østjysk Bank A/S om indfrielse af 40% af den statslige hybride kernekapital

solvensbehov for kreditinstitutter" fremgik, at banken af forsigtighedshensyn, et år før den statslige hybride kapitals forfald, skulle opføre et tillæg til solvensbehovet, såfremt banken ikke forventede at erstatte denne kapital med øvrige kapitalinstrumenter af samme eller højere kvalitet. Tillægget skulle svare til, hvad banken i sit kapitalgrundlag medregnede af den statslige hybride kapital. Dette betød, at banken pr. 1. januar 2017 brød med kapitalbevaringsbufferkravet, der på daværende tidspunkt udgjorde 1,25%. Derfor stoppede banken fra da af med at betale renter på bankens hybride kapitalinstrumenter, og samtidig udarbejdede banken en kapitalplan, som efterfølgende godkendtes af Finanstilsynet. Planen tog ligesom tidligere genopretningsplaner udgangspunkt i at nedbringe de risikovægtede eksponeringer. Derudover indebar den også forsøg på at refinansiere bankens efterstillede kapital samt endnu engang at ansøge Finanstilsynet tilladelse til at førtidsindfri den statslige hybride kernekapital.¹⁴⁵

Finanstilsynets seneste inspektion i Østjysk Bank A/S fandt sted i 3. kvartal af 2017. Inspektionen blev også den sidste af sin slags i selskabet Østjysk Bank A/S. Tilsynet fandt på baggrund af inspektionen behov for mernedskrivninger for i alt 131,6 mio. kr., hvilket betød, at bankens solvens faldt til 14,6% pr. 30. september 2017, mens den egentlige kernekapital faldt til 6,7% vel at mærke efter, at banken havde nedskrevet hybrid kernekapital på 75 mio. kr. Bankens solvensbehov var imidlertid opgjort til 20,5%, hvilket banken med en solvens på 14,6% selvsagt ikke kunne honorere. Dermed fik banken endnu engang til opgave at finde en løsning på sine kapitalmæssige vanskeligheder. Banken skulle inden den 10. januar 2018 have udarbejdet og indsendt en genopretningsplan til Finanstilsynet. Flere eksperter og interessenter i Østjysk Bank A/S var i den forbindelse ude at udtale sig heriblandt Lars Krull, senior rådgiver ved Aalborg Universitet, der ikke tilskrev banken chancer for på selvstændig vis at overleve denne krise, som den befandt sig i;¹⁴⁶ "Det kræver et mirakel, hvis Østjysk Bank skal overleve," udtalte han.

Efter indsendelsen af genopretningsplanen skulle banken forsøge at eksekvere denne. Planen viste sig dog ikke at lykkes, og den 22. februar meddelte banken Finanstilsynet, at mulighederne for at finde en privat solvent løsning var udtømte. Henset til det ikke havde været muligt at finde en løsning, så forventede tilsynet banken for værende nødlidende.¹⁴⁷ Samme dag, den 22.

¹⁴⁵ Østjysk Bank Årsrapport 2016 s. 15

¹⁴⁶ "Bankeksperter: Det ser meget svært ud for Østjysk Bank", artikel af Kristoffer Brahm, bragt på www.finans.dk den 21. december 2017

¹⁴⁷ Finanstilsynets afgørelse om fastsættelse af frist for overholdelse af solvenskrav for Østjysk Bank A/S af 22. februar 2018

februar 2018, indgav banken konkursbegæring. Samtidig oplyste banken, at alle aktiver og passiver med undtagelse af efterstillet kapital blev solgt til Sparekassen Vendsyssel for en salgspris på 50 mio. kr. Denne afslutning på flere års økonomiske vanskeligheder efterlod bankens aktionærer uden værdi, mens der efter planen skulle være delvis dækning til den efterstillede kapital. Dette var dog en løsning, der ikke medførte tab for bankens kunder, som fremadrettet bliver kunder i Sparekassen Vendsyssel.¹⁴⁸

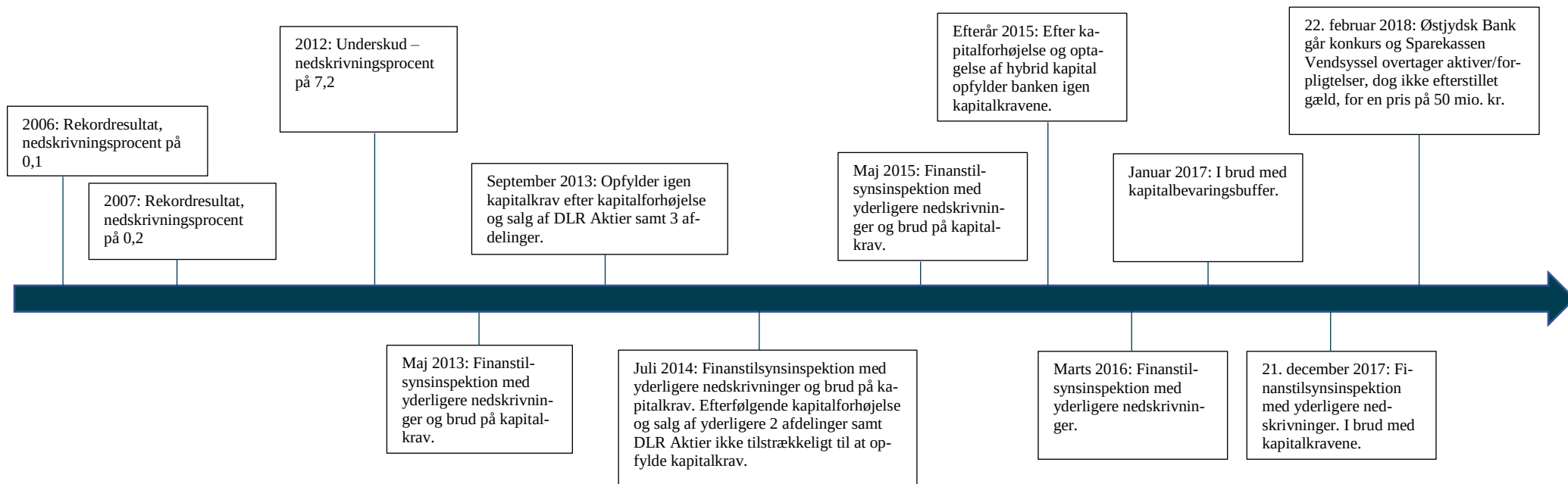
3.1 Opsummering på forløbet

I 2006 og 2007 øgede Østjydsk Bank udlånsbalancen med hhv. 47% og 40%, samtidig med at banken stort set ikke identificerede behov for nedskrivninger på udlån, hvilket medførte det ene rekordoverskud efter det andet i disse år.

I 2008 ramte finanskrisen Danmark, hvilket bremsede den store udlånsvækst, samtidig med at banken langsomt begyndte at identificere nedskrivningsbehov. Dog tilsyneladende ikke i tilstrækkeligt omfang, eftersom Finanstilsynet påbød banken væsentlig højere nedskrivninger i forbindelse med sine inspektioner. Kendetegnende for hele forløbet har været, at Finanstilsynet siden sit besøg i 2013 har kritiseret bankens kreditpolitik og processer på kreditområdet. Derudover har ledelsen i flere år oplyst omkring usikkerhed om indregning og måling af udlån i ledelsesberetningen, da banken ikke har haft tilstrækkelige edb-mæssige understøttende redskaber til opgørelse af nedskrivninger. Ledelsen vurderede dog, at denne usikkerhed ikke var væsentlig for regnskabet.

I perioden 2006-2018 har banken været under genopretning tre gange. To af gangene er det lykkedes banken at få genetableret kapitalen ved hhv. kapitalforhøjelser, udstedelse af hybrid kapital, nedskrivning af hybrid kapital samt frasalg af filialer. Nye kapitalkrav herunder kapitalbevaringsbufferkrav samt regulatorisk forfald af statslig hybrid kernekapital medførte, at banken blev mere presset, end den var i forvejen. Dråben, der fik bægeret til at flyde over, var påbuddet fra Finanstilsynet den 21. december 2017 om behov for mernedskrivninger på 131,6 mio. kr. Denne genopretningssituation kunne banken ikke rejse sig fra igen. Forløbet er illustreret på tidslinjen nedenfor.

¹⁴⁸ ”Østjydsk Bank går konkurs – aktiver solgt til Sparekassen Vendsyssel”, artikel bragt på www.euroinvestor.dk den 22. februar 2018.

3.1.1 Så langt var banken fra at opfylde kapitalkravene

Da ledelsen i Østjydsk Bank i starten af 2018 skulle forsøge at finde en løsning på bankens kapitalmæssige udfordringer, var det med det udgangspunkt, at banken opfyldte CRR's krav om en kapitalprocent på 8% herunder en kernekapital på 6%, hvor af 4,5% skal udgøres af egentlig kernekapital. Det, banken som tidligere nævnt ikke opfyldte, var kapitalbevaringsbufferkravet på 1,875%, der skal opfyldes med egentlig kernekapital samt det af Finanstilsynet opgjorte individuelle solvensbehov på 14% pr. 2018 svarende til et samlet kapitalgrundlag på 357 mio. kr.¹⁴⁹ Finanstilsynet beretter i sin afgørelse af 22. februar 2018, at der ved seneste redegørelse blev opgjort en kapitalprocent på 8,5% svarende til et kapitalgrundlag på 215 mio. kr. Dermed stod banken akut og manglede 142 mio. kr. i kapitalgrundlag for at opfylde det individuelle solvensbehov efter Finanstilsynets påbud og foretagelse af mernedskrivningerne pr. 21. december 2017 samt efter regulatorisk forfald af hybrid statslig hybrid kernekapital. Henset til kravene til opfyldelse og fordeling af søjle II-tillæg, hhv. 56% egentlig kernekapital og 75% kernekapital, samt at banken var i brud med kapitalbevaringsbufferkravet, men dog ellers opfyldt kravene jf. CRR til hhv. kernekapital og egentlig kernekapital, så fordeltes bankens manglende kapitalgrundlag sig således:¹⁵⁰

I alt mangler banken 142 mio. kr. for at opfylde det individuelle solvensbehov:

- Gabet mellem bankens faktiske solvensprocent og det individuelle solvensbehov udgjorde 5,5 procentpoint
- Derudover manglede banken 1,875 procentpoint i kapitalbevaringsbuffer
- I alt var gabet mellem bankens faktiske solvensprocent og det total behov 7,375 procentpoint svarende til 142 mio. kr.

Søjle II tillæggets andel af det total kapitalbehov kan opgøres til 75% jf. denne beregning:

$$\frac{\text{Søjle II}}{\text{Søjle II} + \text{kapitalbevaringsbuffer}} = \frac{5,5}{7,375} = 75\%$$

Dermed udgør søjle II-tillægget 106,5 mio. kr. Det skal opfyldes med hhv. 56% egentlig kernekapital (59,6 mio. kr.) og 75% kernekapital (79,9 mio. kr.).

¹⁴⁹ Finanstilsynets afgørelse om fastsættelse af solvenskrav og dispositionsbegrænsende foranstaltninger af den 21. december 2017.

¹⁵⁰ Skønnet beregning. Vi forudsætter at de manglende 142 mio. er inklusive kapitalbevaringsbufferkravet.

Kapitalbevaringsbufferen udgør den resterende del af den manglende kapital. Dermed mangler der yderligere 35,5 mio. kr. i egentlige kernekapital. Det samlede behov for egentlig kernekapital udgør 95,1 mio. kr.

4 Krisehåndtering i pengeinstitutter

Ordet krisehåndtering kan umiddelbart synes noget bredt og subjektivt, men for finansielle virksomheders vedkommende er der et helt specifikt regelsæt, som skal følges. De relevante regler kan findes i FIL, hvor der blandt andet er kapitler med titler som 'Ophør', 'Tidlig indgriben', 'Krisehåndtering' og 'Nedskrivning og konvertering af kapitalinstrumenter'. Efter gennemlæsning af disse kapitler i FIL er det vores indtryk, at selvom der er skrappe krav til finansielle virksomheder, og måske særligt skrappe krav ved krise i finansielle virksomheder, så er loven også indrettet på en måde, der søger at fremme mulighederne for en privat og fleksibel løsning, når en finansiell virksomhed er i krise. Regler, der fremmer mulighed for private løsninger, vil vi også kommentere på i dette afsnit.

Trods det omfattende regelsæt omkring krisehåndtering i FIL, så er der ikke i loven angivet en definition af ordet 'krise'. I stedet er der en definition af, hvornår et pengeinstitut mv. anses for at være nødlidende. Definitionen indeholder 3 scenarier, som alle resulterer i status som nødlidende:¹⁵¹

- 1) Banken overtræder, eller vil i nær fremtid overtræde, kapitalkravene
- 2) Banken vil i nær fremtid ikke være i stand til at indfri sin gæld, efterhånden som den forfalder
- 3) Banken modtager ekstraordinær støtte fra det offentlige

I dette speciale vil ovenstående definition dække over begrebet 'krise'.

Nogle af kravene og mulighederne i FIL bliver tilgængelige ved konkrete forudsætninger, som afviger fra ovenstående definition af krise. I de tilfælde vil det blive angivet hvilke forudsætninger, der giver adgang til muligheden eller forpligter i forhold til krav. I relation til den ovenstående definition og gennemgangen af Østjysk Banks historik i afsnit 3, har banken senest været i krise siden 30. december 2016, hvor der i selskabsmeddelelse nr. 12/2016 blev redegjort for, at banken pr. 1. januar 2017 ikke var i stand til at opfylde kravet om en kapitalbevaringsbuffer på 1,25%.¹⁵²

¹⁵¹ FIL § 224 a

¹⁵² Selskabsmeddelelse nr. 12/2016 udsendt af Østjysk Bank A/S den 30. december 2016

4.1 Tidlig indgriben

Fra og med det tidspunkt hvor Østjydsk Bank med overvejende sandsynlighed i nær fremtid bryder med kravene i bl.a. FIL og CRR, har Finanstilsynet en række påbudsmuligheder og øvrige redskaber, de kan anvende i forsøget på at forbedre bankens finansielle situation. For at kunne vurdere med kort frist, hvorvidt et pengeinstitut er nødlidende, er der i FIL en bestemmelse, som pålægger pengeinstitutter at have effektive sagsgange og systemer, således at de indenfor 24 timer kan tilvejebringe de nødvendige oplysninger i forbindelse med vurderingen.¹⁵³ Når et pengeinstitut er vurderet nødlidende, har Finanstilsynet bl.a. følgende påbudsmulighederne:¹⁵⁴

- Påbud om, at banken skal udarbejde eller opdatere sin genopretningsplan
- Påbud om, at banken skal udarbejde og indsende en handlingsplan til Finanstilsynet
- Påbud om, at banken skal indkalde den øverste myndighed (generalforsamlingen)
- Påbud om, at et eller flere medlemmer af bankens bestyrelse eller direktion skal nedlægge hvervet
- Påbud om at udarbejde og indsende en plan for forhandlinger om omstrukturering af virksomhedens gæld
- Påbud om at kontakte potentielle købere med henblik på at forberede en afvikling af virksomheden

Af ovenstående eksempler fremgår det tydeligt, at Finanstilsynet har vidtgående kompetencer over de virksomheder, det udøver tilsyn med. For ikke-finansielle virksomhed må det forventes, at en beslutning om at kontakte potentielle købere med henblik på at forberede en afvikling af virksomheden vil være en beslutning, der foretages af en virksomheds bestyrelse og generalforsamling, men i dette tilfælde, hvor der er tale om en kriseramt bank, er denne kompetence også tillagt Finanstilsynet. Samtidig kan Finanstilsynet påbyde Østjydsk Bank at indsende en genopretningsplan samt en handlingsplan. Den kompetence udnyttede Finanstilsynet senest den 21. december 2017. Genopretningsplanen er ikke offentlig tilgængelig, men af den relevante bekendtgørelse¹⁵⁵ er det muligt at få indblik i, hvad en genopretningsplan skal indeholde, og

¹⁵³ FIL § 245 a, stk. 1

¹⁵⁴ FIL § 243 a, stk. 1 og 2

¹⁵⁵ BEK nr. 724 af 27/05/2015 – Bekendtgørelse om genopretningsplaner for pengeinstitutter, realkreditinstitutter og fondsmæglerselskaber I

hvor omfangsrig en sådan er. Eksempelvis skal der i en genopretningsplan bl.a. indgå en beskrivelse af potentielle fusionsparter, en redegørelse for hvordan en række scenarier med alvorlig makroøkonomisk og finansiell stress vil påvirke banken samt en række indikatorer, hvis formål er at definere, hvornår banken bør iværksætte tiltag fra genopretningsplanen.

Viser det sig, at påbuddene ovenfor ikke er tilstrækkelige i forhold til at sikre en forbedring af bankens finansielle stilling (eller en sammenlægning i form af fusion mv.), har Finanstilsynet mulighed for at påbyde et eller flere ledelsesmedlemmer, dvs. både bestyrelses- og direktionsmedlemmer, at nedlægge hvervet. Finanstilsynet har dog ikke bemyndigelse til at udpege nye ledelsesmedlemmer.¹⁵⁶ Såfremt Finanstilsynet vurderer, at der stadig er behov for ændringer i ledelsen, efter den førnævnte mulighed er anvendt, har de mulighed for at påbyde virksomheden at indsætte en eller flere midlertidige administratorer, som enten erstatter eller bistår bestyrelsen.¹⁵⁷

4.2 Krisehåndtering

Hvis ikke den pågældende bank har haft succes med at sikre overholdelse af kapitalkravene efter arbejdet under den tidlige indgriben, anvendes regelsættet omkring krisehåndtering. Det første, der adresseres i kapitlet 'Krisehåndtering' i FIL, er en fusion med et andet pengeinstitut. Af de første to paragraffer i kapitlet fremgår det, at der i tilfælde af en fusion med et nødlidende pengeinstitut er mulighed for at indhente en over for skattemyndighederne gældende skattemæssig værdi af det nødlidende pengeinstituts udlån og garantier. Denne kan indhentes hos et værdiansættelsesnævn, som inden for senest 5 dage efter modtaget anmodning, samt tilstrækkeligt grundlag for vurdering af den skattemæssige værdi af udlånene og garantierne, skal komme med sin afgørelse.¹⁵⁸ For de to fusionsparter er der dermed en hurtig måde, hvorpå de kan få klarlagt et væsentligt emne i fusionsprocessen, hvilket er med til at tegne et billede af et regelsæt, som ønsker at fremme mulighederne for, at kriser i banksektoren løses via privat involvering og ikke med statens støtte.

En anden administrativ lettelse, der introduceres i kapitlet, er muligheden for, at virksomhedens øverste myndighed (generalforsamlingen i Østjysk Bank) kan indkaldes med 3 dages frist, såfremt der skal besluttet foranstaltninger for at kunne opfylde kapitalkravene. Dog skal det

¹⁵⁶ FIL § 243 b

¹⁵⁷ FIL § 243 c

¹⁵⁸ FIL §§ 244 og 245

bemærkes, at for børsnoterede banker, hvilket Østjydsk Bank var, vil der skulle indkaldes med et varsel på mindst tre uger.¹⁵⁹ Når den øverste myndighed er indkaldt, kan foranstaltningerne vedtages med 2/3 af den repræsenterede kapital¹⁶⁰, selvom dette er i modstrid med selskabslovens bestemmelser.¹⁶¹ Er 50% af kapitalen repræsenteret på generalforsamlingen, er simpelt flertal tilstrækkeligt til at vedtage foranstaltningerne.¹⁶²

Såfremt bestyrelsen ønsker at overdrage bankens virksomhed til et andet pengeinstitut, har den mulighed for at gøre dette med erhvervsministerens (i praksis Finanstilsynets) tilladelse, med mindre generalforsamlingen vedtager en anden løsning, som vil gøre, at banken overholder kapitalkravene.¹⁶³ Her er der altså tale om en væsentlig lettelse, idet bestyrelsen med stor fleksibilitet har mulighed for at overdrage bankens virksomhed til et andet pengeinstitut. Det må formodes, at såfremt bestyrelsen ikke har været i stand til at finde en anden løsning, der vil kunne genoprette den nødvendige kapital, så vil generalforsamlingen alt andet lige heller ikke være i stand til det.

Netop denne løsning endte med at blive den valgte løsning for Østjydsk Bank, som vi tidligere har gennemgået. Såfremt en bank har tabt sin egenkapital, er insolvent eller må påregne at blive insolvent, kan bestyrelsen overdrage virksomheden til et andet pengeinstitut, uden at generalforsamlingen har mulighed for at vedtage andre løsninger. Der skal derfor blot indkaldes til et orienterende møde med generalforsamlingen.¹⁶⁴

Af selskabsmeddelelse nr. 1/2018 udsendt af Østjydsk Bank A/S den 22. februar 2018 fremgår det, at banken indkalder til et orienterende aktionærmøde i henhold til FIL § 247, stk. 2. Dermed må Østjydsk Bank have været i en situation, hvor de var insolvente eller påregnede at blive det. Aktionærerne i Østjydsk Bank A/S var reelt uden magt og mulighed for at ændre på bestyrelsens beslutning om at overdrage virksomheden.

Efter vores opfattelse eksisterer denne mulighed, fordi det som tidligere nævnt er et ønske fra lovgivers side, at der findes private løsninger på krisesituationer i banksektoren. Fra aktionærernes synspunkt er det dog efter vores mening uhensigtsmæssigt, at de i en situation, hvor de ingen dækning får (dvs. taber hele sin investerede kapital i aktierne i Østjydsk Bank A/S), ikke

¹⁵⁹ FIL § 246, stk. 1

¹⁶⁰ FIL § 246, stk. 5

¹⁶¹ SL §§ 106 og 107

¹⁶² FIL § 246, stk. 2

¹⁶³ FIL § 246, stk. 2

¹⁶⁴ FIL § 247

har nogen reel mulighed for at påvirke den af bestyrelsen besluttede løsning. Dette er et eksempel på, at aktionærernes interesser tilsidesættes til fordel for samfundets interesser samt hensynet til at opretholde tilliden til den finansielle sektor.

4.3 Nedskrivning og konvertering af kapitalinstrumenter

Som vi tidligere har gennemgået, kan en stor del af bankers kapital udgøres af kapitaltyper, som kan nedskrives eller konverteres i visse tilfælde. Vi indledte dette kapitel med at konstatere, at såfremt Finanstilsynet vurderer, at den pågældende bank ikke vil være levedygtig, med mindre der foretages enten konvertering eller nedskrivning af visse kapitalinstrumenter, så skal tilsynet gøre dette uden ugrundet ophold.¹⁶⁵ I vurderingen indgår, at den pågældende bank først og fremmest skal være kriseramt, og dernæst at Finanstilsynet skal vurdere, at der ikke er udsigt til en løsning hverken af privat karakter eller via Finanstilsynets indgriben, som vil forhindre, at banken må afvikles.¹⁶⁶

¹⁶⁵ FIL § 272, stk. 1

¹⁶⁶ FIL § 272, stk. 2

Kapitel II

Analyse og vurdering af redskaber til krisehåndtering

I dette kapitel vil vi dykke ned i nogle nærlæggende redskaber, som en kriseramte bank efter vores mening bør overveje for at komme ud af krisen. Listen over redskaber er formodentligt langt fra udtømmende, men den er ikke desto mindre vores bud på dels de mest oplagte redskaber at tage i brug og dels et redskab, som vi forventer vil blive anvendt i høj grad i fremtiden.

Kapitel I tydeliggjorde, at når en bank er i krise, så er der flere parametre, der skal tages hensyn til i arbejdet med at få banken ud af krise igen. På baggrund af den viden har vi valgt, at vi vil vurdere de enkelte redskaber ud fra tre parametre:

- Effekt på kapital
- Effekt på likviditet
- Tilgængelighed og fleksibilitet

Når en bank kategoriseres som kriseramte, så er det bl.a. fordi, den ikke længere kan overholde de kapitalkrav, der gør sig gældende. Derfor er det første parameter, vi vil se på, i hvilket omfang de enkelte redskaber påvirker en banks kapitalforhold. Det næste parameter, vi vil se på, er likviditetseffekten. Som bankmarkedet ser ud i dag, er det vores opfattelse, at der ikke generelt hersker likviditetsmangel – måske tværtimod.¹⁶⁷ Når det er sagt, så var adgangen til likviditet en udfordring bl.a. i forbindelse med finanskrisen, hvilket vil fremgå af vores gennemgang af bankpakkerne senere i dette kapitel. Derfor vurderer vi også, at likviditetseffekten af de enkelte redskaber er et væsentligt parameter, men om en øget likviditet er positiv eller negativ må afhænge af situationen og den enkelte case. I Østjydsk Bank A/S ville en øget likviditet efter vores mening ikke være gunstig, idet banken ikke havde behov for likviditet til at finansiere yderligere udlån, og samtidig ville likviditeten koste penge at have stående i Nationalbanken.¹⁶⁸ Det sidste parameter, vi vil vurdere redskaberne på, er tilgængelighed og fleksibilitet. Det vil vi, fordi kriserammede banker har en vis tidsfrist til igen at opretholde kapitalkrav inden deres tilladelse som bank, i sidste ende bliver inddraget. Derfor er det væsentligt, at de enkelte redskaber kan anvendes relativt hurtigt og med en høj grad af fleksibilitet i forhold til omfang. Med udgangspunkt i de tre parametre vil vi som afslutning sammenligne de enkelte redskaber og vurdere i hvor høj grad, de eventuelt kan kombineres med hinanden.

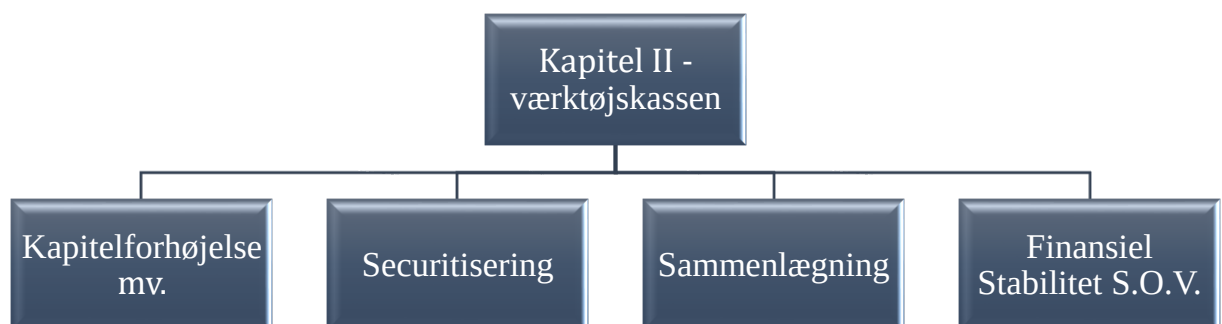
¹⁶⁷ ”Penge i banken betaler sig ikke – men vi sparer op som aldrig før”, artikel af Dorthe Lønstrup bragt på www.politiken.dk den 6. juni 2016.

¹⁶⁸ ”Officielle rentesatser”, offentliggjort på Nationalbankens hjemmeside www.nationalbanken.dk under Markedsinfo, gældende fra 8. januar 2016.

De redskaber, vi arbejder med i dette kapitel, er alle tænkt som akutte redskaber i en krisetid – ikke som langsigtede løsninger for banker med en utilfredsstillende forretning og drift. Vi fokuserer med andre ord på, at banken skal kunne komme ud af sin status som kriseramt, men ikke på, hvad der ligger efter dette. De redskaber, vi har valgt at fokusere på, er:

- Kapitalforhøjelse og optagelse af hybrid samt supplerende kapital
- Securitisering
- Sammenlægning
- Finansiell Stabilitet

Finansiell Stabilitet adskiller sig fra de andre redskaber på den måde, at formålet med Finansiell Stabilitet ikke er at redde en bank ud af krise, men i stedet at afvikle en bank på den bedst mulige måde under hensyntagen til den finansielle stabilitet. Når vi alligevel har den med i vores analyse, er det fordi, vi finder det væsentligt også at undersøge, hvad der sker med en bank, såfremt den ikke lykkes med at slippe ud af sin krise ved hjælp af fx de ovenfor nævnte redskaber.

5 Kapitalforhøjelse og optagelse af hybrid samt supplerende kapital

Når en bank er i krise og ønsker at øge tælleren i kapitalprocent-brøken, kan det ske enten via en kapitalforhøjelse, ved at udstede hybride instrumenter, ved at udstede efterstillet gæld eller en kombination af de førnævnte. I dette afsnit vil vi gennemgå effekterne af at bruge hhv. kapitalforhøjelse og udstedelse af hybrid kapital samt supplerende kapital. Derudover vil vi gennemgå de selskabsretlige krav og muligheder. Der vil løbende blive relateret til Østjysk Bank, hvor vi finder det relevant.

5.1 Kapitalforhøjelse

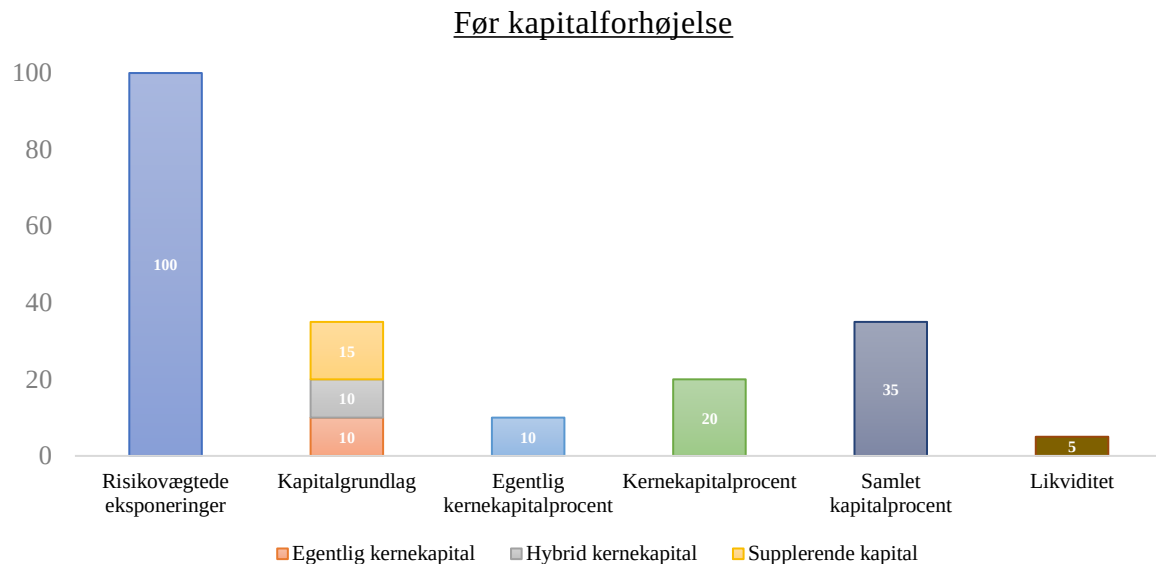
En kapitalforhøjelse er en selskabsretlig transaktion hjemlet i selskabsloven.¹⁶⁹ Der er tre varianter af kapitalforhøjelsen: tegning af nye kapitalandele, overførsel af reserver til selskabskapital ved fondsforhøjelse eller udstedelse af konvertible gældsbreve eller warrants. I dette afsnit vil vi beskæftige os med den første variant: tegning af nye kapitalandele. Årsagen til, at vi ikke vil inddrage fondsforhøjelse, er, at denne metode ikke øger kapitalen, men blot reklassificerer egenkapital fra reserver til aktiekapital og dermed ikke forbedrer kapitalgrundlaget. Udstedelse af konvertible gældsbreve og warrants kan ikke opfylde kriterierne til kernekapital jf. definitionerne beskrevet i afsnittet omkring kapitalkrav og kapitalgrundlag, men konvertible gældsbreve kan i stedet, hvis struktureret på en bestemt måde, opfylde kravene til at udgøre et hybridt kernekapitalinstrument.

Kapitalforhøjelsen består af en overførsel mellem en eller flere investorer og det pågældende selskab, hvor investor betaler et beløb (enten kontanter eller andre værdier¹⁷⁰) til selskabet, for hvilket investor modtager nyudstedte kapitalandele. Formålet med kapitaludvidelsen er at øge bankens egenkapital, som tæller med i den egentlige kernekapital. Som vi tidligere har analyseret, manglede Østjysk Bank minimum 95 mio. kr., før den kunne opfylde minimumskravet til egentlig kernekapital og yderligere 947 mio. kr. i kapitalgrundlag, før den kunne opfylde det af Finanstilsynet individuelt fastsatte solvensbehov. De eneste måder at øge den egentlige kernekapitalprocent på er enten at sænke eksponeringerne eller øge den egentlige kernekapital,

¹⁶⁹ SL § 153

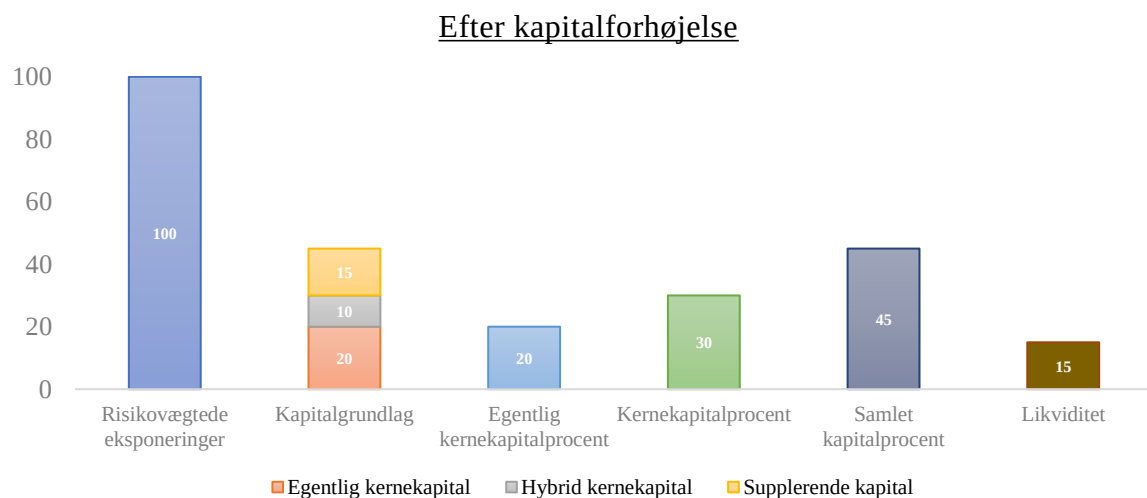
¹⁷⁰ SL § 160

som hovedsageligt består af egenkapital. En fordel ved at forbedre den egentlige kernekapitalprocent er, at dette også tæller med i både den samlede kernekapitalprocent samt det samlede kapitalgrundlag. Virkningen på kapitalgrundlaget er illustreret nedenfor.

Figur 6: Eksempel på relevante kapitalrelaterede nøgletal – før kapitalforhøjelse

I dette eksempel har vi forudsat, at en bank har risikovægtede eksponeringer for 100. På passivside af balancen har banken en egentlig kernekapital på 10, hybrid kernekapital på 10 samt supplerende kapital på 15, hvilket svarer til en egentlig kernekapitalprocent på 10, kernekapitalprocent på 20 og samlet kapitalprocent på 35. Nu gennemfører banken en kapitalforhøjelse med et nettoprovenu på 10, som påvirker kapital og likviditet, som illustreret nedenfor.

Figur 7: Eksempel på relevante kapitalrelaterede nøgletal – efter kapitalforhøjelse

De risikovægtede eksponeringer påvirkes ikke af kapitalforhøjelsen¹⁷¹ og udgør derfor 100 både før og efter udvidelsen i eksemplet ovenfor. Kapitalgrundlaget bliver påvirket med nettoprove-nuet af kapitaludvidelsen, som tilfalder egenkapitalen i banken. I eksemplet oven for er dette illustreret med en forøgelse af den egentlige kernekapital fra 10 til 20. Samtidig betyder dette, at den egentlige kernekapitalprocent øges fra 10 til 20, mens kernekapitalprocenten og den sam-lede kapitalprocent øges fra hhv. 20 og 35 til hhv. 30 og 45. Kapitaludvidelsen på 10 vil som udgangspunkt være kontant indbetalt, og derfor forøge likviditeten – i dette eksempel fra 5 til 15.

Selskabsretlige krav

For at kunne gennemføre en kapitalforhøjelse er det nødvendigt at indkalde generalforsamlin-gen, da det er generalforsamlingen, der har den fornødne kompetence.¹⁷² For at kunne vedtage forhøjelse kræves samme stemmeflertal som ved vedtægtsændringer (dobbelt 2/3).¹⁷³ Alterna-tivt kan generalforsamlingen bemyndige det centrale ledelsesorgan (bestyrelsen i Østjysk Bank) til at foretage kapitalforhøjelse inden for nogle af generalforsamlingen fastsatte rammer, herunder eksempelvis hvilken forhøjelsesmetode der gives bemyndigelse til, hvor lang tid be-myndigelsen løber (maksimalt 5 år) samt hvor meget kapitalen maksimalt kan øges inden for bemyndigelsen.¹⁷⁴ Dermed er der altså mulighed for at give bestyrelsen i en bank øget fleksibi-litet i forhold til at forøge kapitalen og dermed styrke kapitalgrundlaget. Af § 2 i Østjysk Banks vedtægter fremgår, at bestyrelsen har fået en bemyndigelse til at udvide aktiekapitalen både via nytegning af aktier eller gældskonvertering. Bemyndigelsen er maksimeret til 96 mio. kr. i no-minel aktiekapital svarende til 192 mio. aktier i bemyndigelsens løbetid, som slutter den 15. marts 2019. Da Østjysk Bank A/S manglede ca. 95 mio. kr. for at genoprette minimumskravet til den egentlige kernekapitalprocent, kunne en kapitalforhøjelse inden for bestyrelsens bemyn-digelse godt bringe kernekapitalprocenten over minimumskravet igen.

Såfremt det er nødvendigt at indkalde generalforsamlingen for at træffe en beslutning, skal der efter selskabslovens regler indkaldes med et varsel på minimum 2 uger og maksimum 4 uger. Er der tale om et børsnoteret aktieselskab, hvilket var tilfældet for Østjysk Bank, hedder fri-

¹⁷¹ Vi forudsætter, at likvider placeres hos Nationalbanken hvorved de risikovægtes med 0%

¹⁷² SL § 154, stk. 1

¹⁷³ SL §§ 154, stk. 2 og 106

¹⁷⁴ SL § 155

sterne minimum 3 uger og maksimum 5 ugers varsel. For begge tilfælde gælder det, at vedtægterne kan fastsætte en højere minimumsgrænse for indkaldelsen.¹⁷⁵ Dette var ikke tilfældet for Østjydsk Bank, som jf. sine vedtægter havde indkaldelsesvarsel på minimum 3 uger og maksimum 5 uger. For finansielle virksomheder findes en undtagelse til fristregler for indkaldelse til generalforsamling, når indkaldelsen sker som led i at godkende en kapitalforhøjelse, der efter pengeinstitutts vurdering er nødvendig for at forhindre, at instituttet bliver nødlidende. I det tilfælde er minimumskravet til fristen nedsat til 10 dage.¹⁷⁶

Udgangspunktet for en kapitaludvidelse er, at de eksisterende aktionærer har en forholdsmæssig fortegningsret.¹⁷⁷ Derved kan eksisterende aktionærer beskytte sig selv mod uønsket udvanding ved at tegne sin forholdsmæssige andel i selskabet, der gennemfører kapitalforhøjelsen. Ønsker aktionærerne at tillade en kapitalforhøjelse uden fortegningsret, kan dette gøres med dobbelt 2/3 flertal. Af Østjydsk Banks vedtægter, § 2, fremgår, at en del af bestyrelsens bemyndigelse til at gennemføre kapitalforhøjelse, omfatter kapitalforhøjelse uden fortegningsret for eksisterende aktionærer. Er der tale om en kapitalforhøjelse med fortegningsret, vil dette øge den tid, det tager at gennemføre kapitalforhøjelse, idet der minimum skal gives en frist på 2 uger fra underretningstidspunktet til det tidspunkt, hvor aktionærerne skal beslutte, hvorvidt de ønsker at anvende tegningsretten eller ej.¹⁷⁸

Vurdering af kapitalforhøjelse som redskab til krisehåndtering i Østjydsk Bank

En forudsætning for en vellykket kapitaludvidelse er, at det er muligt at tiltrække de investorer, som vil skyde penge i banken. Det fremgår tydeligt af case-gennemgangen i afsnit 3, at det langt fra er en selvfølge, at investorer finder det attraktivt at indskyde ny kapital – kapitalforhøjelser har flere gange været på tale i Østjydsk Bank, men det har tilsyneladende ikke været let at tiltrække den nødvendige kapital, formodentligt fordi den underliggende forretning i banken har været for ringe i forhold til den forretning, investorer har forventet.

Et eksempel herpå er den kapitalforhøjelse Østjydsk Bank gennemførte i efteråret 2013, hvor banken samlet søgte ca. 176 mio. kr., men alene lykkedes med at rejse 115 mio. kr. før omkostninger knyttet til udvidelsen.¹⁷⁹ I den forbindelse udtalte Lars Krull, seniorrådgiver ved Aalborg

¹⁷⁵ SL § 94

¹⁷⁶ FIL § 67, stk. 3

¹⁷⁷ SL § 162

¹⁷⁸ SL § 158, nr. 8

¹⁷⁹ Fondsbørsmeddelelse nr. 30/2013 udsendt af Østjydsk Bank A/S den 23. september 2013

Universitet, at han ikke fandt det realistisk, at banken ville kunne forrente investorernes investerede kapital tilfredsstillende på baggrund af bankens drift.¹⁸⁰

Derudover vil en kapitalforhøjelse i en kriseram bank formodentligt også betyde, at aktionærene i banken ikke hidtil har fået en tilstrækkelig forretning af investeringen, de har foretaget, hvilket kan øge modvilligheden mod at indskyde 'frisk' kapital i den pågældende bank. Trods en kapitaludvidelse i efteråret 2013, som kun blev delvist tegnet, lykkedes det Østjydsk Bank at gennemføre endnu en kapitalforhøjelse i slutningen af 2015, hvor banken rejste i alt ca. 83,4 mio. kr. Noget tyder altså på, at Østjydsk Bank trods sine udfordringer har formået at skabe interesse om sin forretning på et investeringsmæssigt plan. Det betyder dog også, at aktionærene hver gang har endt op med en skuffelse, eftersom der ikke er sket forbedringer i bankens økonomiske forhold.

Det er vores forventning, at Østjydsk Bank har forsøgt at gennemføre en kapitalforhøjelse i forbindelse med redningsforsøgene, der til sidste endte med konkurs, men bestyrelsen har formodentligt vurderet, at det var urealistisk at rejse et tilstrækkeligt beløb. De 95 mio. kr., som bankede manglede i egentlig kernekapital efter vores beregninger, udgør mere end det beløb, der senest blev rejst i en kapitalforhøjelse. Beløbet er af væsentlig størrelse i forhold til selskabets markedsværdi på ca. 60 mio. kr., hvorfor vi vurderer, at det ikke er overraskende, at banken i sidste ende ikke lykkedes med at gennemføre endnu en kapitaludvidelse.

Som eksempel på, hvor meget aktionærene i Østjydsk Bank allerede har tabt og været i gennem, ses herunder markedsværdien og børskursen for Østjydsk Bank siden oktober 2006 og frem til konkursen i februar 2018:

Figur 8: Graf med aktiekurs og markedsværdi for Østjydsk Bank A/S, perioden okt. 2006 – februar 2018. Kilde: Bloomberg

¹⁸⁰ ”Forsker vender tomten ned til nye Østjydsk Bank aktier”, artikel af Ulrik Horn, bragt på Dagbladet Børsens hjemmeside www.borsen.dk den 3. september 2013.

Den blå markering på grafen er aktiekursen, mens den grønne linje viser markedsværdien for selskabet. Ved første øjekast kan det se besynderligt ud, at markedsværdien kan stige i en periode med stabil eller faldende kurs, men dette skyldes den udvanding, der finder sted ved kapitalforhøjelser. Før finanskrisen toppede markedsværdien af Østjydsk Bank på ca. 900 mio. kr., og lige inden banken gik konkurs, var markedsværdien på ca. 60 mio. kr. Aktionærerne, som har valgt at stå ved banken, har altså oplevet massive tab allerede, og såfremt de har deltaget i kapitalforhøjelser gennem årene, har de flere gange lagt frisk investering i selskabet, som efterfølgende er eroderet væk. Har de ikke deltaget i kapitalforhøjelserne, er de blevet udvandet i meget høj grad (hvilket i bagklogskabens lys er at fortrække kontra at kaste flere gode penge efter dårlige).

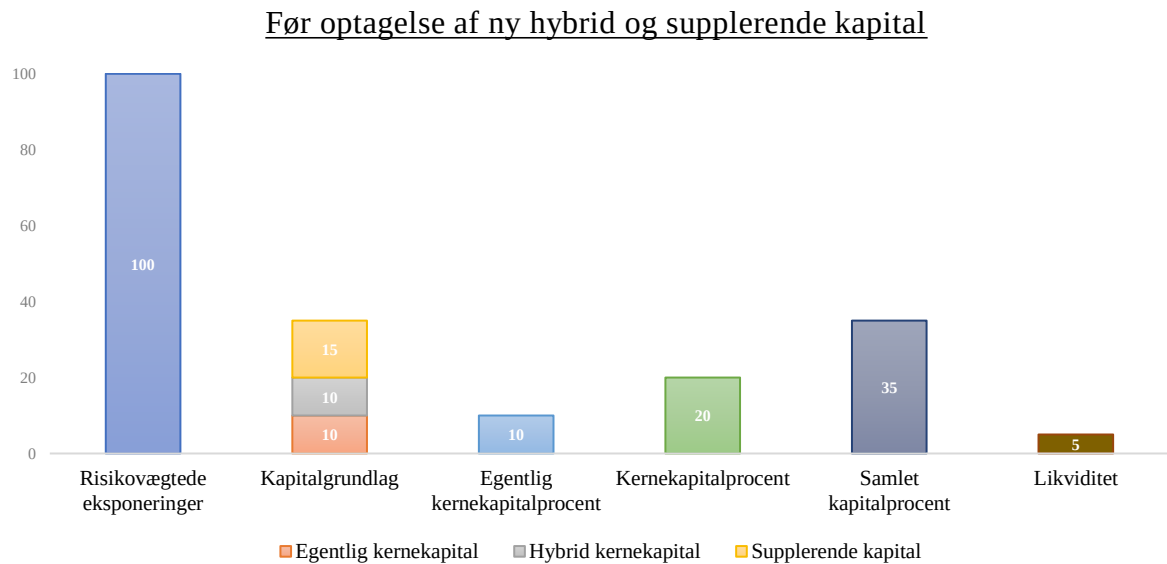
5.2 Hybrid og supplerende kapital

Når en virksomhed er i krise som følge af dårlig solvens, vil optagelse af gæld for ikke-finansielle virksomheder som regel forværre solvensen. For banker forholder det sig dog sådan (jf. afsnit 2), at såfremt gæld struktureres efter bestemte vilkår, kan det rent faktisk forbedre solvensen i den pågældende bank. Derudover er der mulighed for at optage en særlig form for kapital, den hybride kapital, som på visse måder ligner et gældsinstrument, men på andre måder ligner et egenkapitalinstrument. Også denne kapitaltype forbedrer solvensen for en bank.

En af årsagerne til, at hybrid- og supplerende kapital kan medregnes i kapitalgrundlaget trods dets status som delvis hhv. fuldstændig gæld, er, at den pågældende kapital skal være efterstillet, dvs. simple ikke-efterstillede fordringer vil stå foran i konkursordenen, som vi også illustrerede i afsnit 2. Samtidig er der risiko for, at rentebetalingen på kapitaltyperne ophører, og at kapitalen konverteres til egenkapital. Tilsammen gør disse egenskaber, at kapitalen til en vis grænse beskytter øvrige kreditorer. For banker giver det ekstra fleksibilitet, at de kan opfylde kapitalkrav med andet end traditionel egenkapital, men prisen er til gengæld en rente, som må forventes at være væsentligt højere end renten for ikke-efterstillet gæld. Eksempelvis har Østjydsk Bank hybrid kapital med rente på op til 11,15%.¹⁸¹ En sådan renteutgift (hvad end den regnskabsmæssigt klassificeres i resultatopgørelsen eller i egenkapitalopgørelsen) reducerer egenkapitalen, og derved også den egentlige kernekapitalprocent, men optagelsen af disse kapitaltyper regnes ikke med i den egentlige kernekapital, og derfor er det væsentligt at overveje

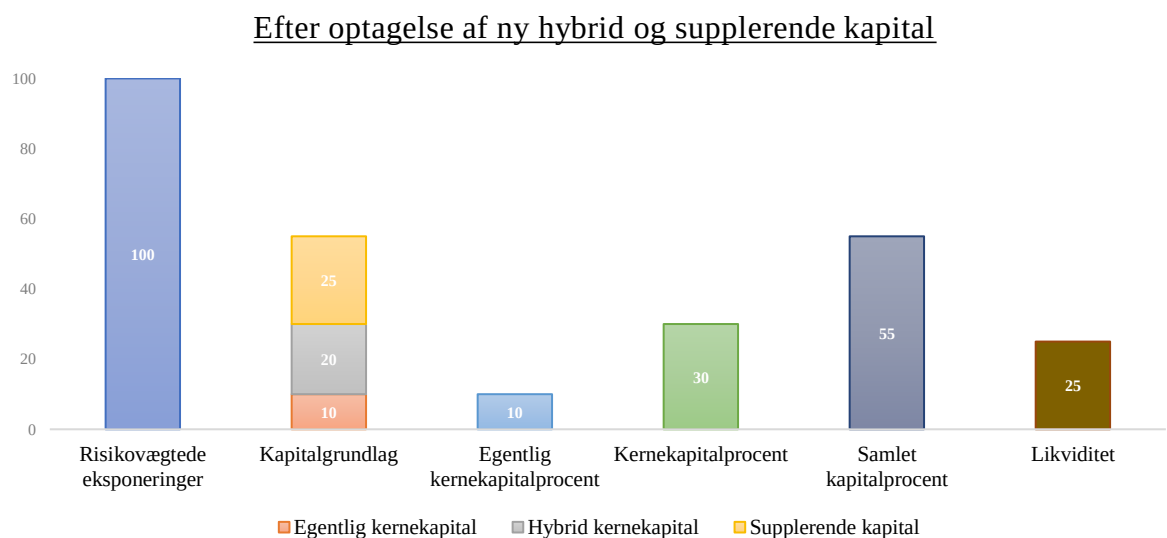
¹⁸¹ Østjydsk Banks årsrapport 2016 note 28

andelen og sammensætningen af disse kapitaltyper. Effekten af optagelse af hybrid og supplerende kapital er illustreret herunder.

Figur 9: Eksempel på relevante kapitalrelaterede nøgletal – før ny hybrid og supplerende kapital

Udgangspunktet er her det samme som ved eksemplet for kapitaludvidelse. Såfremt der i dette eksempel optages hybrid kapital på 10 og supplerende kapital på 10, påvirkes de enkelte poster som vist nedenfor.

Figur 10: Eksempel på relevante kapitalrelaterede nøgletal – efter ny hybrid og supplerende kapital

De risikovægtede eksponeringer forbliver uændrede,¹⁸² ligesom den egentlige kernekapital og dermed den egentlige kernekapitalprocent gør det. Den hybride kernekapital øges fra 10 til 20, den supplerende kapital fra 15 til 25 og dermed bliver kernekapitalprocenten 30, mens den samlede kapitalprocent øges til 55. Likviditetsmæssigt er der igen tale om kontant indbetaling, hvorfor likviditeten forøges fra 5 til 25.

For at kunne optage hybrid og supplerende kapital skal den pågældende bank finde investorer/kreditorer, som ønsker at stille kapitalen til rådighed. Dette kan i sig selv vise sig at være vanskeligt, ligesom tilfældet var med kapitalforhøjelse, såfremt der er tale om en kriseramt bank, da investorerne/kreditorer skal kunne se en fornuftig forretning i at stille sin kapital til rådighed, mens banken på den anden side skal undgå en for høj rente, der med tiden forventeligt vil tynge den egentlige kernekapital. Derudover er det nødvendigt, at aftalegrundlaget struktureres på en sådan måde, at det opfylder kravene i CRR for hhv. hybrid og supplerende kapital. Der må derfor også, ud over renteomkostningen, forventes en relativt væsentlig omkostning til udarbejdelse og forhandling af aftalegrundlaget.

I Østjysk Banks tilfælde vil det forventeligt lette den administrative proces, at banken allerede har optaget kapital af den pågældende slags før, og derfor har et kendskab til kravene. Der er ikke krav om, at optagelsen af de omtalte kapitaltyper kræver generalforsamlingsgodkendelse, medmindre der er tale om gældsinstrumenter med konverteringsret, som kræver generalforsamlingens bemyndigelse.¹⁸³ Dette gør løsningen mere fleksibel i forhold til det administrative arbejde og det tidsmæssige aspekt af processen.

Sidste gang Østjysk Bank optog ny enten hybrid eller supplerende kapital var i forbindelse med genopretningen af banken i slutningen af 2015, hvor banken som tidligere nævnt også gennemførte en kapitalforhøjelse. Der var tale om en optagelse af hybrid kapital på 75 mio. kr.

5.3 Opsummering og vurdering af redskabet

Både en kapitalforhøjelse og optagelse af enten hybrid eller supplerende kapital har den fordel, at de kan anvendes relativt hurtigt til akut at forøge en banks kapital. For kapitalforhøjelsen kræves det, at generalforsamlingen godkender en sådan beslutning, men ofte vil der være givet en forhåndsbemyndigelse til bestyrelsen inden for visse rammer. Dette gør, at kapitalforhøjelsen kan gennemføres endnu hurtigere, end hvis generalforsamlingen først skulle indkaldes med

¹⁸² Vi forudsætter, at likvider placeres hos Nationalbanken hvorved de risikovægtes med 0%

¹⁸³ SL § 155, stk. 2

eksempelvis 3 ugers frist (for ikke-børsnoterede banker kan der i krisesituationer indkaldes med 3 dages varsel, se afsnit 4 om Krisehåndtering ifølge FIL). Tilsvarende vil processen kunne kortes ned, såfremt det er en kapitalforhøjelse uden fortegningsret, der gennemføres, da der i modsat fald skal gives minimum 2 ugers beslutningsfrist i forhold til den tildelte tegningsret. Der er ingen særlige regler i forhold til optagelsen af hybrid eller supplerende kapital, og denne løsning er derfor potentielt endnu mere fleksibel og tilgængelig end kapitalforhøjelsen. Dog er det utroligt vigtigt, at aftalevilkårene nøje tilpasses efter kravene i CRR, så der ikke kan skabes tvivl om, hvorvidt kapitalen kvalificerer sig som hhv. hybrid eller supplerende kapital.

Da kapitalforhøjelse tilvejebringer egentlig kernekapital, er denne af højere kvalitet end optagelse af hybrid kapital, som tilsvarende er af højere kvalitet end supplerende kapital. Derudover er det væsentligt at være opmærksom på, at både hybrid og supplerende kapital bærer renter, som med tiden reducerer den egentlige kernekapital. Er den pågældende bank i en situation, hvor den mangler egentlig kernekapital, som tilfældet var med Østjydsk Bank, kan dette altså ikke løses med hverken hybrid eller supplerende kapital, men i stedet med en forøgelse af selskabets egenkapital gennem en kapitalforhøjelse.

Kapitalforhøjelsen kommer dog heller ikke uden omkostning, om end omkostningen ikke opgøres i form af renter. Investorerne, der investerer egenkapital i et selskab, vil nemlig forvente en forrentning heraf, og som aktionærer vil de have mulighed for at påvirke udbetalingen af udbytte, som også reducerer den egentlige kernekapital. I denne situation har bestyrelsen i den pågældende bank dog den indledende opgave med at foreslå et udbytte, og den har derfor mulighed for at tage hensyn til bankens kapitalforhold. Såfremt bestyrelsen vurderer det uforvarsomt at udbetale udbytte, mener vi, at der skal meget til, før generalforsamlingen vil tilsidesætte denne vurdering.

Trods den effektive virkning og høje fleksibilitet i hhv. kapitalforhøjelse og optagelse af hybrid samt supplerende kapital er det væsentligt at være opmærksom på, at der som udgangspunkt er tale om midlertidige løsninger. Såfremt den underliggende drift i den pågældende bank ikke er sund og bæredygtig, vil løsningerne omtalt i dette afsnit med al sandsynlighed ikke ændre herpå, tværtimod kan de vise sig at forværre den langsigtede rentabilitet i banken grundet øgede renteudgifter. Derfor må disse løsninger ses i sammenhæng med de planer og strategier, der i øvrigt er udarbejdet for den kriseramte bank, og som oftest blot betragtes som kortsigtede og akutte metoder til at holde kapitalen inden for de af EU og Finanstilsynet fastsatte rammer. Er der ikke

planer, som kan lede til en bæredygtig drift i den kriseramte bank, vil det med overvejende sandsynlighed tilmed være svært at finde långivere og investorer, som ønsker at levere den nødvendige kapital, hvad enten det er i form af egenkapital, hybrid kapital eller supplerende kapital.

6 Securitisering som redskab til krisehåndtering

Det følgende afsnit vil behandle en anden mulighed, som danske banker kan benytte i forbindelse med krisehåndtering. Her er tale om securitisering. For en god ordens skyld må det dog i denne forbindelse understreges, at securitisering ikke udelukkende skal forstås som en løsning til krisehåndtering. Securitisering bør til enhver tid overvejes og vurderes på lige fod med alternativer som eksempelvis kapitalforhøjelse, gældsoptagelse mv. som led i bankers almindelige finansieringsstruktur og opretholdelse af fornødent kapitalgrundlag.

I det følgende vil der kort blive redegjort for den regulering, som dette område er underlagt, samt på overordnet niveau blive redegjort for teorien, der ligger bag securitisering. Det er vores holdning, at denne viden er nødvendig for læser for at forstå, hvorfor securitisering i denne afhandling vurderes relevant som et potentielt redskab til krisehåndtering i banker. Endvidere vil der blive inddraget et eksempel, hvor den svenske bank Nordea har benyttet sig af securitisering. Undervejs relateres securitisering som redskab ligeledes til Østjydsk Banks krisehåndtering, herunder om securitisering kunne have været anvendt af banken.

Begrebet securitisering stammer fra det engelske ord "securitization", som er afledt af det engelske ord for værdipapirer, "securities". Med andre ord dækker begrebet securitisering over det, at der skabes et værdipapir, hvilket det svenske ord for securitisering, "värdepapperisering", meget godt understreger.

Securitisering er i skrivende stund reguleret ved CRR og CRD. Rådet og Kommissionen har dog pr. december 2017 vedtaget en ny forordning, hvis formål netop er at regulere markedet for securitisering. Denne forordning gælder for alle securitiseringer, der udstedes den 1. januar 2019 eller senere.¹⁸⁴ I forbindelse med vedtagelsen af denne nye forordning ændrer man ligeledes CRR. Rådet og Kommissionen forklarer på deres hjemmeside, at denne forordning er blevet til, fordi man efter finanskrisen har oplevet et fald i brugen af securitisering. Det ærgrer man sig over i EU, da Rådet og Kommissionen anslår, at såfremt niveauet for securitiseringer bringes tilbage på sit gennemsnitlige fra før krisen, så vil det kunne skabe mellem 100 og 150 mia. euro i yderligere finansiering i EU.¹⁸⁵ Med udgangspunkt i denne anskuelse, samt et ønske

¹⁸⁴ Forordning 2017/2402 af 12. december 2017

¹⁸⁵ "Securitisering: forbedring af finansieringen af EU-økonomien", informations bragt på Europarådets hjemmeside <http://www.consilium.europa.eu>, under politikker og Kapitalmarkedsunionen den 10. november 2017

om at diversificere finansieringen i EU, har Rådet og Kommissionen vedtaget denne forordning, for således at fastlægge fælles regler for alle securitiseringer og derved skabe en ramme for sikre, simple, transparente og standardiserede securitiseringsprodukter, som der føres det fornødne tilsyn med, og som derudover holdes tilstrækkelig adskilt fra mere komplicerede finansielle instrumenter.¹⁸⁶

Securitisering kan for så vidt anvendes af de fleste typer virksomheder, der besidder homogene aktiver af en vis størrelse. Årsagen til, at denne mulighed er særlig relevant for banker, er, at udover at dække behovet for finansiering og likviditet, som langt hen ad vejen er et behov for alle virksomheder, så kan det lette kapitalbehovet for banker.

Aktiverne omtalt oven for kunne eksempelvis være udlån, som jo er en del af en banks kerneforretning. Derfor har banker også flere forskellige typer lån. Det er nærliggende at forestille sig, at en bank ønsker at refinansiere en række boliglån, idet lånene skal være ensartede i form af risiko, pengestrømme mv. Såfremt massen af boliglån er tilstrækkelig stor, kan banken gruppere alle eller dele af lånene og overdrage dem til et SPV, som udsteder obligationer i form af ABCP'er med sikkerhed i de underliggende udlån. Obligationerne kan udstedes i trancher, og kreditvurderes efter deres prioritetsstilling i konkursordnen. Den sikreste tranche er den, der opfyldes først i tilfælde af konkurs. Banken sælger på denne måde sine tilgodehavender og vederlægges i obligationer, som kan afhændes på markedet, hvilket frigør likviditet. Netop likviditet er for finansielle virksomheder også et parameter, der reguleres og føres tilsyn med. Eksempelvis opstiller Finanstilsynets tilsynsdiamant en række pejlemærker, herunder blandt andet for bankers likviditet, hvor Finanstilsynet foreskriver en likviditetsoverdækning på 50% i forhold til lovens minimumskrav jf. FIL § 152.¹⁸⁷ Der er dog allerede foretaget justeringer af den seneste vejledning om tilsynsdiamanten lige netop på pejlemærket for likviditet gældende pr. 30. juni 2018. Herefter bliver pejlemærket tilpasset Basel III, der definerer LCR-kravet (Liquidity Coverage Ratio). LCR-pejlemærket afspejler en finansiell virksomheds evne til at modstå likviditetsstress over en tre måneder periode.¹⁸⁸

Det er vores opfattelse, at securitisering kun i meget beskedent omfang er blevet anvendt af danske banker til det formål at forbedre kapitalprocenten. Dermed ikke sagt, at securitisering

¹⁸⁶ ”Securitisering: forbedring af finansieringen af EU-økonomien”, informations bragt på Europarådets hjemmeside <http://www.consilium.europa.eu>, under politikker og Kapitalmarkedsunionen den 10. november 2017

¹⁸⁷ Vejledning om tilsynsdiamanten for pengeinstitutter gældende fra 1. januar 2018

¹⁸⁸ Vejledning om tilsynsdiamanten for pengeinstitutter gældende fra 30. juni 2018

ikke anvendes i Danmark – for det gør det i høj grad. Et eksempel herpå er realkredit-systemet, hvor store mængder boliglån med sikkerhed i ejendomme er blevet securitiseret. Derudover er det vores opfattelse, at mange ikke-finansielle virksomheder også kan securitisere grupper af ensartede aktiver. På den måde gør virksomheden det muligt for investorer at investere i netop denne type aktiver, som normalt ikke havde været muligt.

6.1 Traditionel securitisering

Som nævnt reguleres securitisering bl.a. via CRR. Forordningen definerer traditionel securitisering på følgende vis:¹⁸⁹

CRR art. 242, stk. 11

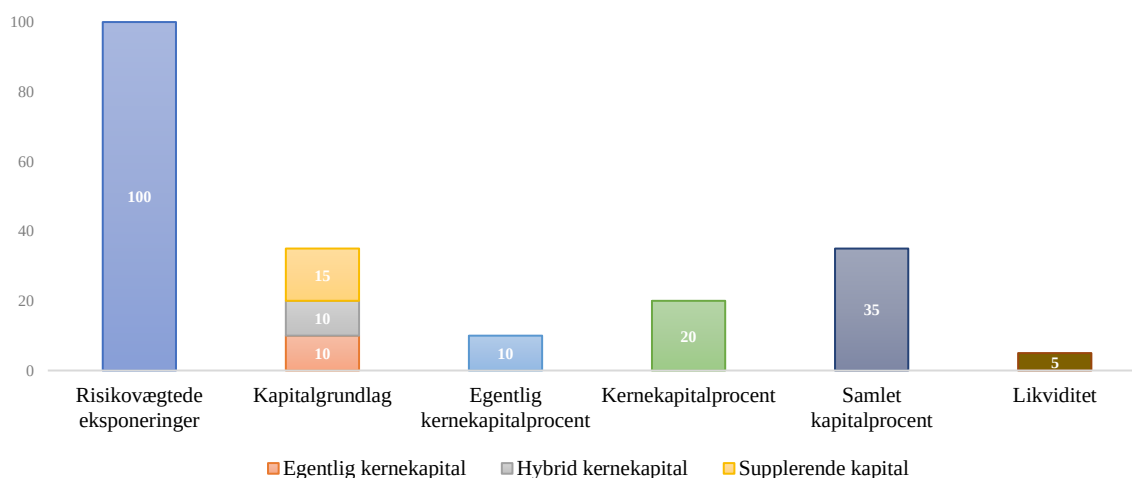
"Traditionel securitisering er securitisering, der indebærer, at de eksponeringer, som securitiseres, overføres økonomisk (til en securitiseringsenhed med særligt formål (SSPE)); dette sker ved overførsel af ejerskabet af securitiserede eksponeringer fra det eksponeringsleverende institut til en SSPE eller gennem en SSPE's indirekte deltagelse; de udstedte værdipapirer må ikke medføre betalingsforpligtelser for det eksponeringsleverende instituts balance"

Tidligere har vi omtalt bankers mulighed for at håndtere krisesituationer via kapitalforhøjelser, der såfremt tegningen er succesfuld, påvirker bankens passivside, herunder egenkapital, positivt, og dermed tælleren i kapitalprocentberegningen. Ved securitisering er der modsætningsvis fokus på bankens aktivside, hvor det søges at reducere de risikovægtede eksponeringer ved at frasælge en række aktiver med ens karakteristika til et formålsbestemt selskab, SPV. Dermed bringer banken de risikovægtede eksponeringerne ud af sine bøger og reducerer på den måde nævneren i kapitalprocentberegningen, hvilket medfører en styrket kapitalprocent.¹⁹⁰ Effekten af en traditionel securitisering er illustreret nedenfor:

¹⁸⁹ CRR artikel 242 nr. 11.

¹⁹⁰ CRR artikel 243 stk. 1.

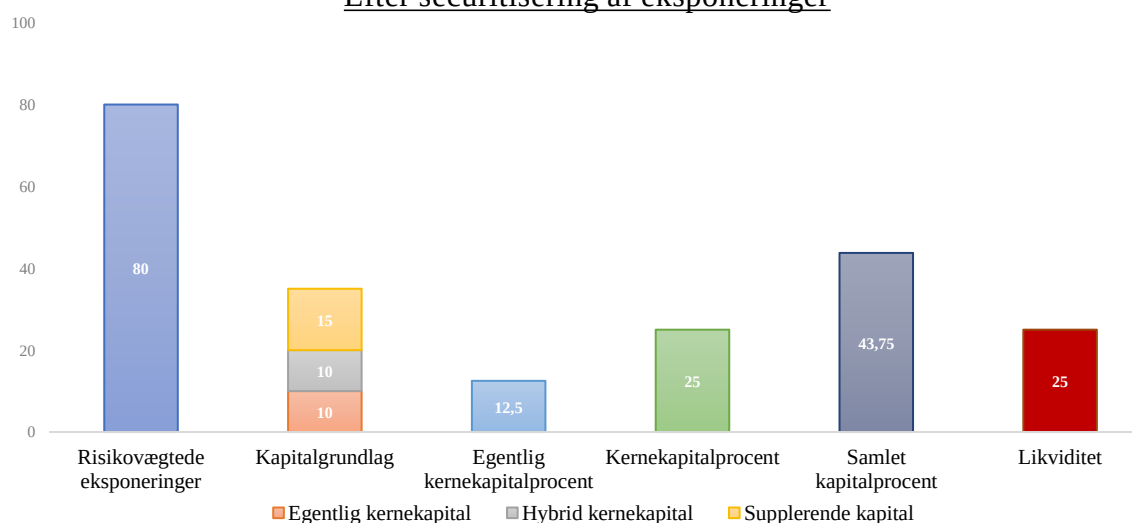
Før securitisering af eksponeringer

Figur 11: Eksempel på relevante kapitalrelaterede nøgletal – før traditionel securitisering

Eksemplet fra afsnit 5.1 om kapitalforhøjelse er her videreført. Af figuren ses det, at et eksponeringsleverende institut forud for traditionel securitisering af eksponeringer har risikovægtede eksponeringer på 100 og kapitalgrundlag på 35 bestående af hhv. egentlig kernekapital på 10, hybrid kernekapital på 10 samt supplerende kapital på 15. Den egentlig kernekapitalprocent opgøres til 10, kernekapitalprocent til 20, samlet kapitalprocent til 35, mens likviditeten udgør 5. Nu foretager det eksponeringsleverende institut en securitisering svarende til en reduktion af de risikovægtede eksponeringer med 20. Effekten af en traditionel securitisering er illustreret nedenfor:

Efter securitisering af eksponeringer

Figur 12: Eksempel på relevante kapitalrelaterede nøgletal – efter traditionel securitisering

De risikovægtede eksponeringer reduceres ved securitiseringen og falder således i dette eksempel fra 100 til 80. Kapitalgrundlaget påvirkes ikke ved securitisering. Dermed er nævneren i kapitalprocentberegningen reduceret, mens tælleren er uændret efter securitiseringen, hvilket medfører højere kapitalprocenter. Det ses ovenfor, at den egentlige kernekapitalprocent er steget fra 10 til 12,5, kernekapitalprocenten er steget fra 20 til 25, mens den samlede kapitalprocent er steget fra 35 til 43,75. Forudsat at den eksponeringsleverende bank sælger de obligationer, som den af SPV'et blev kompenseret med, så skaber securitiseringen tilmed likviditet. Af figuren fremgår, at likviditeten stiger fra 5 til 25.¹⁹¹

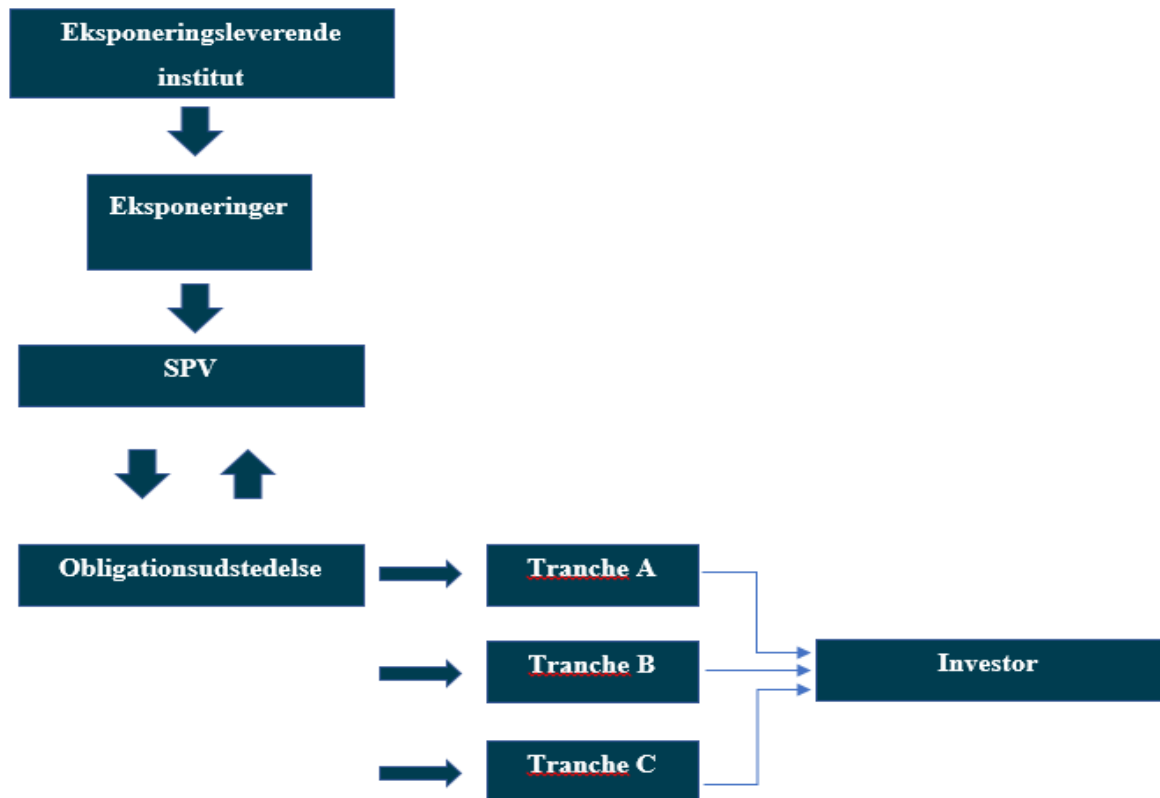
Når en bank finansierer sig ved securitisering, sker det som nævnt ved at udskille aktiver fra bankens balance, idet forskellige aktiver har forskellige risikovægtning i henhold til CRR. En grundlæggende forudsætning for at foretage en securitisering, der forbedrer bankens kapitalforhold, er, at den eksponeringsleverende stifter et SPV i form af en selvstændig juridisk enhed, som ikke må være ejet af den eksponeringsleverende selv. Årsagen er, at dette vil medføre at den skulle konsolidere datterselskabet ind i sin balance og således havde den været lige vidt i forhold til at reducere de risikovægtede eksponeringer. Derfor vil det i Danmark være mest oplagt, at der stiftes en erhvervsdrivende fond, der bliver moderfond til SPV'et.¹⁹² Dermed vil den eksponeringsleverende have overdraget ejerskabet af aktiverne, således de ikke længere tæller med i opgørelsen af de risikovægtede eksponeringer jf. afhandlingens afsnit herom.

SPV'et finansierer erhvervelsen af aktiverne ved udstedelse af obligationer med sikkerhed i de underliggende aktiver – disse kaldes bl.a. for ABCP. I denne gennemgang forudsættes det, at der er tale om overdragelse af tilgodehavender i form af udlån til bankens kunder. Kunderne vil således i praksis ikke opleve, at de efter securitiseringen er kunder i den juridiske enhed "SPV A/S", da den eksponeringsleverende bank i de fleste tilfælde fortsat vil operere som administrationsselskab. Den eksponeringsleverende kompenseres altså for de overtagne lån med de af SPV'et udstedte værdipapirer i form af obligationer. Disse kan den eksponeringsleverende enten vælge at beholde, og i så fald er eksponeringen ikke ude af dennes bøger, men figurerer nu som et værdipapir i bankens balance med disses respektive risikovægt. Alternativet, og som det mest oplagte, når ønsket er at reducere de risikovægtede eksponeringer, er, at banken sælger værdipapirerne på markedet og således slipper helt af med eksponeringerne. Obligationernes pengestrømme tilpasses således at indtægterne fra SPV'ets erhvervede udlån balancerer med SPV'ets

¹⁹¹ Vi forudsætter, at likvider placeres hos Nationalbanken hvorved de risikovægtes med 0%

¹⁹² Lennart Lyngé Andersen & Erik Werlauff: Kreditretten, 6. udgave, udgivet af Karnov Group i 2014, kap. 4, s. 78

udgifter, herunder bl.a. renteudgifter til obligationsejerne samt administrationsudgifter til administrationsselskabet.¹⁹³ Processen for en traditionel securitisering er illustreret nedenfor:

Figur 13: illustration af securitisering

Når der foretages en securitisering, er det afgørende, at der er tale om et reelt salg af aktiverne. Både for så vidt angår udskillelsen fra balancen, og dermed hvorvidt eksponeringerne skal medgå i opgørelsen af de risikovægtede eksponeringer, men også af hensyn til de skattemæssige konsekvenser. I Tfs 1997.85 LR underkendte ligningsrådet i et bindende svar en påtænkt sale and lease back konstruktion, der skulle gennemføres som en securitisering. Der var tale om et dansk selskab, der gennem sit 100% ejede amerikanske datterselskab var i færd med at opføre et produktionsanlæg. Ejendommen ønskede man at sælge til et amerikansk offentligt selskab, der var godkendt af den respektive stat og medvirkede til at tiltrække og skabe beskæftigelsesfremmende foranstaltninger i lokalområdet. Det anførtes at arrangementet skulle etableres ved, at den offentlige amerikanske virksomhed skulle udstede obligationer i en størrelsesorden tilsvarende værdien af produktionsanlægget, der indgik i sale and lease back aftalen. Det ameri-

¹⁹³ Lennart Lynge Andersen & Erik Werlauff: Kreditretten, 6. udgave, udgivet af Karnov Group i 2014, kap. 4, s. 79

kanske selskab, som opførte produktionsanlægget, skulle herefter købe obligationerne, og således skulle den offentlige virksomhed benytte provenuet fra obligationssalget til at kompensere det amerikanske selskab for de overdragne aktiver. Leasingydelsen ville fastsættes til samme størrelse som summen af renter og afdrag, som det amerikanske sælgende selskab skulle betale på obligationerne. Endvidere blev det i indstillingen anført, at det amerikanske selskab til enhver tid kunne opsige leasingaftalen ved at tilbagelevere obligationerne til den offentlige virksomhed og samtidig betale et beløb på USD 10, ligesom der ved leasingperiodens udløb var indbygget en mulighed for at erhverve ejendomsretten over aktiverne ved at betale et beløb på USD 10. Endvidere fremgik det, at det amerikanske selskab under hele leasingperioden var ansvarlig for vedligeholdelse, betale enhver skat samt tegne de fornødne forsikringer i tilknytning til de leasede aktiver.

Ligningsrådets afgjorde, at det amerikanske selskab bevarer afskrivningsretten til produktionsanlægget, og dermed kunne der ikke tillægges skattemæssig virkning for leasingydelse i form af renter og afdrag, der ifølge aftalen skulle udveksles mellem den offentlige virksomhed og det amerikanske selskab ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Begrundelsen herfor var bl.a., at det amerikanske selskab til enhver tid kunne opsige aftalen og erhverve ejendomsretten over aktiverne ved betaling af et symbolsk beløb. Derudover var optionen til at tilbagekøbe aktiverne ved leasingperiodens udløb for et symbolsk beløb på USD 10 afgørende i vurderingen af, at det amerikanske selskab syntes at have en ejers rådighed og risiko for de leasede aktiver. Konklusionen var i dette tilfælde, at der ikke var tale om et reelt salg, men derimod et salg af formel karakter i hvert fald i skattemæssig henseende.¹⁹⁴

6.2 Syntetisk securitisering

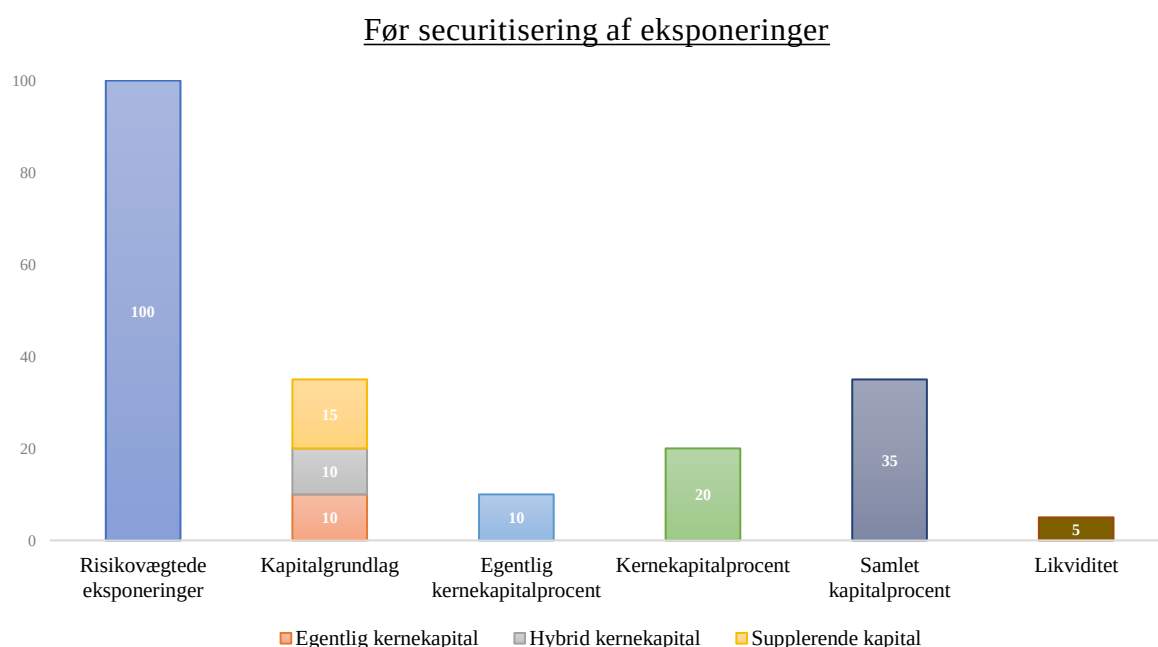
Ud over den traditionelle securitisering omtaler og definerer CRR ligeledes syntetisk securitisering, hvis væsentlige karakteristika i forhold til den traditionelle form er, at aktiver ikke udskilles fra den eksponeringsleverendes balance. I stedet søges at eliminere de risici, der knytter sig til aktiverne. Den eksakte definition jf. CRR er følgende:

CRR art. 242, stk. 11

”Syntetisk securitisering er securitisering, hvor opdelingen i trancher sker ved brug af kreditderivater eller garantier, og hvor securitiserede eksponeringer ikke fjernes fra det eksponeringsleverende instituts balance.”

¹⁹⁴ TfS 1997.85 LR

På denne måde er det altså også de risikovægtede eksponeringer, der reduceres, hvilket alt andet lige forbedrer kapitalgrundlaget for en bank. En syntetisk securitisering kan eksempelvis foretages i form af udstedelse af CDS'er, som Nordea benyttede sig af i 2016, som det første nordiske institut.¹⁹⁵ Der var tale om en securitisering af en gruppe erhvervslån til en værdi på 8,4 mia. euro svarende til ca. 63 mia. kr. Formålet med salget af CDS'erne var at reducere bankens risikovægtede eksponeringer og således forbedre bankens kapitalmæssige råderum, hvorefter banken har mulighed for at etablere nye eksponeringer i form af udlån til kunder. Nordea estimerede, at securitiseringen reducerede bankens behov for egentlig kernekapital relativt til de risikovægtede eksponeringer med 30 basispoint.¹⁹⁶ Effekten af en syntetisk securitisering er illustreret herunder:

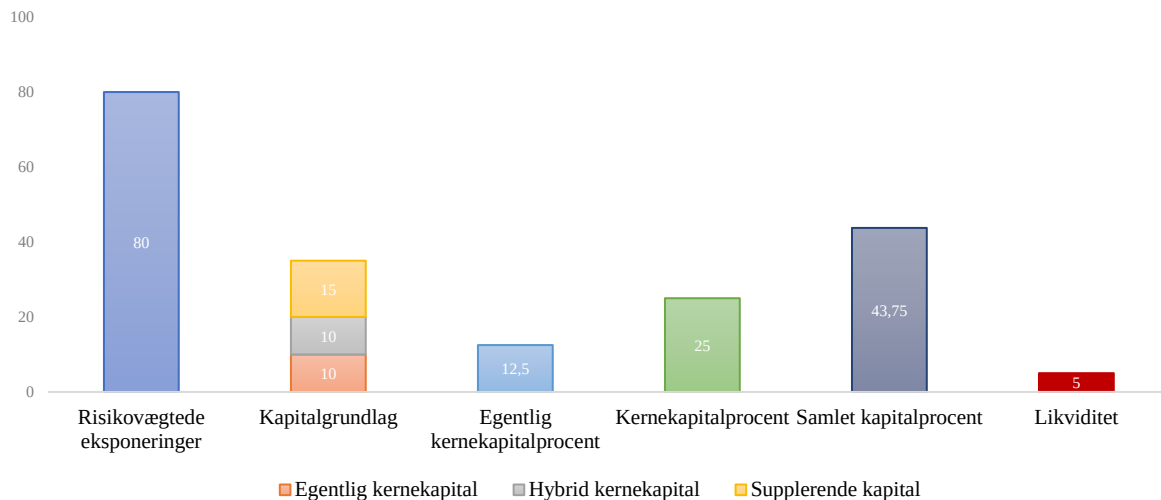
Figur 14: Eksempel på relevante kapitalrelaterede nøgletal – før syntetisk securitisering

Udgangspunktet i dette eksempel er det samme som ved den traditionelle securitisering. Den eksponeringsleverende bank vil nu foretage en syntetisk securitisering svarende til en reduktion af de risikovægtede eksponeringer med 20.

¹⁹⁵ “Nordea launches its first capital requirement-reducing EUR 8.4 billion synthetic securitization”, artikel bragt på Mannheimer Swartlings hjemmeside www.mannheimerswartling.se den 29. august 2016.

¹⁹⁶ “Nordea launches its first capital requirement-reducing EUR 8.4 billion synthetic securitization”, artikel bragt på Mannheimer Swartlings hjemmeside www.mannheimerswartling.se den 29. august 2016.

Efter syntetisk securitisering af eksponeringer

Figur 15: Eksempel på relevante kapitalrelaterede nøgletal – efter syntetisk securitisering

Effekten af den syntetiske securitisering er ikke meget anderledes end ved den traditionelle. Som tidligere nævnt har denne type securitisering i højere grad karakter af en kreditforsikring frem for et salg af aktiver, hvorfor der ikke sker nogen form for vederlæggelse af den eksponeringsleverende bank, hvilket medfører at en syntetisk securitisering ikke skaber likviditet. Af figuren oven for ses det, at den eneste effektmæssige forskel på den traditionelle kontra den syntetiske securitisering er på likviditetssøjlen, hvor likviditeten forbliver 5 ved den syntetiske, mens den stiger til 25 ved den traditionelle.

6.3 Kreditrating

Markedet for securitisering er ubetinget afhængig af samspillet mellem virksomheder med behov for finansiering samt investorer, der er villige til at påtage sig en vis risiko mod et afkast justeret herfor. Det er almindelig kendt, at investorer ikke nødvendigvis skræmmes af risiko, men til gengæld kræver investorer at kunne stole på den information, som de skal danne sit beslutningsgrundlag på baggrund af. Der ligger et stort element af tillid her i, hvilket vurderes og forudsættes at være et af investorenes væsentligste præferencer. Jf. CRR findes der såvel "ratede" securitiseringspositioner såvel som "ikke-ratede" securitiseringspositioner.¹⁹⁷ Betydningen af at være henholdsvis rated kontra ikke-rated er, hvor vidt securitiseringspositionerne er blevet kreditvurderet af et ECAI forud for de udbydes til markedet,¹⁹⁸ hvilket i vores optik

¹⁹⁷ CRR art. 242, stk. 7 og 8

¹⁹⁸ CRR – definitioner rated/ikke rated

vil være en nødvendighed, såfremt der er tale om at værdipapirerne udbydes på et offentligt marked. Eksempler på ECAIs er blandt andre Standard & Poors og Moody's.¹⁹⁹

Kreditvurderingen vil typisk indgå i det udbudsmateriale, der skal udarbejdes i forbindelse med SPV'ets udstedelse af værdipapirer med sikkerhed i de underliggende aktiver. Det ekspederende pengeinstitut, der har solgt aktiverne til SPV'et, vil selv være ansvarlig for udarbejdelsen af den del af prospektet eller andet udbudsmateriale, der beskriver de respektive aktiver.²⁰⁰

6.4 Refinansieringsregister

Aktiver, som en bank sælger til et SPV, skal registreres i et refinansieringsregister. Registeret har banker mulighed for at søge om tilladelse til at oprette.²⁰¹ For hver enkelt securitisering- eller refinansieringstransaktion, som banken fortager, skal der ske en registrering i registeret.²⁰² Selve registeret skal indeholde oplysninger, der gør det muligt klart og entydigt at identificere de registrerede aktiver herunder sikkerhedernes prioritetsstilling samt den berettigede enhed – eksempelvis et SPV. Herudover skal registreringen i refinansieringsregisteret for hver transaktion ligeledes omfatte information om dato for såvel indførsel som sletning af aktivet.²⁰³ Banker har dog mulighed for at outsource førelsen af refinansieringsregisteret.²⁰⁴

Som nævnt kræver ovenstående, at en bank har opnået Finanstilsynets tilladelse til at oprette et refinansieringsregister. Finanstilsynet vurderer herved, hvorvidt den ansøgende bank har en tilstrækkelig organisation og ressourcer til at udføre opgaven med at føre og opretholde et refinansieringsregister. Derfor skal ansøgningen indeholde oplysninger, der gør Finanstilsynet i stand til at vurdere dette. Med ansøgningen skal endvidere vedlægges følgende:²⁰⁵

- Bestyrelsesinstruks til direktionen om opgaver og ansvarsfordeling for drift af refinansieringsregisteret
- Direktionsgodkendt forretningsgang for drift af refinansieringsregisteret
- Driftsplan for refinansieringsregisteret

¹⁹⁹ "CRA Authorisation", liste over autoriserede ECAI's bragt på ESMA's (European Securities and Markets Authority) hjemmeside www.esma.europa.eu. Senest opdateret den 1. maj 2018

²⁰⁰ FIL § 152 l

²⁰¹ FIL § 152 i

²⁰² FIL § 152 j, stk. 1

²⁰³ FIL § 152 j, stk. 2

²⁰⁴ FIL § 152 j, stk. 3

²⁰⁵ FIL § 152 i, stk. 2, nr. 1-5

- Forretningsgang for it-, sikkerheds-, og kontrolfunktioner til understøttelse af driften af refinansieringsregisteret
- Erklæring fra pengeinstituttets uafhængige revisor om, at denne ikke på baggrund af en gennemgang af pengeinstituttets planlagte organisering og forretningsgange herunder dokumenterne i nr. 1-4, har grund til at antage, at pengeinstituttets organisation, personale- og it-mæssige ressourcer ikke er tilstrækkelige til at føre og opretholde et refinansieringsregister i overensstemmelse med kravene hertil

Jf. samme paragrafs stk. 3 fremgår det, at Finanstilsynet fører et register over de pengeinstitutter, der har opnået tilladelse til at føre og opretholde et refinansieringsregister. Dette register over refinansieringsregistre er offentligt. I skrivende stund er der endnu ingen danske pengeinstitutter, der har opnået tilladelse til at føre og opretholde et refinansieringsregister. Dette oplyser tilsynet på sin hjemmeside, hvilket også er årsagen til, at Finanstilsynets register endnu ikke er oprettet.²⁰⁶

En vigtig faktor, når en securitisering foretages, er, at den eksponeringsleverendes eventuelle retsforfølgende kreditorer ikke kan komme efter de aktiver, som denne har overdraget til et SPV i forbindelse med en securitisering. Jf. FIL § 152 n, stk. 1 gælder det, at hvor en aftale om salg af eksempelvis en række lån mellem et pengeinstitut som sælger og en berettiget enhed (SPV) som køber, og hvor aktiverne indføres i et refinansieringsregister udgør overdragelsen til eje²⁰⁷. Retsvirkningen over for bankens kreditorer indtræder jf. FIL § 152 n, stk. 2 fra tidspunktet for indførsel af de overdragne aktiver i refinansieringsregisteret. Indførsel i refinansieringsregisteret er altså at betragte som sikringsakten i disse arrangementer i lighed med eksempelvis tinglysning. Aktiver, der er indført i refinansieringsregisteret i forbindelse med en securitisering, tilhører til en hver tid SPV'et, som aktiverne er overdraget til. Da banken som tidligere nævnt ofte fortsat vil operere som administrationsselskab for lånene, så stilles der endvidere krav til, at banken holder de securitiserede lån adskilt fra bankens øvrige lån.²⁰⁸

²⁰⁶ Finanstilsynets register vedrørende refinansieringstranskationer, lokaliseret på Finanstilsynets hjemmeside www.finanstilsynet.dk under sektionen Virksomheder under tilsyn / registre. Senest opdateret den 30. marts 2015

²⁰⁷ FIL § 152 n, stk. 1

²⁰⁸ FIL § 152 n, stk. 3

6.5 Vurdering af securitisering som redskab til krisehåndtering

Processen ved gennemførelse af en securitiseringstransaktion vil efter vores vurdering være så bekostelig, at der skal være tale om securitiseringer af en betydelig størrelse, før en sådan transaktion vil vise sig rentabel. Denne vurdering er bl.a. gjort ud fra de omstændigheder, at banken vil skulle afholde omkostninger til finansielle og juridiske rådgivere og kredit rating af obligationerne, der udstedes mv. På den baggrund vurderes det også, at det er de færreste danske banker, der vil kunne forbedre sine kapitalforhold ved at anvende securitiseringstransaktioner – simpelthen fordi de ikke har en størrelse, der gør, at de kan have en tilpas stor mængde af ensartede aktiver. Af Finanstilsynets opgørelse over pengeinstitutternes størrelsesgruppering for 2018 ses det, at der i gruppe 1, dvs. banker med en arbejdende kapital over 75 mia. kr., blot er fire banker. Her er tale om hhv. Danske Bank, Jyske Bank, Sydbank og Nykredit.

På baggrund af ovenstående er det vores overbevisning, at om end det tjener formålet som redskab til krisehåndtering, eller tjener den almindelige opretholdelse af det fornødne kapitalberedskab, så er securitisering i praksis et instrument, der i første omgang er forbeholdt de større danske banker. Når de største banker har fået erfaringer og struktureret modeller herfor, kan man forestille sig, at securitisering også kan blive udbredt blandt mindre banker.

Endvidere er det en forudsætning for at kunne foretage en securitisering, at den refinansierende virksomhed har aktiver af en vis kvalitet. Hvis der er tale om aktiver i form af udlån, og den generelle kreditkvalitet af kunderne er meget ringe, kan en konsekvens heraf være, at det ikke er muligt at finde investorer til de udstedte obligationer, da sikkerheden bag disse obligationer er for svag.

I Østjysk Bank-casen er det vores opfattelse på baggrund af finanstilsynets redegørelser, påbud mv., at kvaliteten af store dele af bankens erhvervslån var af en kvalitet, der ikke var fordrende for securitiseringstransaktioner. Herudover vurderes det, at mængden af ensartede aktiver var for lille til, at en securitisering kunne "svare sig" i rentabilitetsmæssig forstand.

Ser man derimod på securitisering som redskab til krisehåndtering for større banker, der besidder tilstrækkelige ensartede aktiver, og som er i stand til at foretage tilpas store transaktioner, således omkostningerne hertil fylder mindre relativt til værdien af securitiseringen, så bliver disse arrangementer væsentlig mere interessante. Dette er der flere argumenter for. Først og fremmest er det vores vurdering, at der er et marked for disse investeringsprodukter. Dette ses bl.a. af allerede bestående handel med hhv. CDS, ABS og realkreditsystemet. Investorer, der

investerer i SPV'ets udstedte obligationer, får sikkerhed i alle de securitiserede aktiver som helhed og ikke blot et bestemt lån. Dermed opnår investor differentiering i sikkerhedsmassen, hvilket medfører, at risikoen spredes. Kombineret med en kreditvurdering af sikkerhederne samt udtalelser omkring holdbarheden af de forskellige trancher, så har investor et godt beslutningsgrundlag, hvilket er en afgørende faktor for eksistensen af markedet for denne typer værdipapirer. Endvidere er der som nævnt tale om direkte reduktion af risikovægtede eksponeringer, hvorfor en securitiseringstransaktion reducerer behovet for egentlig kernekapital i kapitalprocentberegningen. Ydermere opnår den eksponeringsleverende bank også likviditet, såfremt der foretages en traditionel securitisering, mens der udelukkende er tale om en reduktion af risikovægtede eksponeringer ved en syntetisk securitisering. Herudover giver traditionel securitisering en bank mulighed for at overdrage lån, som eksempelvis på grund af intens priskonkurrence genererer en beskedent rentemarginal og på den måde skabe luft i kapitalopgørelsen til, at banken kan indgå nye lån med kunder, hvor rentemarginalen er mere fordelagtig.

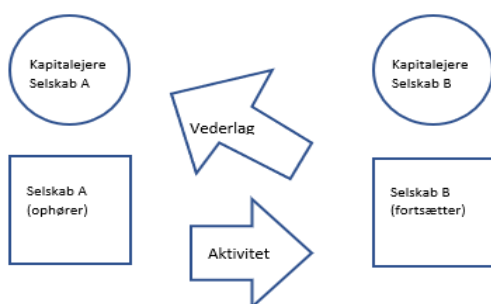
7 Sammenlægning med andet pengeinstitut

En sammenlægning er et FIL-overbegreb, som omfatter både fusion og virksomhedsoverdragelse (tilførsel af aktiver).²⁰⁹ Det er en løsning, der for kriseramte banker ofte vil medføre, at den ”gamle” bank ophører, mens driften føres videre hos en stærkere bank. Derfor adskiller dette redskab sig fra andre redskaber som eksempelvis en kapitalforhøjelse ved, at banken efterfølgende er væk, og man dermed ikke kan måle effekten af dette redskab på bankens kapitalprocent.

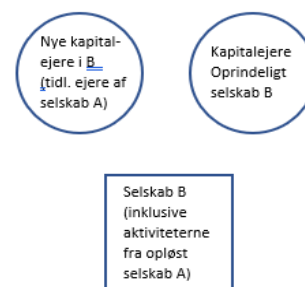
Dette afsnit vil forklare, hvordan en sammenlægning mellem pengeinstitutter forløber, og analysere på, hvilke konsekvenser en sammenlægning har for de involverede parter. Udgangspunktet vil være selskabslovens (SL) og fusionsskattelovens (FUL) regelsæt, som efterfølgende overbygges med FIL’s særregler. Afsnittet vil analysere på de skattemæssige og selskabs-/FIL retlige konsekvenser af en sammenlægning.

7.1 Fusion

Ved en fusion sammensmeltes to kapitalselskaber til ét selskab, hvor kapitalejerne i det eller de ophørende selskaber modtager vederlag herfor. Denne overdragelse af aktiver og passiver kan gennemføres uden kreditorernes samtykke (universalsuccession).²¹⁰ Dette er en undtagelse fra dansk ret i almindelighed, hvor debitorskifte kræver kreditorsamtykke.

Figur 16 - Proces for uegentlig fusion

Figur 17 - Resultat af uegentlig fusion

Overordnet findes der 2 typer fusioner; egentlig fusion og uegentlig fusion. Ved en egentlig fusion fortsættes aktiviteterne i et nystiftet selskab, hvilket medfører at begge indskydende selskaber ophører, mens aktiviteterne videreføres i et af fusionsselskaberne, når der er tale om

²⁰⁹ Peer Schaumburg-Müller og Erik Werlauff: Finansielle virksomheder – regler og rapportering, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. udgave, 2017, side 281

²¹⁰ SL § 236

en uegentlig fusion.²¹¹ Koncerninterne fusioner kan være både lodrette og vandrette – og de lodrette kan gå i begge retninger. En omvendt lodret fusion vil opstå, hvis et moderselskab fusionerer med sit datterselskab, og aktiviteterne fortsætter i datterselskabet.²¹²

For at gennemføre en fusion skal selskaberne udarbejde en fusionsplan og en fusionsredegørelse. Fusionsplanen indeholder bl.a. en beskrivelse af vederlaget, tidspunktet for fusionens gennemførelse, udkast til vedtægter i det fortsættende selskab samt evt. særlige forhold vedrørende fusionen og aktierne. Fusionsplanen udarbejdes af fusionsparterne i fællesskab.²¹³ Hver enkelt fusionspart skal udarbejde en fusionsredegørelse til brug for behandlingen på generalforsamlingen i det enkelte selskab.²¹⁴ I en aktuel sag – den påtænkte fusion mellem Nordjyske Bank og Ringkjøbing Landbobank – blev den fælles fusionsplan og fusionsredegørelse offentliggjort i en selskabsmeddelelse den 8. maj 2018.²¹⁵

Fusionen kan gennemføres på baggrund af senest aflagte årsregnskab, medmindre fusionsplanen underskrives i årets andet halvår.²¹⁶ I så fald skal der udarbejdes en mellembalance, som skal revideres af en uafhængig ekstern revisor.

Derudover skal der udarbejdes en vurderingsberetning om apportindskud, såfremt der sker en kapitalforhøjelse i det fortsættende selskab, eller der stiftes et helt ny selskab. Af skattemæssige hensyn vederlægges aktionærerne i det ophørende selskab ofte primært med aktier i det fortsættende selskab, hvorfor der i praksis næsten altid vil være krav om en vurderingsberetning i en fusion, der inkluderer et selskab af Østjysk Banks størrelse.

I en selskabsretlig fusion gælder principperne for universalsuccession. Det betyder, at der kan ske debitorskifte uden kreditorsamtykke. Til gengæld skal der udarbejdes en vurderingsmands-udtalelse og en kreditorerklæring, der tager stilling til, hvorvidt kreditorernes stilling bliver forringet ved denne disposition. En negativ konklusion herpå vil tildele kreditorerne særlige rettigheder.

²¹¹ SL § 236, 1. og 2. pkt.

²¹² Erik Werlauff: "Selskabsret", 10. udgave, 2016, side 751

²¹³ Erik Werlauff: "Selskabsret", 10. udgave, 2016, side 753-755

²¹⁴ Erik Werlauff: "Selskabsret", 10. udgave, 2016, side 755-756

²¹⁵ Nordjyske Bank, selskabsmeddelelse nr. 12.2018, den 8. maj 2018.

²¹⁶ SL § 239, stk. 1. jf. FIL § 191 skal regnskabsåret for en bank følge kalenderåret.

Fusionsdokumenterne skal indsendes til Erhvervsstyrelsen senest 4 uger efter underskrivelsen.²¹⁷ Beslutningen om at gennemføre fusionen kan tidligst træffes 4 uger efter denne indsendelse.²¹⁸

I det fortsættende selskab kan beslutningen om gennemførelse af fusion træffes af det centrale ledelsesorgan, medmindre der skal foretages vedtægtsændringer i denne forbindelse udover ændring af selskabsnavn eller binavn.²¹⁹ I det ophørende selskab træffes beslutningen på generalforsamlingen.²²⁰ Der kræves dobbelt 2/3 flertal (§ 106 majoritet) i denne forbindelse.²²¹ Såfremt der er tale om en lodret fusion mellem et moderselskab og et helejet datterselskab, kan det centrale ledelsesorgan i det ophørende selskab dog træffe denne beslutning.²²²

Skattemæssige konsekvenser af en fusion

En fusion kan enten gennemføres skattepligtigt eller skattefrit. Såfremt fusionen gennemføres skattepligtigt, gælder de sædvanlige regler for beskatning af aktieavancer jf. Aktieavancebeskatningsloven. Reglerne om skattefri fusion skal findes i Fusionsskatteoven.

Når der gennemføres en fusion, og et selskab opløses for at blive videreført i et andet selskab, er der reelt tale om afståelse af aktierne i det ophørende selskab. Det provenu, selskabet efterlader, vil være likvidationsprovenuet, som aktionærerne kan modregne den oprindelige anskaffelsessum i, såfremt provenuet udloddes i samme kalenderår, som selskabet endeligt opløses.²²³

Såfremt det eller de ophørende selskaber udelukkende ejes af aktionærer, der er selskaber og besidder mindst 10% af kapitalen, vil disse aktier være skattefri for aktionæren²²⁴, hvorved en skattepligtig fusion ikke vil udløse beskatning hos aktionærerne. Denne undtagelse findes ikke for fysiske personer, som dermed vil blive berørt af en skattepligtig fusion.

Skattefriheden/-pligten gælder dog også i modsat tilfælde ved tab. Såfremt der opstår et tab, vil aktionærer, der er selskaber og ejer mindst 10% af kapitalen, ikke kunne trække tabet fra skattemæssigt, mens fysiske personer vil have et fradragsberettiget tab. I casen med Østjydsk Bank har værdiansættelsen af selskabet været så lav, at de fleste aktionærer ville realisere et tab ved

²¹⁷ SL § 244

²¹⁸ SL § 245

²¹⁹ SL § 247

²²⁰ SL § 246

²²¹ Erik Werlauff: "Selskabsret", 10. udgave, 2016, side 763

²²² SL § 252

²²³ LL § 16A, stk. 3, nr. 1

²²⁴ ABL § 4A

ophøret. Fysiske personers tab på børsnoterede aktier (som Østjyds Bank var) kan fradrages i gevinster på andre børsnoterede aktier.²²⁵

Når det ophørende selskabs aktiver og passiver overføres til fortsættende selskab, sker dette til dagsværdien på overdragelsestidspunktet. Anskaffelsessum og -tidspunkt i det fortsættende selskab fastsættes hertil. Det ophørende selskab beskattes af disse afståelser i forbindelse med likvidationen, hvorved den udskudte skat i selskabet realiseres.

Alternativet til en skattepligtig fusion er en skattefri fusion – som reelt blot er en metode til at udskyde skattebetalingen. Ved en skattefri fusion succederes der i anskaffelsessummerne, hvorved de aktier, der modtages som vederlag ved fusionen, blot træder i stedet for de oprindelige aktier i det ophørende selskab.

Successionen gælder ligeledes for de overdragne aktiver og passiver, som i det fortsættende selskab anses for at være anskaffet på det oprindelige anskaffelsestidspunkt og til den oprindelige anskaffelsessum. Den udskudte skat videreføres dermed.²²⁶

For at kunne gennemføre fusionen skattefrit er det et krav, at aktionærerne i det ophørende selskab vederlægges med aktier og evt. en kontant udligningssum.²²⁷ Alternativt var der ikke nogen aktier, de oprindelige anskaffelsessummer kunne videreføres i. Udligningssummen er en mulighed, fordi ombytningsforholdet i praksis sjældent kan gå op i hele aktier. Et aktuelt eksempel herpå er Nordjyske Bank og Ringkjøbing Landbobanks fusionsplaner, hvor ombytningsforholdet er fastsat til 1 RL-aktie for 2 NB-aktier. Herudover vederlægges aktionærerne i Nordjyske Bank med 18 kroner pr. 2 aktier (udligningssummen) for at få bytteforholdet til at gå op.²²⁸ Den kontante udligningssum beskattes som udbytte, såfremt aktionæren efterfølgende fortsat har aktier i det fortsættende selskab.²²⁹

Derudover stiller FUL krav til fusionsdatoen. For at kunne gennemføre en skattefri fusion skal fusionsdatoen være sammenfaldende med skæringsdatoen i det modtagende selskabsregnskabsår²³⁰ – i bankfusioner dermed altid pr. 1. januar. Dette krav viger dog ved ændring af sambeskatningskreds.

²²⁵ ABL § 13A

²²⁶ Erik Werlauff: Selskabsskatteret 2017/18, 19. udgave, Karnov Group 2017, side 527-528

²²⁷ FUL § 2

²²⁸ Nordjyske Bank A/S' selskabsmeddelelse nr. 09.2018 den 18. april 2018.

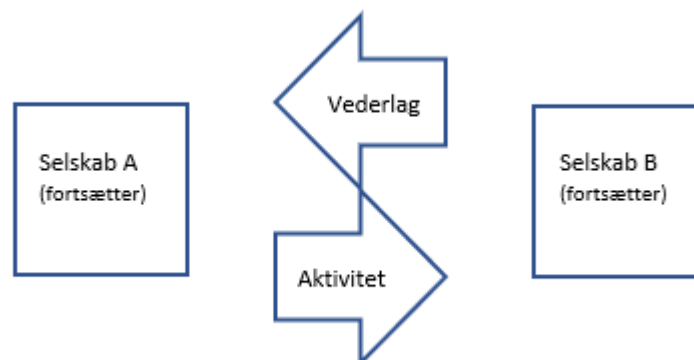
²²⁹ Erik Werlauff: Selskabsskatteret 2017/18, 19. udgave, Karnov Group 2017, side 530

²³⁰ SL § 5

En anvendelse af fusionsskattelovens regler om en skattefri fusion medfører, at skattemæssige underskud til fremførsel tabes for alle involverede selskaber.²³¹ Såfremt Østjysk Bank havde deltaget i en skattefri fusion, ville bankens fremførselsberettigede underskud dermed tabes. Det gør enhver skattefri omstrukturering med deltagelse af Østjysk Bank mindre interessant. Såfremt der er en udskudt skatteforpligtelse på aktiver, giver det derfor mening at gennemføre fusion skattepligtigt, hvorved en eventuel gevinst realiseret af Østjysk Bank vil kunne modregnes helt eller delvist i et skattemæssigt underskud, og det modtagende selskab vil kunne ”starte på en frisk”.

7.2 Virksomhedsoverdragelse (tilførsel af aktiver)

Ved en virksomhedsoverdragelse overføres hele selskabets aktivitet eller selvstændige dele heraf til et andet selskab. Indskydende selskab modtager et vederlag herfor. Dette er forskelligt fra en fusion, hvor kapitalejerne fra det indskydende selskab vederlægges, og det indskydende selskab ophører.

Figur 18 - Virksomhedsoverdragelse / tilførsel af aktiver

En virksomhedsoverdragelse er ikke en selskabsretligt defineret transaktion. Selskabsloven indeholder derfor ingen direkte betingelser herfor. Ledelsen i det overdragende selskab vil dermed kunne beslutte denne overdragelse, såfremt andet ikke er påkrævet i vedtægterne. Som et

²³¹ FUL § 9

resultat af en virksomhedsoverdragelse kan det dog være aktuelt for selskabet at ændre i vedtægterne – eksempelvis formålsparagraffen. I så fald vil en virksomhedsoverdragelse indirekte skulle vedtages på generalforsamlingen med dobbelt 2/3 flertal.²³²

Vederlaget til indskydende selskab kan enten være kontanter eller aktier. For at kunne gennemføre transaktionen skattefrit er det et krav, at det indskydende selskab udelukkende vederlægges med aktier.²³³ Skattemæssigt benyttes benævnelsen ”tilførsel af aktiver”. Det er ligeledes et krav, at der enten skal være tale om en gren af en virksomhed eller hele virksomheden. En gren af virksomheden defineres som aktiver og passiver i en selvstændig afdeling ud fra et organisationsmæssigt perspektiv. Det er et krav, at der skal være tale om en selvstændig enhed, der kan fungere ved egne midler.²³⁴ En bankfilial kunne opfylde disse krav.

Samtidig kræves det, at de involverede selskaber er hjemmehørende i en medlemsstat i EU og ikke anses for at være en transparent enhed ved beskatning her i landet²³⁵ – eksempelvis vil et partnerselskab ikke kunne deltage i en skattefri tilførsel af aktiver.

Den skattefrie tilførsel af aktiver kan gennemføres enten med eller uden tilladelse. Såfremt den foretages uden tilladelse, gælder der et ejertidskrav på 3 år fra anskaffelsen.²³⁶ Dette ejertidskrav skal forhindre skatteunddragelse. Det formodes, at såfremt der anmodes om tilladelse, vil den forventede ejertid indgå som et parameter, og tilladelsen kan eventuelt være betinget. Dette krav om tilladelse eller ejertid er en forskel fra fusionsreglerne, hvor sådan et krav ikke findes jf. gennemgangen i afsnit 7.1.

Præcis som ved en fusion kræver den skattefrie version, at skæringsdagen er sammenfaldende med det modtagende selskabs regnskabsår, medmindre der skiftes sambeskatningskreds. Derudover tabes et skattemæssigt underskud også ved en skattefri tilførsel af aktiver. Dermed vil Østjydsk Bank ikke kunne overdrage sine bankaktiviteter (skattefrit eller skattepligtigt) og derefter være modtager i en skattefri tilførsel af aktiver, hvor selskabet med sit store skattemæssige underskud tilføres en rentabel aktivitet, som herefter kan spare skatten. En sådan idé skal derfor

²³² SL § 106: ”Beslutning om ændring af vedtægterne er kun gyldig, hvis den tiltrædes af mindst 2/3 såvel af de stemmer, som er afgivet, som af den del af selskabskapitalen, som er repræsenteret på generalforsamlingen (...)”

²³³ FUL § 15 c, stk. 2, 1. pkt.

²³⁴ FUL § 15 c, stk. 2, 2. pkt.

²³⁵ FUL § 15 c, stk. 1, 1. pkt.

²³⁶ FUL § 15 c, stk. 1, 3. og 4. pkt.

enten ”fødes” i selskabet eller tilføres skattepligtigt. I en skattepligtig tilførsel med en lav overgangssum, vil SKAT have mulighed for at udfordre værdiansættelsen i en efterfølgende periode, hvilket vil give de involverede parter en uafdækket risiko på transaktionen.

7.3 Sammenlægning ifølge FIL

Som beskrevet i indledningen er ”sammenlægning” FILs overordnede term for virksomheds-overtagelse og fusioner. FIL har dog en række af særregler, som supplerer eller træder i stedet for de tidligere beskrevne selskabsretlige regler.

Erhvervsministeren skal give tilladelse til sammenlægning af finansielle virksomheder.²³⁷ Dette er en afgørende forskel fra almindelige selskaber, som kan vedtage en fusion på generalforsamlingen eller i bestyrelsen jf. ovenstående afsnit om fusioner. Denne tilladelse gives fra subjektive forhold, og Erhvervsministeren kan afvise en anmodning om sammenlægning, hvis sammenlægningen strider mod væsentlige samfundshensyn.²³⁸ Derudover indgår forhold som økonomi og organisation i vurderingen.²³⁹

En lang række selskabsretlige undtagelser finder ikke anvendelse ved sammenlægning af finansielle virksomheder. For en fusion kan hverken en fusionsredegørelse eller vurderingsmandens erklæring om kreditorernes stilling fravælges, uagtet at betingelsen om enighed mellem kapitalejerne er opfyldt.²⁴⁰

FIL stiller ikke krav, som påvirker de skattemæssige forhold i en fusion/virksomhedsoverdragelse direkte. I de skattefrie versioner, skal man dog være opmærksom på, at kapitalejerne i det indskydende selskab (eller det indskydende selskab ved virksomhedsoverdragelser) skal vederlæggendes med aktier, hvorfor man skal være opmærksom på tærsklerne for ejerskab af aktiekapital og stemmer. Såfremt indskydende part som følge af transaktionen opnår ejerskab over mere end 10% af aktiekapital/stemmerrettighederne i det modtagende selskab, skal selskabet på forhånd anmode om tilladelse hertil hos Finanstilsynet.²⁴¹ Dette gælder ligeledes, hvis tærsklerne 20%/33%/50% af kapitalen eller stemmerne overskrides.²⁴² Man må dog formode, at denne tilladelse opnås sammen med tilladelsen til sammenlægningen.

²³⁷ FIL § 204, stk. 1

²³⁸ FIL § 204, stk. 3

²³⁹ Peer Schaumburg-Müller og Erik Werlauff: Finansielle virksomheder – regler og rapportering, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. udgave, 2017, side 282

²⁴⁰ FIL § 204, stk. 4

²⁴¹ FIL § 61, stk. 1

²⁴² FIL § 61, stk. 1

Et vederlag bestående af aktier er ikke altid en fordel for en bank som følge af bankaktiers påvirkning på kapitalkravene (dette er uddybet i afsnit 2). Såfremt ejerandelen overstiger 10%, skal en andel heraf fratrækkes direkte i den egentlige kernekapital. Er ejerandelen under 10%, risikovægtes aktiebeholdningen som almindelige aktier – jf. standardmetoden vil vægtningen være 100%. Alternativet til vederlag i aktier er vederlag i form af likvider, som vægtes markant lavere jf. standardmetoden.

Det er vores opfattelse, at aktievederlaget vil blive betragtet som en væsentlig ulempe for banker i forbindelse med delvise virksomhedsoverdragelser (salg af filialer). Dette skyldes både CRR's regler for aktiebeholdninger i finansielle virksomheder, og de faste regler for skattefrie omstruktureringer, hvor især krav til skæringsdato og ejertidskrav ikke opfylder bankers behov for fleksibilitet.

7.4 Østjydsk Banks sammenlægning med Sparekassen Vendsyssel

Østjydsk Bank endte med at overdrage sine aktiviteter til Sparekassen Vendsyssel for derefter at indsende konkursbegæring. Der er her tale om en virksomhedsoverdragelse. Østjydsk Bank overdrog størstedelen af sine aktiver og forpligtelser (efterstillede lån og egenkapital blev i det gamle selskab) til Sparekassen Vendsyssel for 50 mio. kr. På dagen for selskabsmeddelelsen lukkede Østjydsk Bank A/S aktien i kurs 0,678. Markedsværdien var dermed 60,6 mio. kr.²⁴³

Jf. halvårsrapporten pr. 30. juni 2017 var bankens egenkapital opgjort til 306 mio. kr., mens efterstillet kapital i øvrigt udgjorde 200 mio. kr. I forbindelse med Finanstilsynets besøg i efteråret 2017 blev udlån nedskrevet med 132 mio. kr. Egenkapitalen vil isoleret set herefter udgøre 174 mio. kr.

Sparekassen Vendsyssel købte alle aktiver og alle forpligtelser ekskl. efterstillet gæld. Netto-værdien af disse jf. halvårsrapport udgjorde 506 mio. kr. Efter nedskrivning udgjorde disse 374 mio. kr. Disse aktiviteter sælges for 50 mio. kr., hvilket medfører en reduktion af egenkapitalen med 324 mio. kr. Egenkapitalen er herefter negativ med 150 mio. kr. Dette regnestykke forudsætter, at resultatet for 2. halvår var kr. 0, når der ses bort fra Finanstilsynets nedskrivning.

Sparekassen Vendsyssel har dermed værdiansat Østjydsk Bank A/S til -150 mio. kr., og har efterfølgende frasagt sig overtagelse af efterstillet gæld på 200 mio. kr., hvorved Østjydsk Bank

²⁴³ 89.400.000 aktier x kurs 0,678 = kr. 60.613.200. Antal aktier oplyses i årsrapporten for 2016 i note 29 "Aktiekapital". Kursen er lokaliseret på www.euroinvestor.dk

A/S blev vederlagt 50 mio. kr. for aktiviteterne. Der kan være flere årsager hertil – bl.a. at 173 mio. af disse var statslige kapitalinstrumenter, som var forrentet med 11,15%.²⁴⁴ Til sammenligning forrenter Sparekassen Vendsyssel sine efterstillede kapitalinstrumenter med 5,3%-8,4%.²⁴⁵ En anden mulig årsag kunne være, at Østjydsk Bank i modsat fald skulle have betalt Sparekassen Vendsyssel for at overtage aktiviteterne.

Eftersom vederlaget består af kontanter, opfyldes betingelsen for en skattefri tilførsel af aktiver ikke jf. tidligere afsnit herom. Dermed indgår de tilkøbte aktiver og forpligtelser i Sparekassen Vendsyssel til dagsværdien på overdragelsestidspunktet i stedet for den oprindelige anskaffelsessum. Dermed realiseres den udskudte skat i Østjydsk Bank.

En virksomhedsoverdragelse af dette omfang vil kræve en ændring af vedtægternes formålsparagraf jf. SEL. Eftersom Østjydsk Bank på dette tidspunkt opfyldte definitionen på ”nødlidende”, gjaldt FILs kapitel 16 om krisehåndtering i denne situation. Som beskrevet i afsnittet ”Krisehåndtering” vil bankens bestyrelse kunne indgå aftale med et andet pengeinstitut (i dette tilfælde Sparekassen Vendsyssel) om overdragelse af virksomheden på betingelse af, at Erhvervsministeren kan godkende denne sammenlægning.²⁴⁶ Samtidig skal bestyrelsen redegøre for denne transaktion over for generalforsamlingen. Såfremt der på generalforsamlingen ikke træffes beslutning om igangsætning af andre tiltag, der vil kunne medføre, at banken opfylder kapitalkravene (eksempelvis en kapitalforhøjelse), vil aftalen stå ved magt.²⁴⁷

Jf. afsnit 3 var der dog blot tale om en ”orienterende” generalforsamling, hvor det ikke var muligt at træffe anden beslutning. Bestyrelsen for Østjydsk Bank havde lovhjemmel til dette, fordi de påregnede at blive insolvente.²⁴⁸ Forventningen om at blive insolvent kan have grund i, at Finanstilsynet kan inddrage bankens tilladelse til at drive bank, såfremt kapitalkravene ikke overholdes.²⁴⁹ Såfremt bankens tilladelse inddrages, vil Østjydsk Bank ikke længere have lov til at modtage indlån, og disse vil derfor forfalde øjeblikkeligt. Dette vil med overvejende sandsynlighed medføre, at Østjydsk Bank bliver insolvente. Samtidig ser vi dog et paradoks i, at Østjydsk Bank kan undlade at indhente generalforsamlingens godkendelse på den afgørende

²⁴⁴ Østjydsk Bank A/S’ årsrapport 2016, note 28

²⁴⁵ Sparekassen Vendsyssels årsrapport for 2017, note 25

²⁴⁶ FIL § 246, stk. 1

²⁴⁷ FIL § 246, stk. 2

²⁴⁸ FIL § 247

²⁴⁹ FIL § 224, stk. 1, nr. 2

disposition, som resulterer i insolvensen, hvorved kriteriet for undtagelsesbestemmelsen opfyldes. Man må dog formode, at Finanstilsynet har været inde over denne vurdering, hvorved man har sikret sig tilstrækkelige juridiske argumenter for at undtagelsesbestemmelsen opfyldes, og en orienterende generalforsamling var tilstrækkelig. Som en del af denne vurdering indgår det med stor sandsynlighed, at banken gentagende gange været i genopretning, og ifølge Finanstilsynets inspektionsrapport fra januar 2018 var banken i hele 2017 i brud med kapitalbevaringsbufferen.

7.4.1 Alternativet til virksomhedsoverdragelsen – fusion

Inden for sammenlægning vil alternativet til en virksomhedsoverdragelse med Sparekassen Vendsyssel som modtagende part være en fusion med Sparekassen Vendsyssel som modtagende part. Der er dog flere forhold, der gør, at denne fusion ikke var en mulighed efter vores vurdering.

I denne konkrete situation har Sparekassen Vendsyssel værdiansat Østjydsk Bank til -150 mio. kr. I en fusion overdrages ”aktiver og forpligtelser som helhed”,²⁵⁰ hvorfor man ikke ville kunne udelade de efterstillede gældsinstrumenter fra transaktionen. Sædvanligvis modtager kapital-ejerne i det indskydende selskab et vederlag herfor, men eftersom handelsværdien er negativ, vil Østjydsk Bank A/S’ aktionærer blive ”vederlagt” med en regning på 150 mio. kr, som skulle betales til Sparekassen Vendsyssel. Ved en almindelig fusion stiger det modtagende selskabs markedsværdi som et resultat af sammenlægningen. Værdistigningen modsvarer handelsværdien af det indskudte selskab og tilfalder de kapitalejere, der ejede det indskydende selskab. Såfremt den aftalte værdiansættelse lægges til grund, vil de nye aktier blive udstedt til en negativ værdi – og dermed en underkurs, hvilket ikke er tilladt jf. SL.²⁵¹

Selv hvis vi forudsatte, at SL tillod dette, vil det i praksis være meget svært at gennemføre. I så fald ville Østjydsk Banks aktionærer nemlig hverken modtage kontanter eller aktier, hvorved de i sandhed ville kaste yderligere gode penge efter dårlige. Betalingen ville øge aktionærernes tab og tilmed påvirke deres likviditet. For de kapitalejere, der er personer, vil dette ligeledes blot medføre, at tabet på aktierne stiger, og eftersom der er tale om børsnoterede aktier, vil disse kun kunne modregnes i fremtidige gevinster på børsnoterede aktier.²⁵² Som følge af dette anser

²⁵⁰ SL § 235, 1. pkt.

²⁵¹ SL § 31

²⁵² ABL § 13 A

vi det som værende højst usandsynligt, at Østjydsk Bank A/S' generalforsamling havde godkendt en fusion til den anvendte værdiansættelse.

En fusion i Østjydsk Banks tilfælde havde også taget længere tid end den valgte virksomheds-overdragelse. Jf. FILs kapitel 16 om krisehåndtering gælder der ingen undtagelsesbestemmelser for hurtig ekspedition af en fusion som eksempelvis muligheden for en ”orienterende generalforsamling” jf. FIL §247. Til gengæld kan et værdiansættelsesnævn på opfordring af én af fusionsparterne tage stilling til den skattemæssige værdi af aktiver og forpligtelser med henblik på at ”låse” disse værdier, således processen kan afsluttes.²⁵³ Værdiansættelsesnævnet har 5 hverdage hertil.²⁵⁴ Derfor ligger selskabslovens krav til formalia og tidsramme ligeledes til grund for en fusion med deltagelse af en nødlidende bank. Det indebærer eksempelvis at fusionen tidligst kan vedtages 4 uger efter fusionsdokumenterne er indsendt.²⁵⁵

Ydermere vil en fusion medføre universalsuccession i det fortsættende selskab, hvilket man må formode, har vægtet negativt i en eventuel fusion-partners vurdering af denne case. Som det afspejles i afsnit 3, har Østjydsk Bank haft problemer i en lang periode, og det er ikke utænkeligt, at der vil kunne opstå tvister på baggrund af bankens ageren i den periode. Såfremt en fusion gennemføres og universalsuccessionen dermed anvendes, vil sådanne krav kunne stilles over for transaktionens fortsættende selskab – i dette tilfælde Sparekassen Vendsyssel.

Afslutningsvis skal det pointeres, at den konkrete sammenlægningspartner – Sparekassen Vendsyssel – er en garant-sparekasse. Det er dermed en selvejende enhed i modsætning til et kapitalselskab som Østjydsk Bank A/S. Det er ikke muligt at fusionere en sparekasse og en bank, uden først at gennemføre en omdannelse af sparekassen til et sparekasse-aktieselskab. Dette element komplicerer de fusionsplaner, Østjydsk Bank kunne have haft med sparekasser – herunder Sparekassen Vendsyssel. Medmindre Sparekassen Vendsyssel har en langsigtet strategi om at fusionere med henblik på ekspansion, anser vi det for værende usandsynligt, at Sparekassen Vendsyssel ville gennemføre en så omfattende omstrukturering blot for at overtage Østjydsk Bank.

²⁵³ FIL § 245, stk. 1

²⁵⁴ FIL § 245, stk. 4

²⁵⁵ SL § 245 – jf. denne bestemmelse er ikke omfattet af FIL § 204, stk. 4's liste over selskabslovsbestemmelser, der ikke finder anvendelse på fusioner af finansielle virksomheder.

Sparekassers omdannelse til sparekasseaktieselskaber

Sparekasser er selvejende enheder, som ikke kan fusionere med kapitalselskaber som eks. Østjydsk Bank A/S. Derfor skal sparekassen omdannes til et såkaldt "sparekasseaktieselskab". Reglerne herfor fremgår af FIL §§207 og 211, som skitserer 2 løsningsmodeller. Det er også muligt at anvende en kombination af de to modeller.

Fondsmodellen, FIL § 207 (med yderligere krav i FIL §§ 208-209)

Ved brug af fondsmodellen stiftes der et aktieselskab, som får tilladelse til at drive pengeinstitut. Stiftelsen af aktieselskabet sker ved apportindskud af sparekassens aktiver og passiver til dagsværdi. Til gengæld herfor modtager sparekassen aktier, som overdrages til en erhvervsdrivende fond.²⁵⁶ Denne fond bliver dermed aktionær i det nystiftede sparekasseselskab. Sparekassen opløses herefter med det påkrævede flertal i repræsentantskabet. Garantkapitalen kan ikke fortsætte med at eksistere i et aktieselskab. Derfor skal alle garantier tilbydes ombytning af deres garantbeviser til markedsværdi til aktier i sparekasseaktieselskabet eller kontant indlæsning – evt. en kombination heraf med henblik på at få bytteforholdet til at gå op.²⁵⁷ Ved brug af fondsmodellen vil den fremtidig ejerkreds dermed bestå af dels den erhvervsdrivende fond og dels de tidligere garantier, som har valgt at ombytte deres garantbeviser til aktier.

Indkapslingsmodellen, FIL § 211 (med yderligere krav i FIL §§ 212-213)

Indkapslingsmodellens første step er lig fondsmodellens. I stedet for at overdrage aktier til en erhvervsdrivende fond, indkapsles denne værdi (dagsværdien af aktiver fratrukket forpligtelser) som en bunden reserve på sparekasseaktieselskabets egenkapital.²⁵⁸ Ejerkredsen består derfor efterfølgende udelukkende af de garantier, som har valgt at ombytte sine garantbeviser til aktier. Sparekasserereserven går videre i tilfælde af sparekasseaktieselskabets fusion med et andet selskab.²⁵⁹ Sparekasserereserven kan kun nedbringes som følge af underskudsdækning og kan ikke anvendes til udlodning.²⁶⁰

²⁵⁶ FIL § 207, stk. 1

²⁵⁷ FIL § 208, stk. 2

²⁵⁸ FIL § 211

²⁵⁹ FIL § 212, stk. 3

²⁶⁰ FIL § 212, stk. 1

7.5 Vurdering af sammenlægning som løsning i kriseramte banker

Sammenlægning er et FIL begreb, der dækker over både en fusion og en virksomhedsoverdragelse, som kendes fra ”almindelige” selskaber. FIL suspenderer en del af de undtagelser, som selskabsloven åbner op for herunder fravalg af fusionsplan eller vurderingsmandsudtalelse om kreditorernes stilling. Samtidig kræver FIL Erhvervsministeriets godkendelse af en sammenlægning af pengeinstitutter. Skattemæssigt er der mulighed for at gennemføre begge typer sammenlægning skattefrit eller skattepligtigt. De skattefrie muligheder indebærer dog, at vederlaget primært skal være aktiebaseret. Ved en fusion skal kapitalejerne i det ophørende selskab derfor modtage aktier i det fortsættende selskab, for at transaktionen kan anses for at være skattefri, mens det indskydende selskab – i forbindelse med en virksomhedsoverdragelse – skal modtage aktier i det fortsættende selskab. Det er vores opfattelse, at fusioner oftest gennemføres skattefrit (som den aktuelle Ringkjøbing Landbobank/Nordjyske Bank fusion), mens virksomhedsoverdragelser oftest er skattepligtige, hvorved indskydende selskab vederlægges kontant. Dette kunne eksempelvis være i forbindelse med filial-salg eller ved Østjydsk Banks overdragelse af aktiver og ikke-efterstillede forpligtelser til Sparekassen Vendsyssel.

Sammenlægninger adskiller sig fra kapitalforhøjelser og balanceslankning ved securitisering på den afgørende måde, at man i højere grad er afhængig af eksterne faktorer. En kapitalforhøjelse kan gennemføres ved en rettet emission til en storaktionær via en generalforsamlingsbeslutning, mens en fusion eller en virksomhedsoverdragelse kræver en partner/køber. Det gør alt andet lige processen mere uforudsigelig og kompliceret.

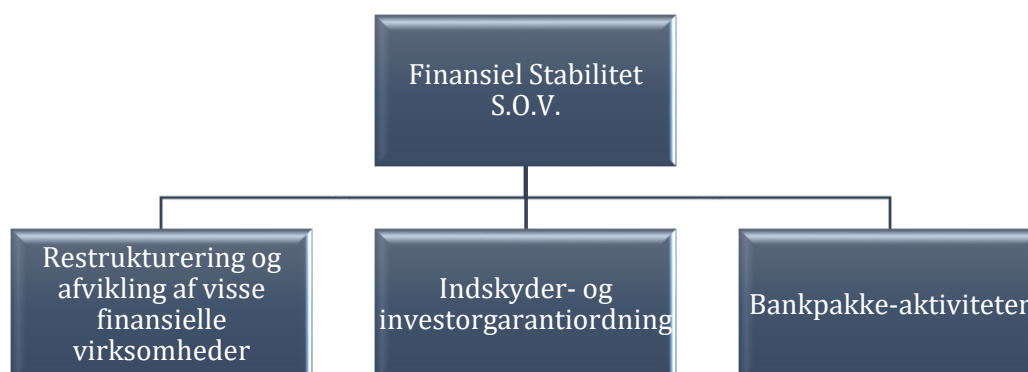
En kriseramt bank – som Østjydsk Bank – vil sjældent være det fortsættende/modtagende selskab i en sammenlægning, hvorfor det ikke giver mening at måle effekten heraf på Østjydsk Banks kapitalprocenter. Østjydsk Bank vil som resultat heraf ophøre med at eksistere på den ene eller anden måde. Den gennemførte transaktion, hvor Østjydsk Bank overdrog aktiver og ikke-efterstillede forpligtelser til Sparekassen Vendsyssel, medfører alt andet lige en lavere kapitalprocent hos Sparekassen Vendsyssel, eftersom der overføres eksponeringer og forpligtelser, men ingen kapitalgrundlagsinstrumenter. Dermed vil kapitalprocents-tælleren stige, uden nævneren påvirkes. Man må dog forvente, at Sparekassen Vendsyssel har haft dette med i sine overvejelser og har en plan for, hvorledes man kan opnå synergier, således at de købte aktiviteter fra Østjydsk Bank kan bidrage positivt i sparekassen.

Inden for sammenlægninger og nødlidende banker er der en høj grad af fleksibilitet i forhold til at gennemføre virksomhedsoverdragelser, eftersom dette i ekstreme tilfælde – som Østjysk Bank var – kan gøres uden generalforsamlingens forudgående godkendelse. Denne fleksibilitet findes ikke for fusioner, hvilket gør en fusion til et redskab, der i højere grad er forebyggende og kan anvendes af sektorens spillere til strategisk konsolidering (eks. Ringkjøbing Landbobank og Nordjyske Bank).

I de skattefrie sammenlægningsvarianter er der ikke store likviditetstræk, fordi indskydende part primært vederlægges med aktier og skattebetalingen udskydes. Dette ses eksempelvis i Ringkjøbing Landbobank/Nordjyske Bank fusionen. I den konkrete case med Østjysk Bank, har parterne valgt en skattepligtig løsning, hvorved alle aktiver og forpligtelser realiseres i den gamle ”Østjysk Bank-skal”, og aktionærerne heri efterfølgende får opgjort boet. I den konkrete case har det ikke været nødvendigt for de gamle aktionærer at stille med ny likviditet, men i andre tilfælde, hvor den skattepligtige transaktion vælges, kan der være tale om en likviditetstung proces, eftersom der realiseres betalbar skat i det indskydende selskab, og det modtagende selskab betaler med kontanter.

8 Finansiell Stabilitet og finansiell stabilitet

I oktober 2008, én måned efter Lehmann Brothers indsendte konkursbegæring,²⁶¹ blev Finansiell Stabilitet stiftet. Formålet med Finansiell Stabilitet var og er at medvirke til at sikre finansiell stabilitet i Danmark primært ved at videreføre kriseramte pengeinstitutter, som ikke selv er i stand til at køre videre og ikke kan finde en privat løsning – eksempelvis som i Østjysk Bank.²⁶² I starten var Finansiell Stabilitet dog kun tiltænkt en midlertidig rolle i det danske samfund,²⁶³ men den 1. juni 2015 blev Finansiell Stabilitet omdannet fra et aktieselskab til en selvstændig offentlig virksomhed (S.O.V.) og blev dermed af blivende karakter.²⁶⁴ Omdannelsen skete som følge af, at der på denne dato trådte en ny lov i kraft,²⁶⁵ som medførte nye opgaver og beføjelser til Finansiell Stabilitet i egenskab af afviklingsmyndighed. Omdannelsen er hjemlet i samme lov og heraf fremgår også, at den selvstændige offentlige virksomhed Finansiell Stabilitet viderefører den hidtil drevne virksomhed med tilhørende aktiver og passiver i Finansiell Stabilitet A/S samt alle rettigheder og forpligtelser.²⁶⁶ I dag rummer Finansiell Stabilitet overordnet tre særskilte ben:²⁶⁷

Figur 19: Oversigt over strukturen for afdelingen Finansiell Stabilitet og finansiell stabilitet

I det følgende vil vi gennemgå Finansiell Stabilitets rolle i relation til kriseramte banker samt indholdet i de tre oven for viste ben.

²⁶¹ <http://dm.epiq11.com/#/case/LBH/info>

²⁶² "Om Finansiell Stabilitet", fra Finansiell Stabilitets hjemmeside www.finansiellstabilitet.dk, anvendt den 27. maj 2018.

²⁶³ "Finansiell Stabilitets aftale om salg af Andelskassen J.A.K. Slagelse til Netfonds Holding AB bliver ikke gennemført, og der påbegyndes afvikling af andelskassen", Meddelelse fra Finansiell Stabilitet den 31. oktober 2016, bragt på www.finansiellstabilitet.dk

²⁶⁴ "Finansiell Stabilitet omdannes til en selvstændig offentlig virksomhed", meddelelse fra Finansiell Stabilitet den 1. juni 2015, bragt på www.finansiellstabilitet.dk

²⁶⁵ RAL § 78

²⁶⁶ RAL §§ 60 og 63

²⁶⁷ "Restrukturering og afvikling af visse finansielle virksomheder", beskrivelse fra www.finansiellstabilitet.dk

8.1 Restrukturering og afvikling af visse finansielle virksomheder

Med ovenfor nævnte lov, som trådte i kraft den 1. juni 2015, fik Finansiell Stabilitet en række muligheder for at gribe ind i kriseramte pengeinstitutter herunder muligheden for at afvikle instituttet. For at kunne igangsætte en afvikling, skal følgende betingelser jf. Finansiell Stabilitets vurdering være opfyldt:²⁶⁸

- 1) Finanstilsynet har meddelt Finansiell Stabilitet, at det pågældende institut er nødlidende (defineret i afsnit 4)
- 2) Finanstilsynet har meddelt Finansiell Stabilitet, at andre muligheder til håndtering af virksomheden er udtømte
- 3) Offentlighedens interesse nødvendiggør iværksættelse af en eller flere afviklingsforanstaltninger

Finansiell Stabilitet skal med andre ord først træde til, når absolut alle andre tænkelige løsninger er forsøgt og har fejlet jf. pkt. 2 ovenfor. Kan det kriseramte pengeinstitut løse sine udfordringer ved hjælp af eksempelvis en kapitalforhøjelse, en sammenlægning eller ved at nedbringe sine eksponeringer, skal dette altså gå forud for en eventuel indgriben fra Finansiell Stabilitet. Derudover vil Finansiell Stabilitet udelukkende gribe ind, såfremt det er i offentlighedens interesse. Det er først i pkt. 3, at Finansiell Stabilitet skal foretage en vurdering, i og med at de to første punkter er objektive set fra Finansiell Stabilitets vinkel (skal blot underrettes af Finanstilsynet). Vores vurdering er, at nødlidende pengeinstitutter i langt de fleste tilfælde vil have offentlighedens interesse, og vi vil derfor forvente, at pkt. 3 ikke er af væsentlig karakter i forhold til Finansiell Stabilitets afgørelse, når først pkt. 1 og 2 er opfyldt.

Såfremt Finansiell Stabilitet vurderer, at en indgriben er nødvendig jf. ovenfor, vil den søge at afvikle det pågældende institut efter nogle bestemte mål herunder:²⁶⁹

- At sikre videreførelse af kritiske funktioner, hvis opgør kan forventes at forstyrre den finansielle stabilitet
- At undgå betydelige negative konsekvenser for den finansielle stabilitet navnlig ved at forebygge spredning
- At beskytte offentlige midler ved at minimere afhængigheden af ekstraordinær offentlig finansiell støtte

²⁶⁸ RAL § 4, stk. 1

²⁶⁹ RAL § 5

- At beskytte indskydere og investorer
- At beskytte kunders midler og aktiver

Selvom ovenstående rækkefølge ikke officielt er i prioriteret rækkefølge, er det efter vores mening ikke tilfældigt, at de første to punkter omhandler den finansielle stabilitet. Formålet med at stifte Finansiell Stabilitet i forbindelse med finanskrisen var netop at opsætte et værn mod, at en finansiell krise kunne sprede sig som ringe i vandet. Efter de to punkter omhandlende finansiell stabilitet nævnes, at afviklingen som udgangspunkt skal foregå uden, at dette koster staten penge, hvilket bl.a. søges sikret gennem oprettelsen af Afviklingsformuen, en finansieringsordning administreret af Finansiell Stabilitet. Afviklingsformuen kan anvendes når Finansiell Stabilitet udøver sine beføjelser. Størrelsen på formuen svarer til 1% af de indskud i pengeinstitutter, som er dækket jf. § 9, stk. 1 og § 10 i lov om en indskyder- og investorgarantiordning. Afviklingsformuen opbygges ved at opkræve bidrag fra de omfattede virksomheder (pengeinstitutter mv.).²⁷⁰ Af eksempler på anvendelsesmuligheder kan nævnes følgende:²⁷¹

- Garantere aktiver og forpligtelser i virksomheden under afvikling
- Købe aktiver i virksomheden under afvikling
- Udbetale kompensation til kapitalejere eller kreditorer (såfremt de har lidt større tab end ved konkursbehandling af virksomheden)

Når Finansiell Stabilitet igangsætter en afviklingsproces, skal den anvende de redskaber, der bedst egner sig til at opfylde afviklingsmålene. For at forberede disse beslutninger, skal Finansiell Stabilitet for alle pengeinstitutter mv. udarbejde en afviklingsplan, som vedtages af Finanstilsynet.²⁷² Afviklingsplanen indeholder redegørelse for de mulige afviklingsmetoder, der kan anvendes, og er dermed udgangspunktet for Finansiell Stabilitets fremgangsmåde i tilfælde af, at de er nødt til at træde til.²⁷³ Finansiell Stabilitets redskaber i forbindelse med afvikling omfatter bl.a. følgende:²⁷⁴

- Overtagelse af kontrollen med virksomheden
- Helt eller delvist salg af virksomheden
- Overføre hele eller dele af virksomheden til et datterselskab til Finansiell Stabilitet

²⁷⁰ RAL §§ 56, 57 og 58

²⁷¹ RAL § 59

²⁷² FIL § 259

²⁷³ RAL § 12, stk. 3

²⁷⁴ ”Restrukturering og afvikling af visse finansielle virksomheder”, beskrivelse fra www.finansiellstabilitet.dk

- Nedskrivning og konvertering af relevante kapitalinstrumenter
- *Bail-in*

Hjemlen til hhv. virksomhedssalg, videreførelse i broinstitut, nedskrivning af relevante kapitalinstrumenter, overtagelse af kontrol samt *bail-in* findes i den førnævnte lov.²⁷⁵

Ved overtagelse af kontrollen får Finansiell Stabilitet alle de beføjelser, der normalt er tillagt kapitalejere og bestyrelse. Dermed kan Finansiell Stabilitet frit afhænde aktiver mv. i det pågældende institut. Kontrollen overtages enten direkte eller indirekte via en eller flere udpegede personer i form af administratorer.²⁷⁶ Finansiell Stabilitet vil naturligt nok forsøge at sælge de dele af virksomheden, som den kan, men eftersom virksomhedsoverdragelse mv. også er en del af den krisehåndtering og tidlige indgriben, som foregår inden Finansiell Stabilitet kommer ind over, er denne mulighed ikke særlig sandsynlig, vurderer vi. I stedet må det forventes, at Finansiell Stabilitet nedskriver og konverterer alle kapitalinstrumenter og fører instituttet videre som et datterselskab til Finansiell Stabilitet.

Et eksempel på dette fandt sted den 5. oktober 2015, hvor Finansiell Stabilitet overtog kontrollen med Andelskassen J.A.K. Slagelse. I den forbindelse annullerede Finansiell Stabilitet andelskapitalen samt nedskrev øvrige kapitalinstrumenter til 0, og samtidig blev ejerskabet af andelskassen overtaget af et broinstitut, som var et nystiftet og 100% ejet datterselskab til Finansiell Stabilitet.²⁷⁷

Derudover besluttede Finansiell Stabilitet at foretage *bail-in* til tabsabsorbering på alle øvrige forpligtelser (både efterstillede, som ikke kunne nedskrives eller konverteres, samt ikke-efterstillede forpligtelser) dog ikke de forpligtelser, som er undtaget *bail-in*.²⁷⁸ For at kunne foretage disse nedskrivninger er det et krav, at der foretages en værdiansættelse af instituttets aktiver og passiver, som er rimelig, forsigtig og realistisk. Derudover skal værdiansættelsen være uafhængig.²⁷⁹

²⁷⁵ RAL §§ 15-28

²⁷⁶ RAL §§ 15 og 16

²⁷⁷ "Finansiell Stabilitet overtager kontrollen med Andelskassen J.A.K. Slagelse", meddelelse fra Finansiell Stabilitet den 5. oktober 2015, bragt på www.finansiellstabilitet.dk

²⁷⁸ RAL § 25

²⁷⁹ RAL § 6, stk. 1

I tilfældet med Andelskassen J.A.K. Slagelse gjorde Finansiell Stabilitet brug af muligheden for at udarbejde en midlertidig værdiansættelse.²⁸⁰ Da den endelige vurdering blev udarbejdet, bekræftede denne, at de foretagne dispositioner mht. nedskrivning og *bail-in* måtte anses for endelige, da tabene var så store i andelskassen, at der ikke var dækning til hverken andelskapital, efterstillet gæld eller ikke-efterstillet gæld.²⁸¹ I den efterfølgende periode forsøgte Finansiell Stabilitet at sælge andelskassen og lykkedes også med at indgå aftale med et svensk selskab. Ca. et år efter at Finansiell Stabilitet overtog kontrollen, nærmere bestemt den 31. oktober 2016, viste det sig dog ikke muligt at gennemføre salget, da det svenske selskab ikke havde modtaget godkendelse til at købe virksomheden. Finansiell Stabilitet valgte derfor at videreføre andelskassen selv med henblik på hurtigst muligt at kunne indlevere banklicensen til Finanstilsynet.²⁸²

I samme meddelelse blev det annonceret af Finansiell Stabilitet, at alle indlån samt aftaler om betalingskort mv. ville blive opsagt, og at der ville ske en forhøjelse af rentesatser på de udlån, som stadig resterede. Renteforhøjelse var en nødvendighed, for når Finansiell Stabilitet overtager et pengeinstitut og afvikler det via et datterselskab, er der en lang række forretningsmæssige krav, som der skal leves op til. Eksempelvis skal udlånsrenter og gebyrer befinde sig i det 10% højeste segment af det danske pengeinstitutmarked, hvilket beregnes på baggrund af Nationalbankens rentestatistik. Indlånsrenter skal tilsvarende befinde sig i det 10% laveste segment i det danske pengeinstitutmarked.²⁸³

Derudover er det væsentligt, at Finansiell Stabilitet udelukkende afvikler og ikke forsøger at forbedre rentabiliteten i sin portefølje ved at udvide forretningsomfanget, etablere nye kunde-forhold eller udvide eksisterende engagementer. Udvidelse af eksisterende engagementer kan således kun tillades, såfremt det er nødvendigt af hensyn til at bevare engagementets værdi. Under alle omstændigheder må en sådan udvidelse maksimalt udgøre 20% af det eksisterende lån og maksimalt 2,5% af långivers samlede låneportefølje. Tilmed skal kunders bevilgede kassekreditter nedbringes.²⁸⁴ Alt dette skal føre til, at datterselskabet til Finansiell Stabilitet A/S

²⁸⁰ RAL § 7

²⁸¹ ”Vurderingsrapport, årsrapport mv. for Andelskassen J.A.K. Slagelse under kontrol” meddelelse fra Finansiell Stabilitet den 29. april 2016, bragt på www.finansiellstabilitet.dk

²⁸² ”Finansiell Stabilitets aftale om salg af Andelskassen J.A.K. Slagelse til Netfonds Holding AB bliver ikke gennemført, og der påbegyndes afvikling af andelskassen”, Meddelelse fra Finansiell Stabilitet den 31. oktober 2016, bragt på www.finansiellstabilitet.dk

²⁸³ BEK nr 1139 af 28/09/2010 – Bekendtgørelse om afvikling af datterselskaber til Finansiell Stabilitet A/S samt betaling af risikopræmie, §§ 4 og 5

²⁸⁴ BEK nr 1139 af 28/09/2010 – Bekendtgørelse om afvikling af datterselskaber til Finansiell Stabilitet A/S samt betaling af risikopræmie, § 3

hurtigst muligt, og senest 5 år efter overdragelsesaftalens indgåelse, kan afvikle al aktivitet, som kræver licens til at drive pengeinstitut.

I tilfældet med Andelskassen J.A.K. Slagelse skete dette 31. maj 2017, hvor banklicensen blev indleveret og selskabet samtidig blev omdannet til et finansselskab med navnet FS Finans V A/S, hvori kun visse tilbageværende udlån resterede. At der, efter vores mening, er så skrappe regler omkring forretningsførelsen i de af Finansiell Stabilitet overtagne banker, skyldes reglerne om forbud mod statsstøtte i TEUF (EU-funktionstraktaten). Heraf fremgår det, at en stat ikke må yde konkurrenceforvridende statsstøtte,²⁸⁵ hvilket i denne sammenhæng er sikret opfyldt ved at indføre de meget konkrete og utvetydigt skrappe forretningsmæssige krav for bankaktiviteterne i Finansiell Stabilitet.

8.2 Indskyder- og investorgarantiordningen

Finansiell Stabilitet administrerer Garantiformuen, som har overtaget alle aktiver og passiver fra den tidligere Garantifond. Dette skete i forbindelse med omdannelsen af Finansiell Stabilitet til en selvstændig offentlig virksomhed pr. 1. juni 2015, hvor den tidligere Garantifond blev nedlagt, og Finansiell Stabilitet overtog administrationsansvaret for den nye Garantiformuen. Selvom Finansiell Stabilitet administrerer Garantiformuen, må denne ikke økonomisk sammenlægges med Finansiell Stabilitets øvrige forretningsområder, ligesom Finansiell Stabilitet ikke hæfter for Garantiformuens gæld, og Garantiformuen ikke hæfter for Finansiell Stabilitets gæld i øvrige forretningsområder.²⁸⁶

Jf. Garantiformuens hjemmeside er formålet med formuen at sikre dækning for kontante indskud samt tab ved manglende tilbagelevering af værdipapirer, såfremt en bank enten går konkurs eller indtræder i rekonstruktionsbehandling. For kontante indskud dækkes op til 100.000 euro pr. indskyder. Herudover er der nogle særregler for indskud, som dækkes med op til 150.000 euro pr. indskyder, fx summer modtaget for erstatning i henhold til lov for skader forvoldt ved kriminalitet mv. Derudover dækkes pensionsopsparingskonti fuldt ud.²⁸⁷ Har en investor lidt tab som følge af, at den pågældende bank ikke kan tilbagelevere værdipapirer, dækkes dette tab med op til 20.000 euro pr. investor.²⁸⁸ Med andre ord betyder ovenstående, at såfremt en bank går konkurs eller i rekonstruktion, så er Garantiformuen sat i verden for at sikre

²⁸⁵ TEUF art. 107

²⁸⁶ LBK nr 917 af 08/07/2015 – Bekendtgørelse af lov om en indskyder- og investorgarantiordning - § 1

²⁸⁷ LBK nr 917 af 08/07/2015 – Bekendtgørelse af lov om en indskyder- og investorgarantiordning - § 9

²⁸⁸ LBK nr 917 af 08/07/2015 – Bekendtgørelse af lov om en indskyder- og investorgarantiordning - § 11

de personer (både fysiske og juridiske), som har penge til at stå i banken, enten i form af et indlån eller i form af værdipapirer, som banken eventuelt ikke er i stand til at levere tilbage til investoren. Såfremt en bank er i krise, har Finansiell Stabilitet mulighed for på vegne af Garantiformuen at medvirke til afviklingen ved fx at garantere dækning af bankens ikke-efterstillede kreditorer.²⁸⁹ Dog medfører dette ikke, at Garantiformuen kan ende med at betale et beløb, som er højere, end hvis banken gik konkurs.²⁹⁰ Vi tolker derfor regelsættet som endnu en vej mod at sikre den finansielle stabilitet i Danmark.

Garantiformuen er opdelt i fire afdelinger; pengeinstitutafdelingen, realkreditafdelingen, fondsmæglerselskabsafdelingen og restruktureringsafdelingen. De tre førstnævnte afdelinger finansieres af hver afdelings tilsluttede enheder dvs. henholdsvis pengeinstitutter, realkreditinstitutter og fondsmæglerselskaber mv. Den fjerde afdeling, restruktureringsafdelingen, finansieres også af pengeinstitutter og har til formål at dække beløbene til afvikling af kriseramte pengeinstitutter.²⁹¹ Med garantiformuens opbygning og finansieringsform er det dermed sikret, at dækning af indskydere og investorer, når de opfylder betingelserne, sker via midler fra de pågældende institutter i sektoren selv i modsætning til fx en garantiordning med staten som den finansierende og dermed betalende part. I vores optik er Garantiformuen dermed også lige så meget til for at beskytte den danske stat, som den er til for at beskytte de danske indskydere og investorer.

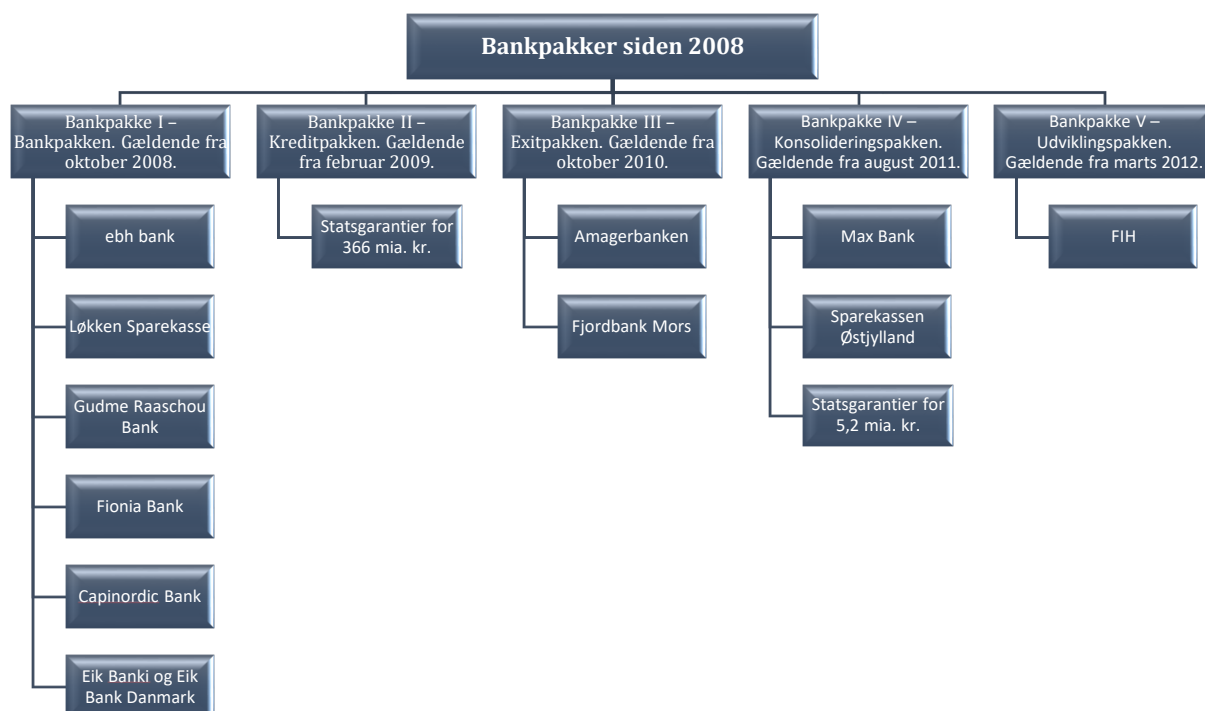
8.3 Bankpakke-aktiviteter

Siden stiftelsen i efteråret 2008 har Finansiell Stabilitet haft til ansvar at administrere de vedtagne bankpakker. Bankpakker er blevet den term, der anvendes som samlet begreb for en række af de politiske tiltag, der er taget siden 2008 for at sikre den finansielle stabilitet i Danmark, men hver enkelt tiltag har også et mere sigende navn for det pågældende tiltags karakteristika. Nedenfor har vi skitseret en oversigt over de fem vedtagne tiltag, som "bankpakkerne" omfatter.

²⁸⁹ LBK nr 917 af 08/07/2015 – Bekendtgørelse af lov om en indskyder- og investorgarantiordning - § 2

²⁹⁰ LBK nr 917 af 08/07/2015 – Bekendtgørelse af lov om en indskyder- og investorgarantiordning - § 2a, stk. 5

²⁹¹ LBK nr 917 af 08/07/2015 – Bekendtgørelse af lov om en indskyder- og investorgarantiordning - §§ 5 – 7a

Figur 20: Oversigt over bankpakkerne samt overtagne banker mv. Kilde: www.finansieltstabilitet.dk

I ovenstående figur har vi angivet de enkelte pakker med hver sit navn samt tilføjet de banker, som er overtaget under de enkelte pakker. I det følgende vil vi, for at kunne udtrykke en samlet konklusion om Finansielt Stabilitet som alternativ til private løsninger for kriseramte banker, kort redegøre for de enkelte bankpakker. Bankpakkerne er ikke en aktuel afviklingsmulighed for kriseramte pengeinstitutter, da denne kompetence i dag ligger under det første ben i Finansielt Stabilitet: restrukturering og afvikling af visse finansielle virksomheder.

Den første pakke, Bankpakken, som blev vedtaget i oktober 2008, er i forhold til antal overtagne pengeinstitutter den mest omfattende. Bankpakken indeholdte en garantiordning som indebar, at simple kreditorer i banker var fuldt dækkede fra perioden 11. oktober 2008 til 30. september 2010.²⁹² I relation til Garantiformuen betyder dette, at en indskyder i denne periode ikke blot var dækket for op til 100.000 euro, men at indskyderen i stedet var dækket uden loft. Derudover gjaldt garantiordningen også pengeinstitutter imellem, såfremt et pengeinstitut havde lånt penge til et andet.²⁹³

²⁹² LBK nr 875 af 15/09/2009 – Bekendtgørelse af lov om finansielt stabilitet - § 17

²⁹³ LBK nr 875 af 15/09/2009 – Bekendtgørelse af lov om finansielt stabilitet - § 1

Kreditpakken blev en realitet den 4. februar 2009, da en lovændring gav mulighed for, at Finansiell Stabilitet A/S kunne yde individuel statsgaranti med løbetid på op til 3 år samt statslige kapitalindskud i form af hybrid kernekapital. Ordningen udløb 31. december 2010, og de sidste statsgarantier under Kreditpakken udløb i november 2013.²⁹⁴ Inden udløb af ordningen nåede staten at bevilge garantier for 366 mia. kr. fordelt over 64 institutter. Ved udløb af ordningen var alle udstedelser fra institutterne indfriet.²⁹⁵

Med exitpakken blev simple kreditorers dækning reduceret fra fuld dækning til nu kun at omfatte 100.000 euro. Derudover kunne kriseramte pengeinstitutter nu vælge, hvorvidt de ønskede afvikling via Finansiell Stabilitet eller ej (alternativet var normal afvikling i form af konkurs). Både Amagerbanken og Fjordbank Mors endte med at blive afviklet via Finansiell Stabilitet under exitpakken. Den tidligere Garantifond, nu Garantiformuen, kautionerede for eventuelle tab, som staten risikerede ved afvikling gennem Finansiell Stabilitet.²⁹⁶

Konsolideringspakkens hovedformål var at øge incitamentet for ikke-kriseramte pengeinstitutter til at overtage engagementer fra de kriseramte pengeinstitutter. Der blev introduceret to modeller:²⁹⁷

- 1) Ved den ene model gives en bonus til det overtagende pengeinstitut i form af en medgift. Medgiften ydes af Finansiell Stabilitet og den tidligere Garantifonden. Til gengæld overtager det fortsættende pengeinstitut hele balancen fra det kriseramte pengeinstitut med undtagelse af aktiekapital samt anden ansvarlig kapital.
- 2) Ved den anden model er det Finansiell Stabilitet, der overtager det nødlidende pengeinstitut, men sælger samtidig den levedygtige del af den overtagne virksomhed fra. I denne model modtager Finansiell Stabilitet en medgift ydet af den tidligere Garantifonden.

Udover ovenstående to modeller blev der givet mulighed for individuelle statsgarantier, når der var tale om en fusion mellem en kriseramt og en ikke-kriseramt bank. Pr. ultimo 2013 var der udstedt sådanne garantier for 5,2 mia. kr.,²⁹⁸ og Finansiell Stabilitet overtog gennem Konsolideringspakken Max Bank og Sparekassen Østjylland.

²⁹⁴ "Om bankpakkerne" beskrivelse fra www.finansiellstabilitet.dk

²⁹⁵ "Om bankpakkerne" beskrivelse fra www.finansiellstabilitet.dk

²⁹⁶ "Om bankpakkerne" beskrivelse fra www.finansiellstabilitet.dk

²⁹⁷ "Om bankpakkerne" beskrivelse fra www.finansiellstabilitet.dk

²⁹⁸ <https://www.finansiellstabilitet.dk/Default.aspx?ID=153>

Den sidste bankpakke fik titlen Udviklingspakken. Det primære formål med Udviklingspakken var at øge likviditetsflowet i sektoren og dermed forbedre kreditopnåelsesmulighederne for virksomheder. Dette skete gennem styrkede og nye muligheder for Eksport Kredit Fonden samt Vækstfonden, etablering af et landbrugsfinansieringsinstitut, hvis formål var at låne penge til landmænd (LFI har ikke længere licens som pengeinstitut) samt gennem Finansiell Stabilitets overtagelse af en stor ejendomsportefølje fra FIH Erhvervsbank.²⁹⁹

Af Finansiell Stabilitet S.O.V's regnskab for 2017 fremgår det, at balancesummen for de overtagne aktiviteter via bankpakkerne udgjorde 9,3 mia. kr. ultimo 2017 (9,5 mia. kr. i 2016). Dermed har Finansiell Stabilitet afviklet en meget lille del af sine aktiviteter i 2017, hvorfor det må formodes at denne afviklingsproces fortsætter i flere år endnu.

8.4 Opsummering og vurdering

I 2008 blev fundamentet lagt til det, vi i dag kender som Finansiell Stabilitet S.O.V. via. lov om finansiell stabilitet. Finansiell Stabilitet i sin nuværende form rummer tre forretningsben; restrukturering og afvikling af visse finansielle virksomheder, Garantiformuen og bankpakke-aktiviteter. At betragte Finansiell Stabilitet som en løsningsmodel er at gradbøje betydningen af ordet løsning, men der er ingen tvivl om, at Finansiell Stabilitet er en destination, som kriseramte banker er nødt til at forholde sig til. Kan de kriseramte banker ikke finde private løsninger, og er der ikke udsigt til, at de på egen hånd kan komme på fode igen, så vil Finansiell Stabilitet med al sandsynlighed træde til. I den forbindelse må det forventes, at aktiekapital og øvrige kapitalinstrumenter nedskrives til 0, hvilket dermed vil resultere i samme facit for aktionærer som ved en konkurs. I tilfældet med Østjydsk Bank var der jf. børsmeddelelsen med annoncering af konkursen udsigt til en delvis indfrielse af den hybride- og supplerende kapital, men det bliver næppe meget. For kunder med indlån i en bank, er der dog en væsentlig forskel mellem at havne i Finansiell Stabilitet og fx den løsning, der blev fundet i Østjydsk Bank. Her overgik alle kunder nemlig til Sparekassen Vendsyssel og led dermed ingen tab. Havde kunderne i stedet skulle følge med over i Finansiell Stabilitet, ville kunder med indlån maksimalt få dækket 100.000 euro via Garantiformuen (med undtagelse af visse særligt dækkede indskud), og dermed er der stor sandsynlighed for tab for nogle af kunderne med indskud. Bankpakkerne er i det store hele fortid – nu refterer kun afvikling af de af Finansiell Stabilitet overtagne pengeinstitutter samt de retssager, der er opstået i processen. Når det er sagt, er det efter vores mening

²⁹⁹ <https://www.finansiellstabilitet.dk/Default.aspx?ID=1850>

ikke utænkeligt, at såfremt der måtte opstå noget, der minder om en ny finansiel krise, så kunne der være mulighed for, at Folketinget vedtager nye tiltag i form af bankpakker o.l. til yderligere at sikre den finansielle stabilitet i forhold til Finansiell Stabilitets nuværende muligheder.

Kapitel III

Refleksjoner og konklusion

9 Refleksioner om fremtiden

Dette kandidatspeciale har behandlet kapitalkravsreglerne, de danske regler for krisehåndtering og analyseret på løsningsmodeller for kriseramte banker. Arbejdet med specialet har givet os anledning til refleksion over det analyserede regelsæt, og vi har fundet anledning til at påpege flere paradoksale forhold. Dette afsnit vil uddybe og begrunde vores refleksioner, som primært omhandler de stadigt stigende kapitalkravs påvirkning på sektoren, FILs hovedformål samt konsekvenserne af de løsninger, der oftest anvendes til krisehåndtering i danske banker.

Afsnittet vil blive bygget op mod en række afsluttende pointer på baggrund af forklaring af enkelte grundelementer.

Øgede kapitalkrav

De kapitalkrav og opgørelsesmetoder, der er behandlet i denne afhandling, er forholdsvis nye. CRR og CRD trådte i kraft 1. januar 2014, og disse retskilder er en del af EU's implementering af Basel III regelsættet. Regelsættet, der gjaldt inden da, har vi ikke behandlet i denne opgave, men baseret på det materiale vi har gennemgået, er det vores klare indtryk, at reglerne, som trådte i kraft 1. januar 2014, har medført en stramning af kapitalkravsreglerne. I skrivende stund er reglerne ikke fuldt implementeret. Eksempelvis er CRD's kapitalbevaringsbuffer først endeligt indfaset på 2,5% i 2019 (1,875% i 2018).

I december 2017 offentliggjorde Basel-komitéen sine anbefalinger til den kommende regulering af kapitalkravene. Reaktionen herpå har primært været, at der igen er tale om en stramning af reglerne. Vi har udført undersøgelser af regelsættet i mindre omfang, og resultatet heraf er, at der primært arbejdes med opgørelsen af de risikovægtede eksponeringer. De områder, vi har fokuseret på i denne forbindelse, er output-floor og den mere risikobetonede standardmetode. Output-floor'et reducerer fordelene ved brug af IRB-metoden, eftersom der sættes grænse for, hvor stor en fordel institutterne kan opnå ved anvendelse af IRB. Derudover bliver standardmetoden mindre standardiseret og mere risikobetonet.

Alt andet lige må konsekvenserne af ovenstående være hårdest for de største banker, som netop anvender IRB til risikovægtning af eksponeringerne. Derudover giver det sig selv, at en mere risikobetonet standardmetode vil være en fordel for institutter med lave risici, mens institutter med mere risikable eksponeringer vil blive mødt af krav om højere kapitalbinding som følge heraf.

Det er vores vurdering, at de øgede kapitalkrav kommer til at få stor betydning for fremtidens banksektor. Bankerne er nødt til at øge deres kapitalgrundlag. Såfremt dette sker ved udstedelse af hybride eller supplerende kapitalinstrumenter, vil renteudgifterne over tid have en negativ påvirkning på den egentlige kernekapital. Den egentlige kernekapital er den ”fineste” kapital, og det er med denne, CRR’s minimumskrav på 4,5%, 56% af søjle II tillæg samt CRD’s kombinerede kapitalbufferkrav skal opfyldes.

Som følge heraf kan bankerne være tvunget til at øge deres egentlige kernekapital. Det kan ske enten ved at udstede yderligere egentlige kernekapitalinstrumenter (aktieemission), ved at øge sin indtjening eller ved at fastholde en større andel af overskuddet som alternativ til udlodning til aktionærer. En aktieemission kan udvande de eksisterende aktionærer, såfremt disse ikke har fortegningsret. En øget indtjening kan opnås ved effektiviseringer i forretningen, højere priser til kunderne eller ved at blive dygtigere til at undgå tab og nedskrivninger af udlån. Højere retention-rate af overskud vil medføre lavere udbytteafkast til aktionærerne.

Vores forståelse af FILs hovedformål

Når man har beskæftiget sig med FIL, bliver man bevidst om lovens uskrevede generalklausul: ”Formålet med reguleringen af den finansielle sektor er at sikre tilliden til den finansielle sektor”. Det ses eksempelvis, når FIL definerer ledelsens egnet: *”Ved vurderingen af, om et medlem af bestyrelsen eller direktionen lever op til kravene i stk. 2 og stk. 3, nr. 1, 3 og 4, skal der lægges vægt på hensynet til at opretholde tilliden til den finansielle sektor.”*³⁰⁰ Sådanne bestemmelser ses ikke inden for selskabsloven – ”almindelige” selskaber skal sikre sig en passende indtjening, således at det kan svare enhver sit, men uden nødvendigvis at tage hensyn til sin pågældende branche eller til samfundet som helhed. Det er vores opfattelse, at selskabets interesser altid kommer i første række i et almindeligt aktieselskab, da det ellers ikke er attraktivt at stille med så risikovillig kapital, som aktiekapital er.

Den finansielle regulering er modsætningsvist indrettet således, at aktionærernes interesser kommer i anden række. I første række kommer samfundet. Prioriteringen kommer især til udtryk i de krav, der er til bankers soliditet, eftersom det kun er i den finansielle sektor, lovgiver stiller krav til, hvor meget tabsabsorberende kapital en virksomhed skal have. Derudover er tilsynsmyndigheden tillagt adskillige vidtgående kompetencer herunder eksempelvis kompe-

³⁰⁰ FIL §64, stk. 4

tencen til under visse forudsætninger at påbyde en finansiel virksomhed at foretage nedskrivninger af kapitalinstrumenter. Dette er endnu et eksempel på, at hensyn til den finansielle stabilitet og samfundet kommer før de aktionærer, som har leveret den risikovillige kapital.

Resultatet af nuværende løsningsmodeller

Vi har analyseret fire løsningsmodeller for kriseramte banker; kapitalforhøjelse, securitisering, sammenlægning og overtagelse af Finansiell Stabilitet. De tre første er såkaldte private muligheder, hvor sektoren selv løser krisen. Lovgivningen opmuntrer hertil i forbindelse med krisehåndtering, hvor de mest kontroversielle bestemmelser nok findes i forbindelse med virksomhedsoverdragelser, hvor bestyrelsen i ekstreme tilfælde kan overdrage bankens aktivitet til en anden bank uden generalforsamlingens godkendelse, men med Finanstilsynets godkendelse. For aktionærer i ”almindelige” aktieselskaber ville det være uhørt, at bestyrelsen i samarbejde med en myndighed ville kunne ændre så drastisk på et selskab uden generalforsamlingens godkendelse. Bestemmelsen er dog nødvendig, for at kunne operere hurtigt i krisesituationer, således at tilliden til den finansielle sektor kan bevares.

Specialet har inddraget Østjyds Bank som et gennemgående element, og i Østjyds Bank var der netop tale om brug af ovenstående redskab. Virksomhedsoverdragelsen omfattede dog ikke efterstillet kapital – dvs. at alle investorerne bag Østjyds Banks kapitalgrundlagsinstrumenter blev efterladt i konkursboet, som må formodes at være tom for værdier bortset fra vederlaget på 50 mio. kr. Denne metode for overdragelse er den samme, som anvendes, når Finansiell Stabilitet skal overtage en bank i krise.

Dermed kan det uddrages, at to FIL-retlige særbestemmelser i regelsættet for kriseramte banker; virksomhedsoverdragelse efterfulgt af orienterende generalforsamling samt overdragelse til Finansiell Stabilitet S.O.V. efterlader de risikovillige investorer som tabere. Disse bestemmelser er efter vores vurdering særligt vidtrækkende sammenlignet med selskabslovens bestemmelser.

Kendetegnende disse instrumenter er da også netop, at der er tale om risikovillig kapital. Som investor i en banks kapitalgrundlagsinstrumenter kan man derfor risikere at tabe hele eller dele af sin investering, præcis som hvis man havde investeret i en almindelig virksomhed. Forskellen er dog, at lovgiver ikke opstiller regler for almindelige virksomheders soliditet og dermed påvirker selskabernes mulighed for at forrente investorernes investerede kapital. Det er forudsætningsvist nemmere for en virksomhed at forrente sine investorers kapital, som af natur er risikovillig, når der ikke samtidig stilles krav til, hvor meget kapital der skal bindes. At der stilles

krav til soliditeten svarer nemlig til, at man begrænser, i hvor høj grad den pågældende virksomhed må geares. I sin kerneforretning er en bank principielt en investeringsvirksomhed, som spekulerer i rentespændet mellem ind- og udlån. Der er utallige eksempler på *hedgefonde* mv., som har samme forretningsmodel, men som gearer sig væsentligt mere end de ca. 12 gange, som minimumskravene til kapital for banker tillader det.

Paradokset

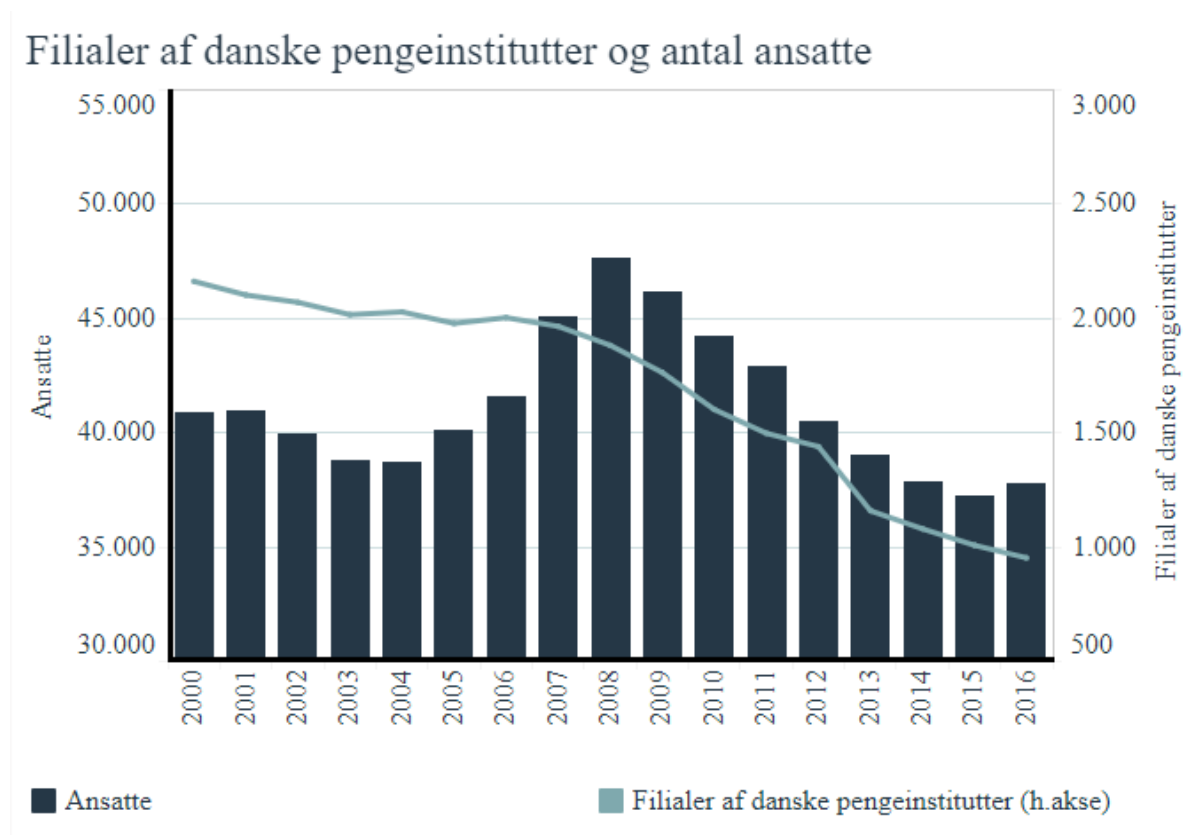
Kan investorerne få en fornuftig forrentning af deres investering i en banks kapitalgrundlagsinstrumenter, når lovgiver samtidig definerer, hvor stor en del af denne kapital der skal ”bindes” og har mulighed for at nedskrive selvsamme kapitalinstrumenter under visse betingelser? Jf. ovenstående er der en høj risiko forbundet med investeringerne, og samtidig har lovgiver defineret, at aktionærerne kommer i anden række – samfundet og dets tillid til den finansielle sektor kommer først.

Forrentningen kan være i form af en stigende værdi på instrumentet. Det kan også være i form af udlodninger til investorerne; udbytte til aktionærer og renter til indehavere af hybride og supplerende kapitalinstrumenter. Det kritiske ved, at instituttet forrenter kapitalen i form af udlodninger, er, at de alt andet lige reducerer den egentlige kernekapital – og efterhånden som bufferkravene er blevet indfaset, er det den vigtigste kapitaltype. Såfremt Danske Banks SIFI-buffer fra 2016 holdes konstant på 3%, skal de i 2019 have en egentlige kernekapitalprocent på 10% som resultat af CRR’s minimumskapitalkrav på 4,5%, SIFI buffer på 3% og kapitalbevareingsbuffer på 2,5%. Dermed skal den egentlige kernekapital udgøre 125% af CRR’s minimumskrav til det samlede kapitalgrundlag på 8%. Banken er dermed tvunget til at honorere investorernes forrentningskrav, fordi de er afhængige af kapitalen, men samtidig indledes en negativ spiral, for idet de forrenter kapitalen, reducerer de deres kapitalgrundlag, hvorved behovet for kapital øges. Kan banken ikke øge sin kapital, vil den over tid komme i brud med kapitalkravene, og ultimativt bliver den kategoriseret som nødlidende. Og en nødlidende bank medfører med stor sandsynlighed tab til investorerne.

Løsning og muligheder

Løsningen herpå må være, at bankerne i fremtiden tvinges til at øge indtjeningen. For med den regulatoriske risiko, som investorer påtager sig ud over den sædvanlige forretningsmæssige risiko, må de nødvendigvis også forvente et tilsvarende højere afkast. Indtjeningen kan øges gennem effektivisering og dermed sparede omkostninger eller gennem højere priser til kunderne.

En øget effektivitet kan eksempelvis opnås via stordriftsfordele, hvilket forventeligt vil medføre yderligere konsolidering af sektoren. I bestræbelserne på at nedbringe omkostningsniveauet forsøger flere finansielle virksomheder sig med AI-teknologi, som erstatter ansatte med maskiner. Nedenstående figur fra FinansDanmark illustrerer sektorens fokus på omkostningsbesparelse i form af færre filialer og ansatte:

Figur 21: Undersøgelse udarbejdet af FinansDanmark. Kilde: FinansDanmark

En tredje mulighed vil være at reducere nedskrivningerne på udlånene ved at blive dygtigere til at kende gode og dårlige kunder fra hinanden. Det må blive et stort fokus for bankerne i de kommende år, og det vil være en positiv konsekvens af reguleringen på området.

Viser det sig, at den regulatoriske risiko overstiger den forrentning, som bankerne kan levere til sine aktionærer mv., kan en alternativ løsning være at ændre den måde, der arbejdes med krisehåndtering på i dag. Som vi har nævnt flere gange, er det tydeligt, at aktionærer kommer efter samfundshensyn, som reglerne ser ud nu. Hvis man i stedet som samfund havde en tilgang til krisehåndtering i banker, som omfattede, at man ønskede at bidrage til at genoprette banken og ikke blot afvikle banken, såfremt private initiativer mislykkes, så vil den regulatoriske risiko formodentligt falde. Denne løsning vil være et skridt i retningen af en socialistisk stat, hvor

virksomheder ikke tillades at gå konkurs, hvilket virker som et usandsynligt skridt og for mange heller ikke et ønsket skridt (os selv inkluderet). Man må dog efter vores mening nøje forholde sig til den balance, der burde eksistere mellem på den ene side at stille skrappe og høje reguleringskrav til en sektor og på den anden side ikke ville røre selvsamme sektor med en ildtang, når en virksomhed i sektoren trods høje krav alligevel kommer i krise.

I dette speciale har vi behandlet securitisering som en mulighed for at forbedre kapitalprocenten. Det at skabe et værdipapir, som kan sælges på markedet, er ikke blot en metode, der kan slanke bankernes balance. På sigt vil det være en mulighed for at skabe endnu flere investeringsobjekter, og når engagementerne ligger i disse papirer, vil det være i disse, at investor vil kræve en højere forrentning, da det er her, risiciene i bankers forretning traditionelt ligger. Det kan potentielt have en positiv effekt på investorernes krav til forrentning af kapitalgrundlagsinstrumenter i bankerne, fordi risiciene flyttes ud af bankerne, hvorved det høje forrentningskrav må følge med. Dette kan også eliminere den førmtalte regulatoriske risiko for bankerne.

10 Konklusion

Reguleringen af bankers kapitalforhold har til formål at sikre solide og velkonsoliderede banker, der har tilstrækkelig tabsabsorberende kapital i tilfælde af finansielle kriser. I 2014 trådte hhv. CRR og CRD i kraft og dele heraf er stadig under indfasning, hvorfor kravene siden disses ikrafttræden løbende er blevet skærpede.

Bankers samlede kapitalgrundlag udgøres af tre typer kapital; egentlig kernekapital, hybrid kernekapital samt supplerende kapital. Kapitalgrundlaget er efterstillet alle øvrige forpligtelser. Når der måles på bankers kapitalforhold, sker det som en relativ andel af bankens samlede risikovægtede eksponeringer. CRR stiller til bankerne et minimumskrav om et kapitalgrundlag på 8% bestående af mindst 4,5% i egentlige kernekapital og 6% i kernekapital, der er summen af egentlig kernekapital og hybrid kernekapital. Ud over CRR's mindstekrav skal institutterne opføre deres individuelle solvensbehov, som skal tage hensyn til instituttets særlige og fremadrettede risici. CRR-kravet omtales i Finanstilsynets 8+ model som søjle I krav, mens forskellen herfra til det individuelle solvensbehov kaldes søjle II-tillægget.

Ud over det individuelle solvensbehov skal institutterne opfylde særlige bufferkrav. Disse vil i 2019 være fuldt implementeret, hvor kapitalbevaringsbufferen vil give et tillæg til den egentlige kernekapital ud over det individuelle solvensbehov på 2,5%. Endelig kan finanstilsynet fastsætte et søjle II-tillæg ud over søjle I og bufferkravene.

Yderligere er der i 2018 introduceret endnu et krav til bankers kapitalforhold; NEP-kravet, der dækker over såvel kapitalgrundlagsinstrumenter som forpligtelser. Hensigten er, at en vis del af bankers passiver skal være arrangeret med en mulighed for at enten konvertering til egenkapital eller nedskrivning i tilfælde af krise. Det gennemsnitlige NEP-tillæg skal fremover udgøre 4,7%.

Det er vores vurdering, at kravene, der stilles til bankers kapitalforhold de senere år, er blevet strammere, og baseret på bl.a. Basel IV er det også vores forventning, at kravene i fremtiden kun bliver strammere.

Et aktuelt eksempel på en bank, der har haft vanskeligheder ved at opfylde de stadig stigende kapitalkrav, er Østjysk Bank. Banken kæmpede i en længere periode efter finanskrisen med at opfylde de gældende krav, men måtte den 22. februar 2018 konstatere, at det ikke var lykkedes banken at finde en solvent løsning, idet banken begærede sig konkurs. Sparekassen Vendsyssel

købte i den forbindelse aktiviteten i den konkursramte bank. Det efterlod aktionærer og långivere af efterstillet gæld med stort set ingenting. Østjydsk Bank var i perioden efter finanskrisen og frem til konkursen flere gange i krise og løste det bl.a. ved gennemførsel af kapitalforhøjelser, udstedelse af gældsinstrumenter, frasalg af filialer og konvertering af hybride kapitalinstrumenter til egenkapital.

Banker kan løse krisesituationer alene, som eksempelvis Østjydsk Bank af flere omgange gjorde det, eller de kan gøre det med andre ved gennemførsel af en fusion eller virksomhedsoverdragelse. Ud fra denne betragtning er nærliggende løsningsmuligheder til krisehåndtering; kapitalforhøjelse, optagelse af efterstillet gæld, securitisering, sammenlægning eller i sidste ende overdragelse til Finansiell Stabilitet.

En forudsætning for at gennemføre en kapitalforhøjelse er, at der i markedet er investorer, som er villige til at indskyde risikovillig kapital, hvilket ikke nødvendigvis er tilfældet for en kriseramt bank, medmindre investorer kan se en upside i den kriseramte bank. Gennemførsel af en kapitalforhøjelse kræver, at selskabsloven og FIL iagttages. Beslutningen om at gennemføre en kapitalforhøjelse kræver enten, at bestyrelsen er forhåndsbemyndiget til at træffe beslutning herom, eller at beslutningen træffes af generalforsamlingen. En kapitalforhøjelse tilfører en bank kapital af den højeste kvalitet, idet provenuet tilgår den egentlige kernekapital. Tælleren i den egentlige kernekapitalprocentberegning øges, mens de risikovægtede eksponeringer ikke ændres, forudsat at provenuet placeres til en risikovægtning på 0 i eksempelvis Nationalbanken.

Det er vores vurdering, at det var urealistisk for Østjydsk Bank at gennemføre og lykkes med en kapitalforhøjelse, da de sidst var i krise. Det skyldes at tilliden efter længere tids økonomiske vanskeligheder samt flere tidligere kapitalforhøjelser, der ikke havde givet investorerne det forventede afkast, var væk. Herudover formodes det, at investorernes afvejning af, hvorvidt gode penge skulle smides efter dårlige, ikke talte til Østjydsk Banks fordel.

Et alternativ, der ligesom en kapitalforhøjelse forøger kapitalen (tælleren i brøken), er optagelse af enten hybride kernekapitalsinstrumenter eller supplerende kapitalinstrumenter. Det er dog vigtigt at pointere, at disse instrumenter ikke tilfører kapital af samme kvalitet i kapitalgrundlaget som en kapitalforhøjelse og derved ikke nødvendigvis opfylder samme behov. Optagelse af disse instrumenter er fleksibelt og let tilgængeligt i den forstand, at beslutning om optagelse som udgangspunkt ikke kræver bemyndigelse fra eller beslutning af generalforsamlingen. Dog kan det kræve bemyndigelse, såfremt der er tale om gældsbreve med konverteringsret.

Optagelse af hybride kernekapitalsinstrumenter eller supplerende kapitalinstrumenter ville ikke alene kunnet have afhjulpet Østjydsk Banks seneste krise, da banken manglede 95 mio. kr. i egentlig kernekapital, hvilket disse instrumenter ikke kan opfylde.

I modsætning til såvel kapitalforhøjelse som optagelse af hybrid eller supplerende kapital skaber securitisering ikke kapital, men reducerer i stedet de risikovægtede eksponeringer og derved nævneren i kapitalprocentberegningerne.

Det, at bundte lån og udstede værdipapirer med sikkerhed i de underliggende lån, er i flere årtier blevet benyttet af det danske realkreditsystem. På trods af det er securitisering som redskab til reduktion af risikovægtede eksponeringer endnu ikke blevet anvendt af danske banker. Dog har Nordea gjort brug af securitisering i 2016, hvor de reducerede deres risikovægtede eksponeringer med 30 basispoint ved at udstede CDS'er for 63 mia. kr. på en del af bankens erhvervsengagementer. Nordea er det første nordiske institut til at gennemføre en securitisering med formålet at forbedre sine kapitalforhold. Dermed er securitisering som redskab introduceret i Norden og henset til det fokus, der fra EU's side er på at fremme securitiseringen i EU bl.a. ved vedtagelse af en ny forordning, hvis formål er at sikre fælles regler for securitisering, så forventer vi, at securitisering såvel i Danmark som i det resterende EU vil vinde frem i de kommende år, hvor banker skal holde trit med stadig strammere kapitalkrav.

Henset til at securitisering reducerer de risikovægtede eksponeringer og derved har effekt på den egentlige kernekapitalprocent, uden banken skal ud og gennemføre en kapitalforhøjelse, hvor investorer skal se en case i hele virksomheden, ser vi det som et særdeles godt redskab til krisehåndtering. Det kræver at banken har tilstrækkelige ensartede aktiver, der kan bundtes sammen, således reduktionen af de risikovægtede eksponeringer opnår af en vis størrelse.

I Østjydsk Banks tilfælde, var det svært at forestille sig, at de skulle have tilstrækkelige ensartede aktiver, som de kunne securitisere – omkostningerne og effekten på reduktion af risikovægtede eksponeringer taget i betragtning.

I FIL terminologi består "sammenlægning" af de fra selskabsretten kendte begreber fusion og virksomhedsoverdragelse. Ved sammenlægning løses en krisesituation i modsætning til de foregående løsninger sammen med andre. Såvel fusion som virksomhedsoverdragelse kan foretages i en skattefri hhv. skattepligtig version. Afgørende for, at en sammenlægning foretages

skattefri, er, at sælger vederlægges i aktier, hvilket dog kan have en negativ effekt på kapitalprocenten.

Sammenlægninger kræver ifølge FIL erhvervsministerens godkendelse, hvilket i praksis vil sige Finanstilsynets tilladelse. Det er dog svært at forestille sig, at en ansøgning om sammenlægning i en krisesituation ikke vil godkendes, når kunders, investorers og långiveres interesser betragtes. Herudover har bestyrelsen i en bank i visse ekstreme tilfælde mulighed for at træffe beslutning om at gennemføre en virksomhedsoverdragelse uden om generalforsamlingen, hvilket gør denne løsningsmulighed særdeles fleksibel og tilgængelig for en kriseramte bank.

Da Østjydsk Bank var gået konkurs, anvendte man en virksomhedsoverdragelse. Dog overdrog man ikke efterstillet gæld til Sparekassen Vendsyssel. Østjydsk Bank blev vederlagt med 50 mio. kr., hvilket var lavere end Østjydsk Banks markedsværdi ifølge børskursen, der værdiansatte banken til 60 mio. kr. (inkl. efterstillet gæld). Der var ved virksomhedsoverdragelse ikke behov for en generalforsamlingsgodkendelse, eftersom Østjydsk Bank anvendte en undtagelsesbestemmelse i FIL, hvorfor generalforsamlingen udelukkende skulle orienteres. Undtagelsen kunne anvendes, idet Østjydsk Bank forventede at blive insolvente.

En fusion ville i Østjydsk Banks tilfælde ikke kunne lade sig gøre, grundet Sparekassen Vendsyssels værdiansættelse af banken. Derudover ville det kræve en omdannelse af Sparekassen Vendsyssel til et sparekasseaktieselskab, såfremt en fusion ikke havde været diskvalificeret på baggrund af værdiansættelsen.

Såfremt ingen af ovenstående redskaber alene eller i kombination er tilstrækkelig til at bringe en bank ud af krise, så er Finansiell Stabilitet en form for endestation mere end en egentlig løsning for kriserammede banker. For interessenter som aktionærer og långivere af efterstillet gæld er det for så vidt ligegyldigt, om banken går konkurs eller ender i Finansiell Stabilitet, da det må formodes, at aktiekapital og efterstillet kapital nedskrives helt.

Østjydsk Banks situation taget i betragtning var Finansiell Stabilitet en overvejelse, de må have gjort sig, da det viste sig, at de ikke var i stand til at finde en privat solvent løsning. For Østjydsk Banks kunder har det været væsentligt, at Sparekassen Vendsyssel meldte sig på banke, idet kunder med indlån derved var sikret helt, mens en overdragelse til Finansiell Stabilitet kun havde sikret indlån via Garantiformuen op til 100.000 euro.

Det er vores vurdering, at tilsynsmyndigheden langt hen ad vejen forsøger at tilskynde og påvirke til private løsninger fremfor at lade banker ende i Finansiell Stabilitet.

Alle redskaberne vi har analyseret, har sine fordele og ulemper. I en krisesituation vil det være individuelt hvilke redskaber, der giver bedst mening at anvende, og om der er behov for at kombinere nogle af redskaberne. Eksempelvis kan en bank med fornuftig underliggende drift have god succes med at gennemføre en kapitaludvidelse, mens en bank som eksempelvis Østjysk Bank formodentligt vil have problemer med at anvende dette redskab. Til gengæld kan securitisering på sigt blive et velegnet redskab i kriseramte banker. Det forudsætter et større kendskab og erfaring til securitisering. Vi forventer at sektoren opnår et bedre kendskab hertil i takt med de større banker får øjnene op for denne mulighed.

Er der ingen værdi tilbage i den kriseramte bank, kan en virksomhedsoverdragelse være sidste udvej inden Finansiell Stabilitet overtager banken, eftersom virksomhedsoverdragelsen ikke nødvendigvis skal medføre et provenu til aktionærer mv. I Østjysk Banks tilfælde endte man med at anvende netop dette redskab. Baseret på vores undersøgelser er det vores vurdering, at dette var eneste mulige redskab, hvis man ville undgå at overdrage banken til Finansiell Stabilitet.

I vores optik er der risiko for, at investorer i fremtiden vil finde det mindre og mindre attraktivt at investere i banksektoren, og i særdeleshed i allerede kriseramte banker, eftersom de skal påtage sig væsentlig regulatorisk risiko samtidig med, at der fra samfundets side ikke ydes hjælp til aktionærerne i de kriseramte banker. Grundlæggende mener vi ikke, at samfundet skal redde virksomheder, men at de skal have lov til at konkurs. Dog mener vi at der skal findes en fornuftig balancen mellem den regulering man byder banksektoren og dermed dens investorer, og den (manglende) hjælp man som samfund tilbyder, når bankerne trods høje krav kommer i krise.

11 Abstract

This thesis seeks to analyze and evaluate certain tools that can be used in a situation of crisis in banks. In this thesis, crisis is defined as a failure to comply with the capital requirements that apply for the sector. To analyze and evaluate the chosen tools we use a case-based method, primarily revolving around the former Østjydsk Bank A/S which filed for bankruptcy in early 2018.

The thesis is divided into three chapters. Chapter I focuses on the capital requirements for banks, the special regulation that applies when banks are in crisis and a walk-through of the Østjydsk Bank case. Chapter II contains the analysis and evaluation of 3 tools and 1 alternative to the private solutions/tools: An increase of the banks share capital and absorption of new additional tier 1 capital and tier II capital, securitization, mergers etc. and finally a takeover by Finansiel Stabilitet S.O.V. Chapter III contains our reflections on the topic and our findings and a conclusion on the thesis.

After analyzing the 4 tools mentioned above, we found that each solution has its own benefits and downsides. It may for example be difficult to find investors willing to put up new capital in a share capital increase because the bank is in crisis, which indicates a poor business model and failure to operate at an acceptable level. Another option could then be to use securitization to lower the banks risk weighted exposures, but this is a rare practice in Denmark, meaning that the banks have no experience in doing so, and few capable resources to draw on. A transfer of the banks business to another bank ended up being the solution in Østjydsk Bank, leaving the bank to file bankruptcy after all assets and liabilities other than subordinated debt had been sold to Sparekassen Vendsyssel. The last and final way out for banks who cannot comply with the capital requirements, is to be taken over by Finansiel Stabilitet, which also includes a transfer of business and thus leaving the bank in bankruptcy but saving customers (deposits up to 100.000 euro and loans will have altered terms to match the 10% worst terms in the sector).

When reflecting on our findings, we see a paradox in the way banks are highly regulated but at the same time not aided when entering a crisis. We worry that this will dampen investors appetite for banks, seeing as they take on significant regulatory risk and limitations on gearing through the capital requirements. Perhaps a new way of handling banks in crisis will be necessary if and when the regulation of the sector tightens further.

12 Anvendte retskilder

Danske love og lovbekendtgørelser

Aktieavancebeskatningsloven (ABL): LBK nr 1148 af 29/08/2016

Bekendtgørelse af lov om en indskyder- og investorgarantiordning: LBK nr 917 af 08/07/2016

Bekendtgørelse af lov om finansiel stabilitet: LBK nr 875 af 15/09/2009

Fusionsskatteloven (FUL): LBK nr 1017 af 24/08/2015

Konkursloven (KL): LBK nr 11 af 06/01/2014

Ligningsloven (LL): LBK nr 1162 af 01/09/2016

Lov om Finansiell Virksomhed (FIL): LBK nr 1140 af 26/09/2017

Lov om restrukturering og afvikling af visse finansielle virksomheder (RAL): LOV nr 333 af 31/03/2015

Lov om ændring af Lov om Finansiell virksomhed, lov nr. 268 af 25. marts 2014, § 23, stk. 1

Selskabsloven (SL): LBK nr 1089 af 14/09/2015

Bekendtgørelser

Bekendtgørelse om afvikling af datterselskaber til Finansiell Stabilitet A/S samt betaling af risikopræmie: BEK nr 1139 af 28/09/2010

Bekendtgørelsen om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl.: BEK nr. 281 af 26/03/2014

Bekendtgørelse om genopretningsplaner for pengeinstitutter, realkreditinstitutter og fondsmæglerselskaber I: BEK nr 724 af 27/05/2015

Bekendtgørelse om kapital til opfyldelse af det individuelle solvenstillæg for pengeinstitutter og realkreditinstitutter: BEK nr 1587 af 03/12/2015

Vejledninger

Vejledning om tilstrækkeligt kapitalgrundlag og solvensbehov for kreditinstitutter: VEJ nr. 9981 af 13/10/2017

Vejledning om tilsynsdiamanten for pengeinstitutter gældende fra 1. januar 2018

Vejledning om tilsynsdiamanten for pengeinstitutter gældende fra 30. juni 2018

EU-lovgivning

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2017/2402 af 12. december 2017 om en generel ramme for securitisering og om oprettelse af en specifik ramme for simpel, transparent og standardiseret securitisering og om ændring af direktiv 2009/65/EF, 2009/138/EF og 2011/61/EU og forordning (EF) nr. 1060/2009 og (EU) nr. 648/2012

Kapitalkravsdirektivet (CRD): Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/36/EU af 26. juni 2013 om adgang til at udøve virksomhed som kreditinstitut og om tilsyn med kreditinstitutter og investeringsselskaber, om ændring af direktiv 2002/87/EF og om ophævelse af direktiv 2006/48/EF og 2006/49/EF

Kapitalkravsforordningen (CRR): Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013 af 26. juni 2013 om tilsynsmæssige krav til kreditinstitutter og investeringsselskaber og om ændring af forordning (EU) nr. 648/2012

Krisehåndteringsdirektivet (BRRD): Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/59/EU af 15. maj 2014 om et regelsæt for genopretning og afvikling af kreditinstitutter og investeringsselskaber og om ændring af Rådets direktiv 82/891/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/24/EF, 2002/47/EF, 2004/25/EF, 2005/56/EF, 2007/36/EF, 2011/35/EU, 2012/30/EU og 2013/36/EU samt forordning (EU) nr. 1093/2010 og (EU) nr. 648/2012

Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (TEUF)

Domme, afgørelser og myndighedsmeddelelser

Erhvervsministeriet: "Evalueret af danske SIFI-regler", publiceret den 19. december 2017

Finanstilsynets afgørelse om fastsættelse af frist for overholdelse af solvenskrav for Østjysk Bank A/S af 22. februar 2018

Finanstilsynets afgørelse om fastsættelse af solvenskrav og dispositionsbegrænsende foranstaltninger af den 21. december 2017 – Østjysk Bank

Finanstilsynets afgørelse på ansøgning fra Østjysk Bank A/S om indfrielse af 40% af den statslige hybride kernekapital

Finanstilsynets fastsættelse af solvenskrav og dispositionsbegrænsende påbud af 30. maj 2013
– Østjydsk Bank

Finanstilsynets fastsættelse af solvenskrav og dispositionsbegrænsende påbud af 3. juli 2014 –
Østjydsk Bank

Finanstilsynets redegørelse om inspektion i Østjydsk Bank A/S af 30. maj 2013

Finanstilsynets redegørelse om inspektion i Østjydsk Bank A/S af 19. maj 2015

Finanstilsynets redegørelse om inspektion i Østjydsk Bank A/S af 2. august 2016

Notat udarbejdet af Finanstilsynet den 30. oktober 2017; ”Principper for fastsættelse af NEP-
krav for mindre institutter”

Pressemeddelelse fra Erhvervsministeriet af 2. oktober 2017: ”Meddelelse om fastsættelse af
SIFI-bufferkrav for 2018”. Tilgængelig på Erhvervsministeriets hjemmeside.

Pressemeddelelse fra Erhvervsministeriet af 14. marts 2018: ”Fastsættelse af den kontracykli-
ske buffer for 1. kvartal 2019”

TfS 1997.85 LR

13 Litteraturoversigt

Bøger

Erik Werlauff: Selskabsret, 10. udgave, 2016

Erik Werlauff: Selskabsskatteret 2017/18, 19. udgave, Karnov Group 2017

Hansen, Lone L. & Erik Werlauff: Den juridiske metode – en introduktion, kapitel 3

Lennart Lynge Andersen & Erik Werlauff: Kreditretten, 6. udgave, udgivet af Karnov Group i 2014

Peer Schaumburg-Müller og Erik Werlauff: Finansielle virksomheder – regler og rapportering, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. udgave, 2017

Selskabsmeddelelser

Meddelelse fra Finansiell Stabilitet den 31. oktober 2016: ”Finansiell Stabilitets aftale om salg af Andelskassen J.A.K. Slagelse til Netfonds Holding AB bliver ikke gennemført, og der påbegyndes afvikling af andelskassen”

Selskabsmeddelelse nr. 30/2013 udsendt af Østjydsk Bank A/S den 23. september 2013

Selskabsmeddelelse nr. 11/2017 offentliggjort af Østjydsk Bank A/S den 21. december 2017

Selskabsmeddelelse nr. 12/2018 udsendt af Nordjyske Bank den 8. maj 2018

Årsrapporter og lignende

Risikorapport for Østjydsk Bank A/S for 2016

Sparekassen Vendsyssels årsrapport for 2017

Supplerende/korrigerende information til Østjydsk Banks årsrapport for 2012

Årsrapporter for Østjydsk Bank A/S i årene 2006-2016

Artikler og anden information

”Bankeksperter: Det ser meget svært ud for Østjydsk Bank”, artikel af Kristoffer Brahm, bragt på www.finans.dk den 21. december 2017.

”Basel udmelding giver vigtig første afklaring”, artikel publiceret af FinansDanmark (interesseorganisation for danske banker) den 7. december 2017. Tilgængelig på deres hjemmeside www.finansdanmark.dk

“CRA Authorisation”, liste over autoriserede ECAI’s bragte på ESMA’s (European Securities and Markets Authority) hjemmeside www.esma.europa.eu. Senest opdateret den 1. maj 2018.

”FAKTA: Den magtfulde Basel-komité”, artikel bragt i Dagbladet Børsen den 24. maj 2016.

”Finansiel Stabilitets aftale om salg af Andelskassen J.A.K. Slagelse til Netfonds Holding AB bliver ikke gennemført, og der påbegyndes afvikling af andelskassen”, Meddelelse fra Finansi l Stabilitet den 31. oktober 2016, bragt på www.finansielstabilitet.dk

”Finansi l Stabilitet omdannes til en selvstændig offentlig virksomhed”, meddelelse fra Finansi l Stabilitet den 1. juni 2015, bragt på www.finansielstabilitet.dk

”Finansi l Stabilitet overtager kontrollen med Andelskassen J.A.K. Slagelse”, meddelelse fra Finansi l Stabilitet den 5. oktober 2015, bragt på www.finansielstabilitet.dk

Finanstilsynets register vedrørende refinansieringstranskationer, lokaliseret på Finanstilsynets hjemmeside www.finanstilsynet.dk under sektionen Virksomheder under tilsyn / registre. Senest opdateret den 30. marts 2015.

”Forsker vender tomten ned til nye  stjydske Bank aktier”, artikel af Ulrik Horn, bragt på Dagbladet Børsens hjemmeside www.borsen.dk den 3. september 2013.

“History of the Basel Committee” af 14. april 2018. Tilgængelig på Bank of International Settlements’ hjemmeside: www.bis.org, under BCBS’ historie.

“Nordea launches its first capital requirement-reducing EUR 8.4 billion synthetic securitization”, artikel bragt på Mannheimer Swartlings hjemmeside www.mannheimerswartling.se den 29. august 2016.

”Offici lle rentesatser”, offentliggjort på Nationalbankens hjemmeside www.nationalbanken.dk under Markedsinfo, gældende fra den 8. januar 2016.

”Om bankpakkerne” beskrivelse fra www.finansielstabilitet.dk, anvendt den 27. maj 2018

”Om Finansi l Stabilitet”, fra Finansi l Stabilitets hjemmeside www.finansielstabilitet.dk, anvendt den 27. maj 2018.

”Penge i banken betaler sig ikke – men vi sparer op som aldrig f r”, artikel af Dorthe Lønstrup bragt på www.politiken.dk den 6. juni 2016.

”Restrukturering og afvikling af visse finansielle virksomheder”, beskrivelse fra www.finanstabilitet.dk

”Se listen over de krakkede danske banker her”, artikel fra Ritzau bragt i Nordjyske den 30. januar 2013.

”Securitisering: forbedring af finansieringen af EU-økonomien”, informations bragt på Europarådets hjemmeside <http://www.consilium.europa.eu>, under politikker og Kapitalmarkedsunionen den 10. november 2017

”Vurderingsrapport, årsrapport mv. for Andelskassen J.A.K. Slagelse under kontrol” meddelelse fra Finansiell Stabilitet den 29. april 2016, bragt på www.finanstabilitet.dk

”Østjysk Bank går konkurs – aktiver solgt til Sparekassen Vendsyssel”, artikel bragt på www.euroinvestor.dk den 22. februar 2018.